

داروشناسی برای خانه های بهداشت

آشنایی با داروهای خانه بهداشت ۳



مشخصات سند



نام و نام خانوادگی مدرس:
شهین فتوحی
مدرک تحصیلی:
کارشناس پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان سردشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی درمانی آذربایجان غربی

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درس:

داروشناسی برای خانه های
بهداشت

تاریخ آخرین بازنگری:

۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل:

DA-ashnaye ba darohaye
khaneye behdasht 3-edi1



اهداف آموزشی:

انتظار می رود فراگیر پس از مطالعه این درس بتواند:

۱. رده بندی درمانی دارو و رده بندی مصرف در حاملگی را بیان کند.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کند.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهد.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو توضیح دهد.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهد.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کند.



فهرست عناوین

داروهای درمان کرم اسکاریس و کرمک:

(۱) مبندازول

(۲) پیپرازین

داروهای درمان حساسیت (آنتی هیستامین):

(۳) دیفن هیدرامین

(۴) کلرفنیرامین

(۵) سالبوتامول

داروهای جلدی قسمت اول :

(۶) متیل سالیسیلات

(۷) تتراسیکلین ۳٪

(۸) کالاندولا

(۹) کالامین دی

پرسش و تمرین

نتیجه گیری



Mebendazol مبندازول



رده بندی درمانی: ضد کرم

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Tablets (Chewable): 100 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:
 داروی درمان کرم اسکاریس و کرمک

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی- وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|----------|---------------|--|-----------------------|---|
| مبندازول | قرص جویدنی | کودکان بزرگتر از ۲ سال و بزرگسالان | کرمک | یک قرص را خوب جویده و با کمی آب میل نماید ، بار دیگر یک هفته بعد تکرار نماید. |
| | | | آسکاریس | به مدت ۳ روز، یک قرص صبح و یک قرص شب را خوب جویده و با کمی آب میل نماید. |
| | | | | ۲ قرص برای هر یک از افراد خانواده |
| | | | | ۶ قرص |



موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو

عارضه جانبی:

تب، گهگاه درد شکمی موقت و اسهال در آلودگی شدید

تداخلات دارویی:

مصرف داروهای ضد تشنج ممکن است اثربخشی مبندازول را کم کند.

توجهات ویژه:

قرصها را می توان جوید یا بطور کامل بلعید .

مصرف بیش از حد می تواند موجب ناراحتی گوارشی و تغییر در وضعیت شعوری شود.

مصرف در شیر دهی و کودکان:

بی ضرر بودن دارو در شیر دهی ثابت نشده است در کودکان کوچکتر از ۲ سال صرفا با در

نظر گرفتن فواید در برابر زیانهای احتمالی تجویز شود



آموزش به بیمار و خانواده :

۱) آموزشهایی را که باید درباره شستن دستها، کوتاه کردن ناخنها، تعویض و جوشاندن لباسهای زیر و ملحفه رختخواب به بیمار بدهید.

۲) داروی ضد کرمک را باید به همه افراد خانواده بدهید.

۳) یک هفته بعد از درمان آسکاریس، اگر بیمار ناراحتیهایی داشت که نشان میداد هنوز هم آسکاریس دارد، میتوانید یک بار دیگر مطابق جدول به او دارو بدهید.

۴) توصیه کنید برای جلوگیری از آلودگی مجدد، بیمار بهداشت را رعایت نموده و قبل از خوردن غذا و بعد از رفتن توالت، دستها و زیر ناخنها را با آب و صابون بشوید، ضمناً سبزیها و میوه ها را قبل از مصرف بر اساس دستورعمل مربوطه انگل زدایی و ضدعفونی نموده و خوب بشوید .

۵) بهتر است قرص مبندازول همراه با غذا به خصوص غذاهای چرب مصرف شود.



piperazin hexahydrate

پی پرازین



Tablet: 500 mg/cs
Syrup: 750 mg/5ml

رده بندی درمانی: ضد کرم

B رده بندی مصرف در حاملگی: گروه

اشکال دارویی موجود:



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: داروی درمان کرم اسکاریس و کرمک

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی-وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--------------|----------|--------------------------------------|--|---|
| پی پرازین | شربت | کمتر از ۷ کیلوگرم | یک قاشق مرباخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی | متناسب با وزن و میزان داروی مورد نیاز |
| | | ۷ تا ۱۴ کیلوگرم | یک قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی | |
| | | ۱۵ تا ۳۰ کیلوگرم | ۲ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی | |
| | | بالاتر از ۳۰ کیلوگرم در بزرگسالان | ۴ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی | |
| | | کرمک | | |



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی- وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--------------|----------|-------------------------------------|-----------------------------|---|
| پی پرازین | شربت | کمتر از ۱۴ کیلوگرم | ۲ قاشق غذاخوری | متناسب با وزن و میزان داروی مورد نیاز |
| | | | یک بار در روز، ۲ روز متوالی | |
| | | | ۴ قاشق غذاخوری | |
| | | | یک بار در روز، ۲ روز متوالی | |
| آسکاریس | | ۱۴ تا ۲۲ کیلوگرم | ۶ قاشق غذاخوری | |
| | | | یک بار در روز، ۲ روز متوالی | |
| | | | ۷ قاشق غذاخوری | |
| | | ۲۳ تا ۴۵ کیلوگرم | یک بار در روز، ۲ روز متوالی | |
| | | | ۷ قاشق غذاخوری | |
| | | بالاتر از ۴۵ کیلوگرم و بزرگسالان | یک بار در روز، ۲ روز متوالی | |

موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو، اختلالات همراه با تشنج، زنان باردار، ناراحتیهای کبدی و کلیوی بیماران مبتلا به صرع (غش)، کودکان مبتلا به سوء تغذیه شدید و کم خونی

موارد احتیاط:

آندمی شدید ناشی از سوء تغذیه



عارضه جانبی:

ضعف عضلانی، تشنج، سردرد، اسهال، استفراغ، تهوع، تاری دید، کاهش بینایی، سرفه، کهیر، تب

توجهات بالینی:

به منظور جلوگیری از دیسترس گوارشی، دارو را همراه غذا تجویز نمایید. دارو را در درجه حرارت اتاق و بدور از حرارت و نور قرار دهید. در موارد عفونت شدید دوره درمانی بعد از یک هفته توقف باید مجدداً تکرار شود. در صورت ایجاد علائم گوارشی شدید و یا واکنش افزایش حساسیت مصرف دارو باید قطع گردد.

حتی المقدور از شربت پی پرازین در کودکان زیر ۲ سال استفاده شود.

مصرف در شیر دهی:

بی ضرر بودن مصرف این دارو در دوران شیر دهی ثابت نشده است.

آموزش به بیمار و خانواده:

(۱) به بیمار توصیه کنید دارو را کاملاً مطابق دستور مصرف نماید.

(۲) مراقبت های بهداشتی جهت جلوگیری از آلودگی مجدد را به بیمار بیاموزید.

دیفن هیدرامین هیدروکلراید Diphenhydramine Hydrochlorid



رده بندی درمانی: آنتی هیستامین، ضد استفراغ، ضد سرگیجه، ضد سرفه، آرام

بخش، خواب آور، بی حس کننده موضعی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:

Elixir: 12.5 mg/ 5mL

Tablets : 25 mg

Injection : 50 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: درمان حساسیت

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---------------|--|-------------|--|---|
| دیفن هیدرامین | شربت ۱۲/۲۵ میلی گرم در ۵ میلی لیتر | ۲ تا ۶ سال | ۳ بار در روز (صبح، ظهر و شب) هر بار ۲/۵ میلی لیتر (یک قاشق مرباخوری) | یک شیشه |
| | | ۷ تا ۱۲ سال | ۴ بار در روز (صبح، ظهر، عصر و شب) هر بار ۲/۵ میلی لیتر (یک قاشق مرباخوری) | |



موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو، ابتلا به حملات آسمی حاد، نوزادان نارس، زنان شیرده.

موارد احتیاط:

آسم، افزایش فشار داخل چشمی، هیپرتیروئیدی، هیپرتانسیون.

عارضه جانبی:

خواب آلودگی، گیجی، خستگی، سردرد، عدم هماهنگی، بی خوابی، عصبی شدن، بی قراری، تشنج، سرگیجه، بی اشتها، اسهال، خشکی دهان، یبوست، تهوع، استفراغ، هیپوتانسیون، تپش قلب، تاکیکاردی، تاری دید، دوبینی، وزوز گوش، سوزش ادرار، تکرر ادرار، احتباس ادرار، حساسیت به نور

تداخلات دارویی:

در مصرف با داروهای ضد اضطراب، خواب آورها و آرام بخش ها ممکن است موجب تضعیف بیشتر دستگاه عصبی شود. با همدیگر مصرف نشوند.



مصرف در شیر دهی و کودکان:

دارو در شیر ترشح می شود و شیرخواران در معرض تحریک پذیری و شیرخواران نارس را در معرض بروز تشنج قرار می دهد. لذا طی دوران شیردهی از مصرف دارو خودداری شود. مصرف دارو بویژه در کودکان کوچکتر از ۶ ماه می تواند موجب تحریک پذیری شود.

توجهات ویژه:

- (۱) خواب الودگی بعنوان شایعترین عارضه دارو با ادامه درمان کاهش می یابد.
- (۲) محلولهای تزریقی و خوراکی نسبت به نور حساس اند.

آموزش به بیمار و خانواده:

- (۱) به بیمار بگوئید که خواب آلودگی (بعنوان شایعترین عارضه ابتدایی دارو) با ادامه درمان ممکن است کم شود.
- (۲) برای بیماری مسافرت دارو باید ۳۰ دقیقه قبل از مسافرت و قبل از وعده های غذایی و خواب مصرف شود.
- (۳) به بیمار توصیه کنید از مواجهه طولانی مدت با نور خورشید بپرهیزید.
- (۴) به بیمار بگوئید اگر بی خوابی بیش از ۲ هفته بطول انجامید به پزشک اطلاع دهد.



Chlorpheniramine Maleate

کلر فنیر آمین مالئات



رده بندی درمانی: آنتی هیستامین

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:

Tablets:(extended - release): 8 mg

Tablets: 4 mg

Syrp: 2mg/5 ml

Injection: 10 mg/ml



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: درمان علایم آلرژی ، رینیت

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|-------------|-----------------|-----------|-----------------------|---|
| کلرفنیرامین | قرص ۲ میلی گرمی | بزرگسالان | ۱-۲ قرص در روز | ۱۰ عدد |

موارد منع مصرف:

حملات حاد آسم، حساسیت مفرط به آنتی هیستامین ها

موارد احتیاط:

افزایش فشار داخل چشمی، بیماری قلبی عروقی یا کلیوی، هیپرتانسیون، احتباس ادرار

عارضه جانبی:

خواب آلودگی ، تحریک پذیری (در کودکان)، یبوست، خشکی دهان، هیپوتانسیون، تپش قلب، تضعیف نبض،

احتباس ادراری، سوزش، رنگ پریدگی، کهیر



سالبوتامول Salbutamol



رده بندی درمانی: گشادکننده برونش

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Injection : 0.5mg/mL (as sulfate)

Tablets: 2mg (as sulfate)

Aerosol : 100mcg/dose

Syrup : 2mg/5mL (as sulfate)



اندیکاسیونهای تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

حملات حاد آسم و اسپاسم برونش در بیماریهای انسدادی برگشت پذیر راه های هوایی

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|------------|----------|----------------|--|---|
| سالبوتامول | اسپری | ۲ ماه تا ۵ سال | ۲ پاف در صورت وجود علائم آسم (سرفه، خس خس ، تنگی نفس) | یک اسپری |



موارد منع مصرف:

آریتمی، آنژین حاد

موارد احتیاط:

هیپرتانسیون، دیابت، پرکاری تیروئید و بیماری قلبی عروقی

عارضه جانبی:

پرخاشگری، سردرد، گیجی، بی اشتهایی، استفراغ، تهوع، تپش قلب، تاکیکاردی، خشکی و تحریک

بینی و گلو، سرفه، تنگی نفس، افزایش خلط

تداخلات دارویی:

در مصرف با دیگوکسین خطر آریتمی های قلبی افزایش می یابد.



توجهات ویژه:

- ۱) عوارض دارویی بیشتر مربوط به فرم خوراکی و تزریقی می باشد، ولی درمصرف بیش از حد فرم استنشاقی عوارض دارویی بیشتر می باشد.
- ۲) فواصل بین هر استنشاق باید ۱ دقیقه باشد.

مصرف در شیر دهی و کودکان:

ترشح دارو در شیر مادر ثابت نشده است، با احتیاط مصرف گردد. کودکان، بویژه کوچکتر از ۶ سال بیشتر در معرض عوارض دارو قرار دارند .

آموزش به بیمار و خانواده:

- ۱) برای کاهش خشکی دهان بعد از هر بار مصرف، دهان شستشو داده شود.
- ۲) ابتدا اسپری را بخوبی تکان داده و سپس مصرف گردد و تا ۱۰ ثانیه نفس حبس گردد و سپس با زدم به آرامی صورت گیرد.
- ۳) در صورت تداوم تنگی نفس تا یک ساعت بعد از مصرف دارو سریعاً به پزشک اطلاع دهد.



Methyl Salicylate

متیل سالیسیلات



رده بندی درمانی: ضد درد موضعی

اشکال دارویی موجود:

Topical Ointment: 30 %



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

کاهش درد موضعی عضلاتی و اسکلتی. مصرف دارو بعد از استحمام گرم صورت گیرد.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|-------------------|-----------|-------------------|---|---|
| متیل سالیسیلات | پماد جلدی | بالتر از ۴ سال | روی قسمتی از بدن که درد دارد بمالند و ماساژ دهند . | یک لوله |

موارد منع مصرف:

زنان باردار، کودکان زیر ۴ سال

توجهات ویژه:

قبل از استفاده اول کمی از آن را روی قسمت کوچکی از پوست بمالند و اگر پس از ۱۰ دقیقه جای آن قرمز نشد و خارش پیدا نکرد، استفاده کنند. پماد هیچ گاه نباید به صورت مالیده شود. بعد از مصرف، دستها را با آب و صابون بشویند فقط روی پوست سالم مالیده شود.

بدلیل بوی مطبوع ، خوردن اتفاقی این دارو توسط کودکان شایع است که می تواند عواقب شدیدی به همراه داشته باشد. در جای خنک و دور از نور و دور از دسترس کودکان باشد.



Tetracycline (Topical)

تتراسایکلین (موضعی)

رده بندی درمانی: آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه D

اشکال دارویی موجود:



Topical ointment: 3%



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

پماد تتراسیکلین در موارد عفونت خفیف پوستی در شیرخواران زیر ۲ ماه نیز توصیه می شود.
از پماد تتراسیکلین برای درمان عفونتهای جلدی مانند زرد زخم استفاده می شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---------------|-----------|----------|--|---|
| تتراسیکلین ۳٪ | پماد جلدی | همه سنین | ۲ تا ۳ بار در روز، هر بار کمی از این پماد را در محل بمالند. | یک لوله |

موارد منع مصرف:

زنان باردار، کودکان زیر ۴ سال



آموزش به بیمار و خانواده:

- ۱) بعضی از بیماران با استعمال موضعی احساس گزش یا سوزش می کنند. توصیه کنید تا نشانه ها را در صورت بارز یا پایدار شدن یا در صورت بدتر شدن عفونت به پزشک گزارش کنند.
- ۲) شیوع عفونت اضافی ممکن است به وسیله مراقبت وسواس گونه از دهان، پوست کاهش یابد.
- ۳) به بیمار بیاموزید دستانش را چند بار در روز، به ویژه پس از اجابت مزاج و قبل از غذا خوردن بشوید.
- ۴) مادامی که تتراسایکلین مصرف می کند و چند روز پس از اتمام درمان جهت کاهش احتمال حساسیت به نور از قرار گرفتن مستقیم در معرض نور خورشید خوداری کنید.
- ۵) از تماس داروهای موضعی با چشم ها، بینی یا دهان پرهیز کنید.
- ۶) بیمار را آگاه کنید که تتراسایکلین ممکن است لباس را رنگی کند.
- ۷) قبل از استعمال تتراسایکلین موضعی، ناحیه پوستی مبتلا را با آب و صابون تمیز کنید به خوبی آب بکشید و خشک کنید. مگر این که دستور دیگری داده شود.



Calando

كالاندولا

رده بندی درمانی: ضد التهاب پوستی

اشکال دارویی موجود:



TOPICAL:(extended USE ONLY) 15 g



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

تحریک پوستی، آفتاب سوختگی، پیشگیری و تسکین التهاب، درماتیت آلرژیک، خشکی و ترک پوست التهابات پوستی، خارش خفیف، حساسیت به پودر لباسشویی و گزیدگی حشرات استفاده می شود. پس از تمیز کردن پوست مقدار لازم از پماد به صورت موضعی بر روی ناحیه آسیب دیده زده استفاده شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|-----------|-----------|----------|-------------------|---|
| کالاندولا | پماد جلدی | همه سنین | ۲ تا ۳ بار در روز | یک لوله |

تداخلات دارویی: ندارد

عوارض جانبی: مورد خاصی گزارش نشده است.

توجهات ویژه: مصرف طولانی مدت ممکن است ایجاد حساسیت کند.



کالامین دی



رده بندی درمانی: ضد خارش موضعی ، قابض
اشکال دارویی موجود:

Lotion & Cream: 8%(Calamine) and 1%
Diphenhydramine Hcl



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

خارش، کهیر، درماتوزهای خفیف بالغین و کودکان:

لایه نازکی از لوسیون یا کرم ۳-۴ بار در روز بر روی ضایعات مالیده می شود. بعنوان ضد خارش مخصوصاً کهیر روی نقاطی از پوست که دچار التهاب حاد شده اند. برای تسکین درد و التهاب ناشی از آفتاب سوختگی، در درماتوزهای خفیف مانند اگزومای خشک یا مرطوب استفاده می شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|------------|------------------|-------------------|--|---|
| کالامین دی | محلول جلدی / کرم | یک سال و بالتر | در محل گزیدگی حشرات یا خارش، ۳ تا ۴ بار در روز به آرامی استفاده شود (مالش ندهند). | یک شیشه / یک لوله |



از محلول کالامین دی برای مناطق پرمو و از کرم این دارو برای سایر نقاط بدن استفاده شود

عارضه جانبی:

التهاب خفیف پوست بعلت اثر خشک کننده دارو

مصرف در شیر دهی و کودکان:

منع مصرف خاصی ندارد.

آموزش به بیمار و خانواده:

(۱) به بیمار بیاموزید از تماس این دارو با چشم و سایر سطوح مخاطی و ناحیه تناسلی خودداری کند.

(۲) به بیمار بیاموزید در صورت عدم بهبود ضایعه پوستی و یا بروز بثورات جلدی، تحریک و یا حساسیت مصرف دارو را قطع و به پزشک مراجعه نماید



پرسش و تمرین

۱. رده بندی درمانی دارو و رده بندی مصرف در حاملگی را بیان کنید.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنید.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهید.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو را توضیح دهید.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهید.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنید.



خلاصه و نتیجه گیری:

دارو شناسی مبحث گسترده ای می باشد که بهورزان با توجه به محیطی بودن خدمات در روستاها باید با دقت و حساسیت بیشتری نسبت به یادگیری کلیه مباحث از جمله طبقه بندی داروها، شناخت دارو، موارد مصرف و همچنین عوارض و نکات مراقبتی آن اقدام نمایند.

منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت ، تدوین مرکز مدیریت شبکه ، ادارات و گروه های تخصصی حوزه معاونت بهداشت ، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۷)
۲. مراقبت های ادغام یافته باروری سالم ، تدوین جمعیت معاونت بهداشت دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره باروری سالم و جمعیت (۱۳۹۷- ۱۳۹۸)
۳. دکتر خدام رامین راهنمای جیبی کاربرد داروهای ژنریک ایران چاپ یازدهم انتشارات نشر دیباج (۱۳۹۵)
۳. نارویی سلیمان ، خانی ویدا، اربابی محمد ادریس ، ملاشاهی مهدی رفرنس جامع فارماکولوژی داروهای ژنریک انتشارات آبنوس (۱۳۹۲)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون
این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال
کنید

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان
آذربایجان غربی - مرکز آموزش بهورزی شهرستان
سردشت واقع در خیابان شهید قاسم سلیمانی

پست الکترونیک sardasht.behvarz@umsu.ac.ir



مشخصات سند

• مشخصات بسته آموزشی

• حیطة درس:

• دارو شناسی برای خانه های
بهداشت

• تاریخ آخرین بازنگری:

۹ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل:

DA –Ashenai ba Masmomiatha
& avarez daroiy -edi1

• نام و نام خانوادگی مدرس:

خالق خوشبخت

• مدرک تحصیلی:

کارشناس پرستاری

• موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

• مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز
بهداشت شهرستان مهاباد دانشگاه علوم
پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
آذربایجان غربی



آشنایی با انواع مسمومیت ها و عوارض دارویی



اهداف آموزشی

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

1. مسمومیت دارویی را تعریف کنند.
2. انواع مسمومیت دارویی را بشناسند.
3. علایم و نشانه های مسمومیت ها را توضیح دهند.
4. نحوه درمان مسمومیت های دارویی را شرح دهند.
5. راههای پیشگیری از مسمومیت با داروها را توضیح دهند.
6. اختلالات دارویی را شرح دهند.
7. توصیه های لازم برای کاهش خطر عوارض بیماری را بیان کنند.



فهرست عناوین

1. تعریف مسمومیت دارویی
2. انواع مسمومیت دارویی
3. علایم و درمان مسمومیت ها
4. اقدامات درمانی در مسمومیت ها
5. پیشگیری از مسمومیت با داروها
6. نکات آموزشی در زمینه مسمومیت دارویی
7. عارضه نا خواسته دارویی
8. توصیه های لازم در مورد ابتلا به عوارض دارویی
9. توصیه هایی برای کاهش خطر عوارض بیماری
10. پرسش و تمرین
11. نتیجه گیری
12. منابع



مسمومیت دارویی

هر دارو یا ماده ای که فرد برای درمان، بیش از حد مجاز استفاده می کند و حتی داروهایی که برای کاربرد درمانی در دوز مجاز مصرف می شوند ولی منجر به مشکلاتی در بدن می گردند و از بدن دفع نمی شود مسمومیت دارویی نامیده می شود.

آنچه که بین اثر سمی دارو و اثر شفا بخش دارو افتراق ایجاد می کند مصرف صحیح دارو است.

استفاده از داروهایی که به قصد درمان فرد تجویز شده اند، در همان دوز مجاز مصرفی ممکن است به دلایلی مانند وجود مشکلات زمینه ای در فرد و یا تداخل دارویی با یک داروی مصرفی دیگر، منجر به بروز مشکلات در بدن فرد و مسمومیت دارویی شوند.



مسمومیت دارویی

➤ داروهای مسکن، داروهای اعصاب، داروهای ضد افسردگی و آرام بخش ها و نیز داروهای کنترل فشار خون از جمله داروهایی هستند که در سرلیست مسمومیت های دارویی قرار دارند.

➤ سن بیمار، نوع بیماری و همچنین مکانیسم دفع دارو از بدن نکاتی است که باید در تجویز و مصرف داروها حتماً مورد توجه قرار بگیرند.



مسمومیت دارویی

بعضی از داروها به محض مصرف موجب بروز مسمومیت می‌شوند مثلا اگر راه تزریق دارو، براساس استاندارد گفته شده نباشد و دارویی که باید به صورت عضلانی تزریق شود به اشتباه داخل رگ تزریق گردد، ممکن است بسیار خطرناک باشد و آسیب‌های جدی به بدن وارد کند، چون میزان دارو از حد معمول بسیار بیشتر است و عوارض خطرناکی به همراه خواهد داشت .



انواع مسمومیت دارویی

مسمومیت سهوی:

دارو به اشتباه مصرف می‌شود. معمولاً کودکان و حتی در برخی موارد بزرگسالان و افراد کهنسال قربانی این نوع از مسمومیت هستند.



مسمومیت عمدی:

در مسمومیت عمدی فرد آگاهانه و عمدی دارویی بیش از حد مصرف می‌کند. معمولاً داروهایی که در منزل نگهداری می‌شوند مثل قرص‌های آرام‌بخش و اعصاب از جمله داروهای مصرفی در این دسته هستند.



علائم مسمومیت ها

- متاسفانه اکثر داروها علائم مشخص و اختصاصی برای تشخیص مسمومیت دارویی ندارند. علائم مسمومیت دارویی به عامل ایجاد کننده آن بستگی دارد.
- از طرفی مصرف برخی داروها مانند داروهای خواب‌آور، علامت دارند و می‌توانند باعث بیهوشی فرد پس از مصرف دارو با میزان زیاد شوند.
- مصرف یک یا دو عدد از برخی قرصها (از قبیل استامینوفن) باعث ایجاد مسمومیت نمی‌شود، ولی اثرات چنین دارویی در بدن به صورت تجمعی است یعنی با مصرف مداوم امثال چنین قرص‌هایی اثرات آن در بدن جمع می‌شود و بعد از گذشت مدتی علائم مسمومیت را ایجاد می‌کنند.



علائم و نشانه های مسمومیت دارویی

مهمترین علائم و نشانه های مسمومیت دارویی عبارتند از:

➤ تغییرات علائم حیاتی که به صورت کاهش یا افزایش تعداد تنفس و یا افزایش یا کاهش فشارخون بروز می کند.

➤ تغییرات بینایی که بصورت تنگی و گشادی بیش از حد مردمک چشم و یا تاری دید بروز می کند.

➤ تغییرات پوستی به صورت برافروختگی پوست تاو لها و سوختگی ها و یا تعریق بیش از حد بروز می کند.



درمان مسمومیت ها

➤ اما در هر حال اگر متوجه شدید که فردی **سهوی و یا از روی عمد** **مقداری دارو مصرف کرده** که ممکن است موجب مسمومیت وی شود، باید حتما او را نزد پزشک یا مرکز مسمومیت ها ببرید تا هر چه زودتر **شست و شوی معده** برای او انجام شود و درمان مناسب صورت بگیرد.

➤ اگر فرد مسموم **حالت خواب آلودگی** دارد یا مدت زیادی از مصرف دارویش گذشته، شست و شوی معده و استفراغ فایده‌ای در این حالت ندارد، یعنی دارو وارد سیستم گردش خون شده بنابراین فرد را سریع به مرکز درمانی ببرید.



درمان مسمومیت ها

اگر شخص به طور اشتباهی دارویی مصرف کرده، در صورتیکه مشخص شود که چه نوع دارویی استفاده کرده و هوشیار است، می توان از مواردی که باعث استفراغ در انسان می شود استفاده کرد و اجازه ندهید تا داروها در بدن جذب شوند.



اقدامات درمانی در مسمومیت دارویی

➤ در بسیاری از موارد خانواده ها برای خارج کردن سم از بدن فرد مسموم، اقدام به القاء استفراغ در این شخص می کنند ولی باید متذکر شد این عمل همیشه بهترین راه خارج کردن سم از بدن نیست و گاهی ممکن است جان بیمار را به خطر بیاندازد.

➤ در صورت تماس با پوست و یا چشم و مواد اسیدی و یا قلیایی، پوست و چشم را با مقدار فراوان آب شستشو داده و فوراً مصدوم را به مرکز درمانی منتقل کنند.



پیشگیری از مسمومیت با داروها

➤ بهترین راه برای پیشگیری از مسمومیت ناخواسته با داروها آن است که دارو فقط با تجویز پزشک مصرف شود و از خود درمانی دوری گردد در ضمن داروها به هیچ عنوان نباید در دسترس کودکان قرار داده شود.

➤ اگر دارویی با تجویز پزشک برای درمان ناراحتی خاصی مصرف می شود به هیچ عنوان در موارد دیگر استفاده نگردد. عدم رعایت این موضوع نیز می تواند موجب بروز مسمومیت دارویی شود .



پیشگیری از مسمومیت با داروها

➤ توجه به تاریخ مصرف داروها از دیگر نکات قابل توجه است. در صورت استفاده داروها بعد از گذشت تاریخ مصرف، آسیب جدی به بدن وارد می‌شود. بعد از گذراندن دوره درمانی اگر مقداری از دارو باقی مانده، دارو بایستی دور ریخته شود و در خانه نگهداری نشود. به هیچ عنوان نمی‌توان شربتی را که **چهار یا پنج ماه** در یخچال نگهداری شده است، مصرف کرد.

➤ بر مصرف داروی افراد مسن نظارت داشته باشید چرا که ممکن است به دلایلی از قبیل شکل ظاهری داروها، ابتلاء به فراموشی و عدم اطلاع رسانی از نام داروها، بی سوادگی و یا کم سوادگی و یا خوانا نبودن مقادیر مصرفی دارو دچار اشتباه شوند.



نکات آموزشی در زمینه مسمومیت دارویی

لحظات اولیه بروز مسمومیت بسیار حایز اهمیت است لذا به سرعت اقدام کنید.

مهمترین نکاتی که به فرد مسئول و یا پزشک برای نجات فرد مسموم باید ارائه داد عبارتند از:

➤ زمان مصرف دارو

➤ نوع دارویی که ایجاد مسمومیت کرده است.

➤ میزان دارویی که ایجاد مسمومیت کرده است.



نکات آموزشی در زمینه مسمومیت دارویی

➤ در صورتیکه با فردی برخورد کردید که بصورت عمومی یا اتفاقی بیش از مقدار تعیین شده دارو مصرف کرده است، هیچگاه منتظر ظهور علایم مسمومیت نباشید بلافاصله با اورژانس تماس بگیرید.

➤ از خوراندن مایعات به فرد مسمومی که بیهوش شده است یا هوشیاری وی در سطح پایینی قرار دارد خودداری کنید.



عارضه ناخواسته دارویی (Advers Drug Reactions)

براساس تعریف سازمان جهانی بهداشت:

➤ هر نوع واکنش ناخواسته و زیان آور که در دوزهای معمول مورد استفاده برای پیشگیری، تشخیص یا درمان بیماری یا تغییر عملکرد فیزیولوژی رخ دهد را عارضه ناخواسته دارویی گویند.



اختلالات دارویی

گرچه دارو رکن اصلی درمان در دنیا است و ۷۵ درصد درمانها از طریق آن صورت می‌گیرد، اما مصرف بی‌رویه آن می‌تواند خطر جدی برای سلامت افراد باشد و عوارض آن در برخی مواقع غیر قابل جبران است.

فاصله **دارو** با **سم** فقط یک قدم است و مصرف بی‌رویه آن می‌تواند حتی مرگ مصرف‌کننده را به دنبال داشته باشد.



اختلالات دارویی

داروها می‌توانند اثرات جانبی ناخواسته ایجاد کنند. بر خلاف تصور عموم که اثرات جانبی دارو را فقط مختص مصرف خودسرانه دارو می‌دانند باید دانست که اثرات جانبی ناخواسته توسط همه انواع داروها ایجاد می‌شوند، هم داروهایی که توسط پزشک نسخه شده‌اند و هم داروهایی که بدون نسخه تهیه می‌شوند، مانند داروهای گیاهی، ویتامینها و غیره.



توصیه هایی برای کاهش خطر عوارض جانبی داروها

- همه داروها بایستی دقیقا مطابق نسخه دستور دارویی مصرف شوند.
- نبایست داروی تجویز شده برای تشخیص دیگری مصرف گردد.
- اکثر داروهای تجویز شده یک بروشور در مورد اطلاعات لازم دارند که تحت عنوان اطلاعات دارویی برای مصرف کننده موجود است.
- از مصرف خودسرانه داروها بدون نسخه اجتناب شود.
- در مورد همه داروهایی که همزمان مصرف می کنید، مانند داروهای تجویز شده قبلی یا داروهایی که خودتان استفاده می کنید و همچنین داروهای مکمل به پزشک خود اطلاع دهید.
- داروها را در صورت پایان دوره انقضاء دور بریزید.
- دکتر داروساز می تواند در مورد اثرات جانبی و تداخلات دارویی شما را راهنمایی کند.



توصیه های لازم در موارد ابتلا به عوارض دارویی

➤ فوراً به پزشک مراجعه شود.

➤ اگر علائم فرد به عنوان عارضه جانبی تشخیص داده شد، پزشک علاوه بر دستور قطع مصرف آن دارو، در مورد عدم مصرف این دارو در آینده نیز هشدار خواهد داد.

➤ داروی متفاوتی باید برای فرد تجویز شود.

➤ درمان حساسیت زدایی ممکن است در مواردی که هیچ داروی دیگری قابل جایگزینی نباشد، سودمند باشد.



در عوارض دارویی به خاطر داشته باشیم :

➤ عوارض ناخواسته یا جانبی می‌توانند در مورد همه داروها ایجاد شود، اعم از داروهای تجویز شده توسط پزشک یا داروهایی که بدون نسخه تهیه می‌شوند، داروهای گیاهی، ویتامینها و داروهای مکمل.

➤ مصرف داروهای مکمل و فارماکولوژیک همزمان شانس ایجاد عوارض جانبی را بالا می‌برد. چرا که مواد فعال این داروها می‌توانند عوارض پُر سر و صدایی ایجاد کنند.

➤ در مورد انواع داروهایی که مصرف می‌شود شامل داروهای از قبل تجویز شده، داروهایی که خودتان مصرف می‌کنید و داروهای مکمل به پزشک اطلاع داده شود. افراد ممکن است نیازمند بازنگری سالانه داروهایی که مصرف می‌کنند، باشند.



خلاصه و نتیجه گیری

➤ **مسمومیت دارویی** : هر دارو یا ماده ای که فرد برای درمان، بیش از حد مجاز استفاده می کند و حتی داروهایی که برای کاربرد درمانی در دوز مجاز مصرف می شوند ولی منجر به مشکلاتی در بدن می گردند و از بدن دفع نمی شوند .

➤ **مسمومیت سهوی** : در مسمومیت سهوی دارو به اشتباه مصرف می شود.

➤ **مسمومیت عمدی** : در مسمومیت عمدی فرد آگاهانه و عمدی داروی بیش از حد مصرف می کند.



خلاصه و نتیجه گیری

- **درمان مسمومیت دارویی** : اگر فردی سهوی و یا از روی عمد مقداری دارو مصرف کرده که ممکن است موجب مسمومیت وی شود، باید حتما او را نزد پزشک ببرید تا هر چه زودتر شست و شوی معده برای او انجام شود و درمان مناسب صورت بگیرد.
- **پیشگیری از مسمومیت دارویی**: بهترین راه مصرف دارو، فقط با تجویز پزشک می باشد. بایست از خود درمانی دوری گردد.
- **عارضه ناخواسته دارویی**: هر نوع واکنش ناخواسته و زیان آور که در دوز های معمول مورد استفاده برای پیشگیری، تشخیص یا درمان بیماری یا تغییر عملکرد فیزیولوژی رخ می دهد.



تمرین نظری

- مسمومیت دارویی را تعریف کنید.
- انواع مسمومیت دارویی را نام ببرید.
- توصیه های لازم در مورد پیشگیری از مسمومیت دارویی را بیان کنید.
- توصیه های لازم در موارد ابتلا به عوارض دارویی را بیان کنید.
- توصیه های لازم برای کاهش خطر عوارض جانبی داروها را بیان کنید.



منابع

1. تیموری، فاطمه، بهاری جوان، نیکا، رضایی شیرمرد، لیلا؛ داروهای ژنریک ایران، چاپ سوم انتشارات آرین پژوهش، (۱۳۹۵)
2. سبحانی، عبدالرسول، سپهری، غلامرضا؛ فارماکولوژی برای پرستاری و مامایی، چاپ هفتم انتشارات کتاب ارجمند (۱۳۹۳)
3. پوردستان، رضا؛ عوارض شناخته شده داروهای فارماکوپه ایران، چاپ سوم انتشارات کتابهای الکترونیکی (۱۳۹۳)



لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ارومیه -
معاونت امور بهداشتی استان: واقع در خیابان شهید
بهشتی، روبروی مسجد قبا، واحد آموزش بهورزی
پست الکترونیک:

phc-gostares@umsu.ac.ir

داروشناسی برای خانه های بهداشت

آشنایی با داروهای خانه بهداشت ۱



مشخصات سند



مشخصات بسته آموزشی

حیطه درس:

داروشناسی برای خانه های
بهداشت

تاریخ آخرین بازنگری:

۸ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل:

DA-ashnaye ba darohaye
khaneye behdasht 1-edi1

نام و نام خانوادگی مدرس:

شهین فتوحی

مدرک تحصیلی:

کارشناس پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان سردشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی درمانی آذربایجان غربی



اهداف آموزشی:

انتظار می رود فراگیر پس از مطالعه این درس بتواند:

۱. رده بندی درمانی دارو و رده بندی مصرف در حاملگی را بداند.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کند.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهد.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو را توضیح دهد.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهد.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کند.



فهرست عناوین

داروهای مسکن و تب بر:

(۱) استامینوفن

(۲) آ.س.آ بزرگسال

(۳) مفنامیک اسید

داروهای درمان ترشی معده:

(۴) آلومینیوم ام جی

(۵) آلومینیوم ام جی اس

داروهای درمان کم آبی ناشی از اسهال:

(۶) او.آ.اس

(۷) او.آ.اس هیپواسمولار

(۸) سولفات روی

پرسش و تمرین

نتیجه گیری



Acetaminophen(paracetamol)

استامینوفن



رده بندی درمانی: ضد درد غیر مخدر ، ضد تب

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:

Oral drops: 100 mg/ml

Oral solution: 120 mg/5ml

Suspension: 120 mg/5ml

Suppositories: 125 mg , 325 mg

Tablets: 325 mg , 500 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: ضد درد و ضد تب می باشد.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتواند چقدر از این دارو بدهید؟ |
|------------|-----------------|---------------------------------------|---|--|
| استامینوفن | قطره | ۲ ماه تا ۶ ماه (۴ تا ۶ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۲ قطره به ازای هر کیلوگرم وزن بدن (۸-۱۲ قطره) | یک شیشه |
| | | ۶ ماه تا ۱۲ ماه (۶ تا ۹ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۲ قطره به ازای هر کیلوگرم وزن بدن (۱۲-۱۸ قطره) | |
| | | ۱۲ ماه تا ۳ سال (۱۰ تا ۱۴ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۲ قطره به ازای هر کیلوگرم وزن بدن (۲۰-۲۸ قطره) | |
| یک شیاف | شیاف کودکان* | ۶ ماه تا ۶ سال | در مواردی که کودک تب بالاتر از ۳۸/۵ درجه (زیر بغل) دارد و به دلایل مختلف (مانند استفراغ و ...) قادر به مصرف خوراکی دارو نیست، یک شیاف گذاشته و او را ارجاع فوری دهید. | |



| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده می‌توانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|------------|---------------------------------------|---|--|--|
| استامینوفن | الگزیر (۱۲۰ میلی گرم در ۵ سی سی) | ۲ ماه تا ۶ ماه (۴ تا ۶ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۱/۵ سی سی (نصف قاشق مرباخوری) | یک شیشه |
| | | ۶ ماه تا ۱۲ ماه (۶ تا ۹ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۲/۵ سی سی (نصف قاشق غذاخوری) | |
| | ۱۲ ماه تا ۳ سال (۱۰ تا ۱۴ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۵ سی سی (یک قاشق غذاخوری) | | |
| قرص | (۳۲۵ میلی گرمی) | ۳ سال تا ۵ سال (۱۵ تا ۱۹ کیلوگرم) | ۴-۶ بار در روز هر بار ۷/۵ سی سی (یک و نیم قاشق غذاخوری) یا نصف قرص | مقدار قرص با توجه به ۳ روز درمان محاسبه شود. |
| | | ۵ تا ۱۴ سال | ۴ بار در روز، هر بار یک قرص | |
| | | ۱۴ سال به بالا | ۴-۶ بار در روز، هر بار یک قرص | |



*با توجه به این که مورد مصرف شیاف برای جلوگیری از تب بالا در کودکان ۶ ماهه تا ۶ ساله (پیشگیری از تشنج) می باشد، لذا توصیه می شود فقط در تب های بالا، در مواردی که عدم تحمل شکل خوراکی این دارو وجود دارد و نیز در کودکانی که دچار مشکل قلبی یا تنگی نفس یا سابقه تشنج تب هستند، از شیاف استامینوفن استفاده شود.

موارد منع مصرف:

منع مصرف شناخته شده ای ندارد.

موارد احتیاط:

بیماران الکلی، کبدی، قلبی عروقی، اختلال کار کلیه و عفونتهای ویروسی

عارضه جانبی:

آسیب شدید کبدی، زردی، خونریزی غیر عادی، ضعف و خستگی، آنمی، کهیر، خارش

تداخلات دارویی:

(۱) آنتی اسیدها می توانند موجب تاخیر و کاهش جذب استامینوفن شوند.

(۲) غذا باعث کاهش جذب دارو می گردد.

(۳) کافئین باعث تقویت اثر استامینوفن می گردد.



توجهات ویژه:

۱) بر اساس برنامه مانا، تجویز استامینوفن برای کودکان در موارد تب $38/5$ درجه و بالاتر و یا درد گوش میباشد.

۲) دادن استامینوفن هر ۶-۴ ساعت یک بار تکرار شود تا تب و یا درد گوش از بین برود.
۳) اگر پس از ۳ روز درمان تب کاهش نیافت و یا پایین نیامد، با توجه به دستورالعمل های مربوطه پیگیری و بیمار را به پزشک ارجاع دهید.

مصرف در شیردهی و کودکان:

در سطوح پایین در شیرترشح می شود. در کودکان بیش از ۵ دوز در روز مصرف نگردد. در سالمندان با احتیاط مصرف گردد.

آموزش به بیمار و خانواده:

- ۱) در صورت خونریزی از مقعد از طریق رکتال مصرف نگردد .
- ۲) در بالغین دارو بیش از ۱۰ روز مصرف نگردد.
- ۳) شیاف رکتال را در یخچال نگهداری کنید.



استیل سالیسیلیک اسید (A.S.A) Acetyl Salicylic Acid



رده بندی درمانی: ضد درد غیر مخدر ، ضد تب ، ضد التهاب ، ضد تجمع

پلاکت

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C (در سه ماهه سوم حاملگی: گروه D)

اشکال دارویی موجود:

Tablets: 80mg(E.C)

Tablets: 100 ms (chewable)

Tablets:100 mg (M.C) Tablets:325 mg (E.C)

Tablets: 325mg(scored)

Tablets: 325 mg (effervescent)

Tablets: 500 mg(M.C)

suppositories:325



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :
آرتريت، درد خفيف و تب در بزرگسالان و کودکان

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--------------------|---------------------------|----------------|-------------------------------|--|
| آ. اس.آ بزرگسال | قرص (۳۲۵ میلی گرمی) | ۱۶ سال به بالا | ۴ بار در روز هر بار یک قرص | ۱۰ قرص |



موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به آسپرین، کودکان و نوجوانان مبتلا به آبله مرغان یا علائم سرماخوردگی، آسم و سابقه هرگونه حساسیت، اختلالات خونریزی دهنده مثل هموفیلی، کمبود ویتامین K، ضایعات گوارشی (سابقه ورم معده، زخم معده یا خونریزی از معده) نارسایی کبدی و کلیوی

عارضه جانبی:

تهوع، استفراغ، وزوز گوش، کاهش شنوایی، راش، سوزش

تداخلات دارویی:

آنتی اسیدها سطح آسپرین را کاهش می دهند.
آنتی بیوتیک ها عوارض گوارشی آسپرین را تشدید می کنند.
هرگونه خوراکی می تواند موجب تاخیر یا کاهش جذب آسپرین گردد.
مصرف الكل عوارض گوارشی آسپرین را تشدید می کند.



توجهات ویژه:

- ۱) تماس قرص فاقد پوشش با مخاط دهان باعث زخم دهان می شود.
- ۲) اگر کسی که قرص آ.اس.آ می خورد، مدفوع سیاه قیری، استفراغ خونی، تنگی نفس، درد شدید معده، بثورات جلدی یا خارش پیدا کرد، او را به پزشک ارجاع فوری دهید
- ۳) از مصرف دارو به مدت بیش از ۱۰ روز اجتناب نمایید.
- ۴) در صورت کاهش مایعات بدن به علت تب یا بیماری، دوز دارو را کاهش دهید.
- ۵) قرص آ.اس.آ بزرگسال بعد از غذا و با یک لیوان آب خورده شود.

مصرف در شیر دهی و بارداری:

از مصرف در طول دوران بار داری خودداری شود. به دلیل ترشح در شیر در دوران شیردهی مصرف نگردد.

آموزش به بیمار و خانواده:

- ۱) دور از دسترس کودکان قرار داده شود.
- ۲) بیمار باید دارو را همراه یا بعد از غذا مصرف نماید و همراه آن ۲۴۰ml آب یا شیر بنوشد و برای ۳۰-۱۵ دقیقه دراز نکشید تا از تحریک مری جلوگیری شود.



مفنامیک اسید mefenamic acid



رده بندی درمانی: ضد درد ، ضد تب ، ضد التهاب

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Capsules: 250 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:
درمان دردهای خفیف تا متوسط، دیسمنوره.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---------------|--------------------------|------------------------|-----------------------------------|---|
| مفنامیک اسید* | کپسول (۲۵۰ میلی گرمی) | زنان در سنین باروری | ۴-۶ بار در روز هر بار یک کپسول | ۱۰ قرص |

* برای کاهش دردهای پس از زایمان، در صورت در دسترس نبودن استامینوفن می توان از
مفنامیک اسید استفاده کرد.



موارد منع مصرف:

اختلال شدید کارکرد کبدی یا کلیوی، کودکان کوچکتر از ۱۴ سال، زخم های دستگاه گوارشی فوقانی و تحتانی، آسم، کسانی که به این دارو حساسیت دارند (علائم حساسیت: ضایعات و جوش های پوستی، کهیر، تنگی نفس، خس خس سینه، سرفه، تورم صورت و لبها، زبان یا گلو)

عارضه جانبی:

گیجی، خواب آلودگی، سردرد، سرگیجه، حساسیت به نور، خارش، کهیر، درد شکمی بی اشتهایی، یبوست، اسهال، سوء هاضمه، نفخ، تهوع و استفراغ، خونریزی مخفی، خونریزی شدید گوارشی، اختلالات شنوایی، وزوز گوش

تداخلات دارویی:

در مصرف این دارو با استامینوفن خطر بروز واکنش های ناخواسته کلیوی افزایش می یابد. مصرف این دارو باعث کاهش تاثیر داروهای ضد فشار خون می شود.



توجهات ویژه:

- ۱) مصرف دارو بیش از ۷ روز توصیه نمی شود.
- ۲) در صورت بروز عوارض از جمله اسهال شدید، مصرف دارو متوقف شود و اقدامات لازم صورت گیرد.
- ۳) بهتر است کپسول مفنمیک اسید همراه آنتی اسیدها، غذا یا شیر مصرف شود تا تحریک گوارشی کاهش یابد.
- ۴) به مادر آموزش دهید در صورتی که درد پس از زایمان با مفنمیک اسید کاهش نیافت، مجدداً مراجعه کند.

مصرف در شیر دهی و کودکان:

مقدار کمی از دارو در شیر ترشح می شود با احتیاط مصرف شود.



Aluminium-Magnesium Hydroxide



آلومینیوم - منیزیم هیدروکساید

رده بندی درمانی: آنتی اسید، ضد نفخ

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Tablets (chewable): 200/200 mg

Suspension: 225/200 mg/5 ml

Sachet (for Suspension): 250/200 mg, 564/174 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

درمان علامتی سوزش معده ناشی از ترشح اسید معده ، سوء هاضمه ناشی از اسید و ترش کردن

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|-----------------|------------|----------------|---|---|
| آلومینیوم ام جی | قرص جویدنی | ۱۴ سال به بالا | ۴ بار در روز هر بار یک تا دو قرص بعد از غذا | برای مدت ۴ روز درمان، دارو محاسبه شود. |



موارد منع مصرف:

بیماری شدید کلیوی، انسداد روده

موارد احتیاط:

ابتلا به اختلال خفیف کلیوی، مسمومیت حاملگی، آپاندیسیت

عارضه جانبی:

تغییرات خلقی به دنبال مصرف طولانی مدت در نارسایی مزمن کلیوی، یبوست، کاهش اشتها سفید شدن مدفوع، درد استخوان، کاهش وزن، اسهال (زیاد خوردن دارو باعث می شود).

تداخلات دارویی:

با داروهایی مثل دیازپام، تتراسایکلین تداخل دارد.

با مصرف ویتامین A ممکن است جذب این دارو کاهش یابد، لذا به صورت مجزا یا فاصله ۱-۲ ساعت مصرف شوند.



توجهات ویژه:

- ۱) قرص آلومینیوم ام جی برای زنان باردار منع مصرف ندارد.
- ۲) احتمال عارضه یبوست با این دارو با افزایش مصرف فیبر غذایی قابل کاهش است.
- ۳) حداکثر دارو نباید بیش از ۲ هفته مصرف گردد.
- ۴) در بیماران که محدودیت استفاده نمک دارند با احتیاط مصرف گردد.
- ۵) قرص ها باید کاملاً جویده شود.

مصرف در شیر دهی و کودکان:

ممکن است در سه ماهه اول عارضه دار باشد ولی در سه ماهه دوم و سوم بی ضرر شناخته شده است. در کودکان کمتر از ۶ سال صرفاً با تشخیص قطعی دارو مصرف گردد.

آموزش به بیمار و خانواده:

- ۱) آموزش دهید که دارو را با فاصله ۱-۲ ساعت از سایر داروها مصرف نماید.
- ۲) آموزش دهید که قبل از مصرف سوسپانسیون دارو را به خوبی تکان دهد.
- ۳) بهترین زمان مصرف دارو ۱ ساعت بعد از صرف غذا و شب یک ساعت قبل خواب می باشد.



Aluminium Mgs

آلومینیوم ام جی اس



رده بندی درمانی: آنتی اسید، ضد نفخ

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Chewable Tablets : Aluminium Hydroxide 200mg+ Magnesium Hydroxide 200 mg +
Simethicone 25 mg

Suspension :(Aluminium Hydroxide 225 mg + Magnesium Hydroxide 200mg
+Simethicone 25 mg) / 5 ml



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: به عنوان آنتی اسید و کاهش دهنده نفخ بالغین

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|------------------------|------------|----------------|---|---|
| آلومینیوم ام جی اس* | قرص جویدنی | ۱۴ سال به بالا | ۴ بار در روز هر بار یک تا دو قرص بعد از غذا | برای مدت ۵ روز درمان، دارو محاسبه شود. |

آلومینیوم ام جی اس علاوه بر اثرات خنثی کننده اسید معده، دارای خاصیت ضد نفخ نیز می باشد.

موارد منع مصرف:

منع مصرف شناخته شده ای ندارد.

موارد احتیاط:

در بیماران کلیوی و زنان باردار با احتیاط مصرف شود.

توجهات ویژه:

به بیمار یاد آوری کنید قرصها را خوب بجود. این دارو ممکن است مدفوع را سفید رنگ کند. زیاد خوردن دارو باعث اسهال می شود.

Oral Rehydration Salt (O.R.S)

اورال ره هیدریشن سالت (اُ - آر - اس) او.آر.اس هیپواسمولار



رده بندی درمانی: الکترولیت های خوراکی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:

Powder For 1000cc Oral Solution

NaCl 3/5gr, KCl 1/5gr, trisodium citrate 2/9gr, Dextrose 20 g

Effervescent Tablets



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:
جبران آب و املاح از دست رفته در اسهال حاد

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده می‌توانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---|-----------------|-----------|---|--|
| او.آر.اس (ا لکترولیت خوراکی) | پودر ۲۷/۹ گرمی | همه سنین | بسته ۲۷/۹ گرمی را در یک لیتر آب جوشیده سرد شده یا آب آشامیدنی سالم حل کنید و طبق برنامه درمان اسهال مصرف نمایید. | یک بسته |
| او.آر.اس هیپواسمولار (الکترولیت خوراکی) | پودر ۲۰/۶۵ گرمی | زیر ۵ سال | بسته ۲۰/۶۵ گرمی را در یک لیتر آب جوشیده سرد شده یا آب آشامیدنی سالم حل کنید و طبق برنامه درمان اسهال مصرف نمایید. | یک بسته |



توجهات ویژه:

- (۱) حجم مورد نیاز و سرعت تجویز دارو، به سرعت از دست رفتن مایعات، وزن، سن و شدت بیماری بستگی دارد
- (۲) مطمئن شوید مادر تمام محتوی یک بسته او.آر.اس را در یک لیتر آب حل می کند و به میزان نیاز از محلول ساخته شده به کودک میدهد.
- (۳) اگر کودک انحصاراً با شیر مادر تغذیه می شود، نباید غذاهای آبکی به او داده شود و باید بیش تر به او شیر داده شود. اگر از شیر خشک یا شیرهای دیگر استفاده می کند، باید علاوه بر شیر همیشگی اش، او.آر.اس و آب جوشیده خنک شده هم به او بدهند.
- (۴) به کودک نوشیدنی یا مایعات متداول در محل مانند سوپ یا چای کمرنگ کم شیرین و سایر مایعات خانگی بدهند.
- (۵) اگر کودک هنگام خوردن او.آر.اس استفراغ کند، ده دقیقه بعد دوباره به او محلول او.آر.اس بدهند. دادن محلول خنک او.آر.اس با حجم کم و به دفعات مکرر، در کنترل استفراغ موثر است.
- (۶) محلول تهیه شده بیش از ۲۴ ساعت نگهداری نشده و باقیمانده آن دور ریخته شود.



۷) دفعات و مقدار تغذیه کودک مبتلا به اسهال باید بیش از کودکان سالم باشد.

۸) در صورت تغییر رنگ پودر او.آر.اس از مصرف آن خودداری شود.

۹) اسهال توسط میکروبهای موجود در غذا-آب یا روی دستها ایجاد می شود. رعایت اصول بهداشتی، شستشوی دستها، مصرف آب فراوان و تمیز و تغذیه با شیر مادر، مهمترین راه های پیش گیری از بروز عفونت و اسهال در کودکان هستند.

۱۰) درمان بیماران مبتلا به اسهال باید بر اساس برنامه درمانی موجود در بوکلت مانا صورت گیرد، ولی چنانچه کودک تمایل داشت، محدودیتی برای مصرف او.آر.اس وجود ندارد.

آموزش به بیمار و خانواده :

۱) به بیمار بیاموزید در صورت بروز تشنج بعلت دهیدراتاسیون بیش از حد و تب بلافاصله به پزشک مراجعه کند.

۲) چنانچه با مصرف ORS پیشرفتی در درمان حاصل نشد بلافاصله به پزشک مراجعه کند.

۳) بلافاصله پس از تأمین کافی آب و املاح بدن در کودکان، باید از سایر غذاها نیز استفاده شود.



zinc sulfate

زینک سولفات



رده بندی درمانی: مکمل غذایی ، ضد عفونی کننده پوست

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه A

اشکال دارویی موجود:

Syrop: 5 mg/5 cc ، 20 mg/5 cc

cap : 22 0mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

به عنوان مکمل در پیشگیری و درمان کمبود روی، آرتريت روماتوئید، آکنه، تاخیر در التیام زخم که با کمبود روی همراه باشد استفاده می شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|------------|---|-----------|--|---|
| سولفات روی | شربت (۵ میلی گرم در ۵ سی سی / ۲۰ میلی گرم در ۵ سی سی) | زیر ۵ سال | شربت ۵ میلی گرم در ۵ سی سی: | دو شیشه |
| | | | ۲ تا ۶ ماه : ۵ سی سی، یک بار در روز بالای ۶ ماه : ۱۰ سی سی، یک بار در روز | |
| | | | شربت ۲۰ میلی گرم در ۵ سی سی: | یک شیشه |
| | | | - ۲ تا ۶ ماه : ۲/۵ سی سی - بالای ۶ ماه : ۵ سی سی | |



تجویز روی به منظور جبران نقص ایمنی و عوارض ناشی از اسهال حاد است و بدیهی است که تأثیری بر درمان کم آبی نخواهد داشت.

موارد منع مصرف:

منع مصرف شناخته شده ای ندارد.

عارضه جانبی:

سردرد، درد شکمی، سوء هاضمه، تهوع، استفراغ، اسهال، تحریک معده، آنمی

تداخلات دارویی:

در مصرف با مس، آهن، تتراسایکلین هاممکن است جذب این داروها مختل شود.

توجهات ویژه:

دارو را بیش از مقدار توصیه شده مصرف نکنید.



مصرف در شیردهی و کودکان:

طی دوران شیردهی نیاز مادر به روی بیشتر می شود.

آموزش به بیمار و خانواده:

۱) به بیمار پیاموزید در صورت ایجاد تهوع، اسهال خفیف، بثورات پوستی، استفراغ شدید، اتلاف آب بدن و بی قراری، مقدار مصرف دارو را کاهش داده یا مصرف آن را تا کنترل علائم فوق قطع کند.

۲) روی در اسهال کودکان باید به میزان ذکر شده در دستورعمل تجویز شود.

۳) اگر از شربت روی ۵ میلی گرم در ۵ سی سی استفاده شود، در صورت عدم تحمل کودک به دلیل حجم زیاد دارو و احتمال ایجاد مشکلات گوارشی، میتوان آن را در دو یا سه نوبت به او داد.

۴) در تعیین مقدار شربت روی که در درمان اسهال های حاد تجویز می شود، بسیار مهم است که دوز دارو دقیقا محاسبه شده و مقدار دارو کمتر از حد تعیین شده نباشد.



پرسش و تمرین

۱. رده بندی درمانی دارو و رده بندی مصرف در حاملگی را بیان کنید.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنید.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهید.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو را توضیح دهید.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهید.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنید.



خلاصه و نتیجه گیری:

داروشناسی مبحث گسترده‌ای می باشد که بهورزان با توجه به محیطی بودن خدمات در روستاها باید با دقت و حساسیت بیشتری نسبت به یادگیری کلیه مباحث از جمله طبقه بندی داروها، شناخت دارو، موارد مصرف و عوارض و نکات مراقبتی آن اقدام نمایند.

منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت تدوین: مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه‌های تخصصی وزرات و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی حوزه معاونت بهداشت مرداد ۱۳۹۶
۲. مراقبت های ادغام یافته باروری سالم ، تدوین جمعیت معاونت بهداشت دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره باروری سالم و جمعیت (۱۳۹۷- ۱۳۹۸)
۳. دکتر خدام رامین راهنمای جیبی کاربرد داروهای ژنریک ایران چاپ یازدهم انتشارات نشر دیباج (۱۳۹۵)
۳. نارویی سلیمان ، خانی ویدا، اربابی محمد ادریس ، ملاشاهی مهدی رفرنس جامع فارماکولوژی داروهای ژنریک انتشارات آبنوس (۱۳۹۲)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان
آذربایجان غربی - مرکز آموزش بهورزی شهرستان
سردشت واقع در خیابان شهید قاسم سلیمانی

پست الکترونیک : sardasht.behvarz@umsu.ac.ir

آشنایی با نظام اطلاعات دارویی، نحوه تکمیل فرمها و دفاتر دارویی

روش درخواست دارو





مشخصات سند

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درسی : داروشناسی برای
خانه های بهداشت

تاریخ آخر بازنگری: ۹۹/۲/۲۱

نام فایل:

DA –ashnayi ba nezame etellaatedaroei-
Nahveye takmile formha& dafatere –edi1
daroei

نام و نام خانوادگی:
هاجر غفورزاده

مدرک تحصیلی:
کارشناسی ارشد آموزش پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:
مربی پرستاری مرکز آموزش بهورزی
شهرستان بوکان دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان
غربی



اهداف آموزشی

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

۱. داروها را از دفتر ثبت نام بیماران استخراج و وارد دفتر دارویی کنند.
۲. داروها را به صورت روزانه با خودکار در دفتر دارویی ثبت کنند.
۳. طبق فرمول داروها را در برگه درخواست دارویی درخواست کنند.
۴. داروهای مصرفی را در سامانه سیب وارد کنند.



فهرست عناوین

۱. دستورالعمل تنظیم دفتر دارویی خانه بهداشت
۲. نحوه محاسبه دارو
۳. تکمیل فرم درخواست دارویی
۴. وارد کردن داروها در سامانه سیب
۴. پرسش و تمرین
۵. خلاصه و نتیجه گیری
۶. منابع



نمونه دفتر دارویی خانه بهداشت

دفتر دارویی خانه بهداشت.....

..... ماه سال

| ردیف | نام دارو | کد دارو | وجودی | | رسیده در طول این ماه | مصرفی در طی این ماه | وجودی در آخر ماه |
|------|----------|---------|-------------------|------------|----------------------|---------------------|------------------|
| | | | در ابتدای این ماه | در این ماه | | | |
| | | | ۲۱ | | | | |
| | | | ۲۰ | | | | |
| | | | ۲۹ | | | | |
| | | | ۲۸ | | | | |
| | | | ۲۷ | | | | |
| | | | ۲۶ | | | | |
| | | | ۲۵ | | | | |
| | | | ۲۴ | | | | |
| | | | ۲۳ | | | | |
| | | | ۲۲ | | | | |
| | | | ۲۱ | | | | |
| | | | ۲۰ | | | | |
| | | | ۱۹ | | | | |
| | | | ۱۸ | | | | |
| | | | ۱۷ | | | | |
| | | | ۱۶ | | | | |
| | | | ۱۵ | | | | |
| | | | ۱۴ | | | | |
| | | | ۱۳ | | | | |
| | | | ۱۲ | | | | |
| | | | ۱۱ | | | | |
| | | | ۱۰ | | | | |
| | | | ۹ | | | | |
| | | | ۸ | | | | |
| | | | ۷ | | | | |
| | | | ۶ | | | | |
| | | | ۵ | | | | |
| | | | ۴ | | | | |
| | | | ۳ | | | | |
| | | | ۲ | | | | |
| | | | ۱ | | | | |



دستورالعمل تنظیم دفتر دارویی خانه بهداشت

در مقابل دفتر دارویی خانه بهداشت نام خانه بهداشت مربوطه و زیر آن ماه و سال جاری نوشته می شود.

ردیف: به صورت سلسله وار در هر ماه نوشته می شود.

نام دارو: در اول هر ماه به ترتیب حروف الفبا قرص ها، شربت ها، قطره ها، پمادها و سایر داروهای غیرخوراکی و اقلام مصرفی (گاز و پنبه...) نوشته می شود.

کد دارو: کد مخصوص هر دارو در ستون مربوطه ثبت می شود.



دستورالعمل تنظیم دفتر دارویی خانه بهداشت

روزهای ماه: در این قسمت از اول تا پایان تا ماه به صورت روزانه تعداد داروهای مصرفی از دفتر ثبت نام بیماران و پرونده خانوار استخراج می شود.

موجودی در ابتدای ماه:

میزان موجودی داروها در ابتدای هر ماه در این ستون نوشته می شود.



دستورالعمل تنظیم دفتر دارویی خانه بهداشت

مصرفی در طی این ماه:

میزان مصرفی هریک از اقلام دارویی را در پایان هر ماه نشان می دهد.

موجودی در آخر هر ماه:

اقلام دارویی موجود در پایان هر ماه در این ستون نوشته می شود.



نحوه محاسبه دارو

برای محاسبه دارو از فرمول زیر استفاده می شود:

باقی مانده - (دیو + مصرفی سه ماه گذشته) = درخواستی سه ماه آینده



نحوه محاسبه دارو

مصرفی سه ماهه:

نشان دهنده مصرف داروها در سه ماه گذشته می باشد.

دیو:

۲۵٪ مصرفی سه ماه گذشته می باشد. (۲۵٪ × مصرفی سه ماه گذشته)

باقی مانده:

موجودی واقعی داروهای خانه بهداشت در زمان تنظیم فرم می باشد.



تکمیل فرم درخواست دارویی:

باید در تکمیل فرم درخواست دارویی به شیوع بیماریها در فصول مختلف سال و شرایط منطقه ای توجه خاصی کرد. به طور مثال برای تهیه قرص پنی سیلین وی برای فصل پاییز باید مصرفی سه ماهه فصل پاییز سال قبل در نظر گرفته شود.



تکمیل فرم درخواست دارویی

در صورتی که دارویی برای **اولین بار** درخواست می شود حتما با مشورت پزشک مرکز بهداشتی درمانی فرم درخواست دارویی درخواست شود.



نمونه فرم درخواست دارویی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی خراسان شمالی

واحد امور دارویی

تعداد شیر خشک:

فرم درخواست دارویی خانه بهداشت

مرکز بهداشتی درمانی.....

۱- جمعیت تحت پوشش خانه های بهداشت و روستاهای اقماری تیم سیار

۲- تعداد زنان باردار تحت پوشش

پس از زایمان

پنج ماه دوم بارداری

چهار ماه اول بارداری

۳- بیش بینی متولدین سه ماه آینده جهت تزریق ویتامین کا

۴- تعداد کودکان زیر یکسال ۲-۱ سال مصرف کنندگان شیر خشک: کمکی: کامل:

۵- تعداد فعلی زنان واحد شرایط تنظیم خانواده به تفکیک وسایل:

کاندوم ال دی اج دی تری فازیک لاینسترون مگسترون سیکلوفم لوونورزسترون

| ردیف | کد دارو | نام دارو | شکل دارو | موجودی اولیه | دریافتی | مصرفی سه ماهه | باقیمانده | تاریخ انقضا | درخواستی | مورد تایید |
|------|---------|-----------------------|----------|--------------|---------|---------------|-----------|-------------|----------|------------|
| ۱ | ۲۷۶۲ | استامیتوفن ۳۲۵م | قرص | | | | | | | |
| ۲ | ۲۷۲۴ | آلومیتیم ام جی | قرص | | | | | | | |
| ۳ | ۲۷۰۴ | آ اس آ | قرص | | | | | | | |
| ۴ | ۲۸۰۷ | برم هگزین | قرص | | | | | | | |
| ۵ | ۳۰۷۷ | کوتریموکسازول اطفال | قرص | | | | | | | |
| ۶ | ۲۹۹۰ | فروس سولفات | قرص | | | | | | | |
| ۷ | ۳۰۱۶ | فولیک اسید | قرص | | | | | | | |
| ۸ | ۳۱۱۸ | مبتدازول | قرص | | | | | | | |
| ۹ | ۲۸۵۸ | یتی سیلین | قرص | | | | | | | |
| ۱۰ | ۳۲۲۴ | فرقولیک | قرص | | | | | | | |
| ۱۱ | ۳۰۵۳ | ۲ - ۱ - ۱ - ۱ - ۱ - ۱ | | | | | | | | |



وارد کردن داروها در سامانه سیب

1. وارد شدن به میز کار فرد از طریق وارد کردن نام کاربری و

رمز عبور

The screenshot shows the Sib system dashboard. At the top, there is a navigation bar with the text "وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی" and "سامانه یکپارچه بهداشت سیب". Below this is a search bar and a grid of service icons. The icons include: "فهرست بیماران", "کنترل فشارخون", "ثبت مرگ", "ثبت", "داروهای مصرفی", "ثبت", "واکسن", "اقدام", "گزارش", "مراقبت ها", "فهرست", "پیگیری ها", "مراقبت های", "انجام نشده", "بیمه", "اعضا", "فهرست", "خانوار ها", "ثبت نام", "خدمت گیرندگان", "فهرست خدمت", "گیرندگان", "پیگیری", "مسافران توریستی", "کرونا در سایت", "سلامت", "بهداشتی درمانی", "غریبگیری خانوار", "COVID 19", "غریبگیری فاز دوم", "کووید 19", "بیماران دیابت", "منتظر خدمت", "بیماران فشارخون", "منتظر خدمت", "کودکان منتظر", "خدمت", "مادران منتظر", "خدمت", "افراد منتظر خدمت", "افراد منتظر واکسن", "خدمت".



در قسمت ارائه خدمت، گزینه ارائه داروها و اقلام بهداشتی را انتخاب می کنیم.

The screenshot shows a web application interface for medical services. The browser address bar displays the URL `sib.umsu.ac.ir/Occurrence/Medicine`. A network login warning is present at the top: "You must log in to this network before you can access the Internet." The main navigation menu includes "ارائه خدمت" (Service Provision) and "ثبت دارو و اقلام بهداشتی" (Register Drugs and Medical Supplies). A dropdown menu is open under "ارائه خدمت", listing various medical services: "فهرست مراقبت ها" (Care List), "اقدام" (Action), "فهرست اقدام های انجام شده" (Completed Action List), "واکسیناسیون" (Vaccination), "ارائه دارو و اقلام بهداشتی" (Register Drugs and Medical Supplies), "نیازهای درمانی دهان و دندان" (Dental Treatment Needs), "فهرست نیازهای درمانی دهان و دندان" (Dental Treatment Action List), "فهرست پیگیری ها" (Follow-up List), "فهرست تماس ها" (Contact List), "سفیران سلامت" (Health Ambassadors), and "فهرست افراد در انتظار خدمت" (Waiting List). The main content area features a form for "تاریخ شروع استفاده" (Start Date of Use) and a "ذخیره" (Save) button.



اسم داروی مصرفی، مقدار کل ارائه شده و توضیحات لازم را در صفحه ثبت داروهای مصرفی برای هر دارو می نویسیم.

مدیریت سامانه ▾ ثبت نام و سرشماری ▾ ارائه خدمت ▾ ثبت وقایع ▾ آزمایش ها ▾ گزارش ها ▾ پیام ها ▾ خروج

فاطمه پوشاسب [بهورز ز 6390161840] 🔍

خدمت گیرنده محمد اسن ▾ فبرست خاتوار محمد اسن ▾ نمودارهای رشد ▾

انه دارو و اقلام بهداشتی به محمد اسن

داروی مصرفی

مقدار کل ارائه شده

توضیحات

ذخیره



ثبت دارو در سامانه سیب

You must log in to this network before you can access the Internet. [Open Network Login Page](#)

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت

سامانه یکپارچه بهداشت

مدیریت سامانه | ثبت نام و سرشماری | ارائه خدمت | ثبت وقایع | آزمایش ها | گزارش ها | پیام ها

خانه بهداشت شیخلر | انتخاب خدمت گیرنده

مبتاب عبدالله زاده [بهورز زن]

ثبت حساسیت +
ثبت داروهای مصرفی +
ثبت مرگ +

میز کار خانه بهداشت شیخلر

بهورز مبتاب عبدالله زاده

فهرست بسیج ملی | ثبت مرگ | ثبت | ثبت | ثبت | گزارش | فهرست | مراقبت های | بیمه | فهرست | ثبت نام | فهرست خدمت



گزارش داروهای غیر پزشک

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت

سامانه یکپارچه بهداشت

مدیریت سامانه ▾ ثبت نام و سرشماری ▾ ارائه خدمت ▾ ثبت وقایع ▾ آزمایش ها ▾ گزارش ها ▾ پیام ها ▾ خروج ?

خانه بهداشت شیخلر ▾ انتخاب خدمت گیرنده

میز کار خانه بهداشت شیخلر

گزارش مراقبت ها

گزارش جمعیت شبکه

گزارش داروها

خلاصه پرونده الکترونیکی

نمودار جمعیت تحت پوشش

آمار مراقبت ها به تفکیک

نمایه توده بدنی مراجعه کنندگان

زیج حیاتی

وقایع ثبت شده

گزارش افرادی که خدمتی دریافت نکرده اند

فهرست بسیج ملی

ثبت مرگ

فهرست بیمه

ثبت نام

فهرست خدمات



پرسش و تمرین

- ۱- داروهای مصرفی را روزانه وارد دفتر دارویی کنید.
- ۲- ماهانه طبق فرمول فرم درخواست دارویی را تنظیم کنید.
- ۳- داروهای مصرفی را در سامانه سیب وارد کنید.
- ۴- میزان مصرفی داروها در دفتر دارویی را با سامانه سیب مطابقت دهید.



خلاصه و نتیجه گیری

جهت درخواست به جا و اصولی ماهیانه داروها داروهای مصرفی خانه بهداشت به صورت روزانه از دفتر ثبت نام بیماران استخراج و وارد دفتر دارویی شود تا آمار دقیقی از مصرف داروها در دسترس باشد.

جهت جلوگیری از نبود اقلام دارویی در خانه بهداشت داروهای مصرفی طبق فرمول تنظیم شود. با وارد کردن داروهای مصرفی در سامانه سیب، داروی هر فرد در خلاصه پرونده الکترونیکی فرد ثبت می شود، همچنین میانگین مصرفی داروها نیز ثبت و مشخص می شود.



فهرست منابع

دارونامه خانه بهداشت (تدوین: مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه‌های تخصصی وزارت و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی حوزه معاونت بهداشت مرداد ۱۳۹۶)

قرائی سکینه، هاشمیان ویدا، نقی پور لاله، مولایی کبودان سید محمد، جاجرمی زهرا، عرب حصاری معصومه (با نظارت دکتر محمد حسن درخشان)، درمان‌های ساده علامتی ویژه بهورزان، انتشارات نسیم آفتاب، ۱۳۹۶

تیموری فاطمه، بهاری جوان نیکا، رضائی شیرمرد لیلا، داروهای ژنریک ایران، چاپ سوم، آبادیس طب، ۱۳۹۸

نظرات و پیشنهادات

- لطفا نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی ارومیه - معاونت امور بهداشتی استان
: واقع در خیابان شهید بهشتی، روبروی مسجد قبا، واحد آموزش بهورزی

پست الکترونیک: phc-gostaresh@umsu.ac.ir

نگهداری، ذخیره سازی و خروج داروها





مشخصات سند

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درسی : داروشناسی برای خانه های بهداشت

نام و نام خانوادگی:
هاجر غفورزاده

تاریخ آخر بازنگری:
۹۹/۲/۲۰

مدرک تحصیلی:
کارشناسی ارشد آموزش پرستاری

نام فایل:

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:
مربی پرستاری مرکز آموزش بهورزی
شهرستان بوکان دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی

DA - negahdary- zakhiresazy&khroje-
daroo



اهداف آموزشی

در پایان این درس فراگیران بتوانند:

۱. شرایط نگهداری دارو را بیان کنند.
۲. داروها را طبق دستورالعمل در کمد دارویی قرار دهند.
۳. برچسپ دارویی برای اقلام دارویی تهیه کنند.
۴. داروهای مورد نیاز خانه بهداشت را برآورد کنند.
۵. تاریخ انقضاء داروها را با فرم تاریخ انقضاء موجود بر قفسه دارویی مطابقت دهند.



فهرست عناوین

۱. مقدمه
۲. نگهداری و ذخیره سازی دارو
۳. شرایط نگهداری دارو
۴. نگهداری دارو در منزل
۵. نحوه ذخیره سازی و چیدمان دارو
۶. نکات مهم در ذخیره سازی و چیدمان دارو
۷. نحوه تکمیل فرم تاریخ انقضاء داروها
۸. پرسش و تمرین
۹. نتیجه گیری
۱۰. منابع



نگهداری و ذخیره سازی دارو

مقدمه:

دارو به عنوان یکی از مهمترین اجزای تشخیص، پیشگیری و درمان به کار می رود و چنانچه دارو به نحو مناسب تولید، نگهداری و توزیع نشود نه تنها در دستیابی به شاخص های کمی و کیفی سلامت جامعه تاثیر نامطلوب می گذارد، بلکه می تواند سبب بروز اختلالات و گرفتاریهای جدی و تهدید کننده ای در جامعه، محروم ماندن مردم از درمان و حتی مرگ بیمار گردد.



نگهداری و ذخیره سازی دارو

نگهداری دارو جزء مسائلی با اهمیت است زیرا در صورتیکه داروها در محل مناسبی نگهداری نشوند زودتر از موعد خراب می شوند و دارو درمانی شکست می خورد. بنابراین باید در نگهداری و نحوه استفاده از دارو نهایت دقت را به عمل آورد.



شرایط نگهداری دارو

• داروها باید در شرایطی که برای هر دارو تعیین و روی بسته بندی درج می شود، نگهداری شوند. عمده ترین این شرایط عبارتند از:

- کمتر از یک درجه خاص مانند کمتر از ۲۵ یا ۳۰ درجه سانتی گراد
- داروهای یخچالی بین ۲-۸ درجه سانتی گراد (این داروها نباید یخ بزنند)



➤ بین ۸-۱۵ درجه سانتی گراد

➤ دور از نور

➤ دور از رطوبت

➤ دور از دسترس کودکان



نگهداری دارو در منزل

- یکی از نکاتی باید به افراد آموزش داده شود که بیمار باید داروی تجویز شده را تا پایان دوره درمانی مصرف کند بدین ترتیب داروی اضافی باقی نمی ماند تا در منزل نگهداری شود.



نحوه ذخیره سازی و چیدمان دارو

داروها ممکن است به دو صورت در کنار هم چیده شوند:

۱. بر اساس شکل دارو مانند چیدن قرص ها کنار هم

۲. بر اساس گروه درمانی مانند چیدن آنتی بیوتیک ها کنار هم



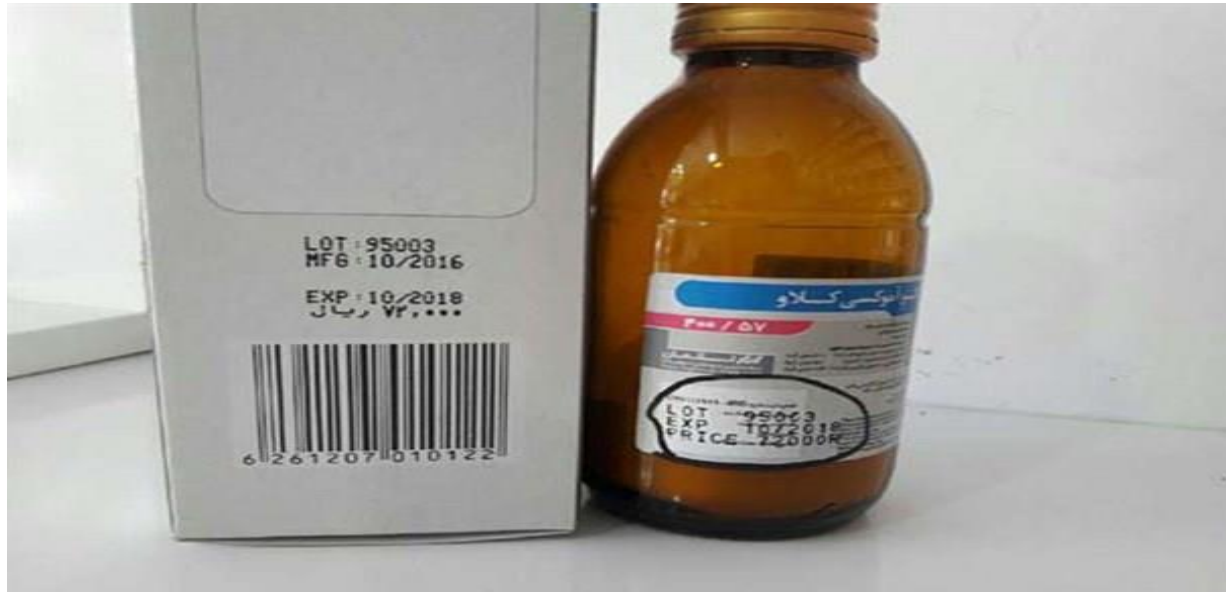
نحوه ذخیره سازی وچیدمان داروها

در چیدمان قفسه: رعایت این نکته الزامی است که باید داروی با تاریخ انقضاء طولانی تر پشت داروی با تاریخ انقضاء کوتاهتر چیده شود.



نحوه ذخیره سازی و چیدمان داروها

در تحویل دارو: رعایت این نکته الزامی است که تاریخ انقضاء کوتاهتر قبل از داروی با تاریخ انقضاء طولانی تر به بیمار تحویل داده شود.



نکات مهم در چیدمان دارو

کمد دارویی ۲ طبقه:

۱. یک طبقه به داروهای خوراکی و طبقه دیگر به داروهای غیر خوراکی اختصاص می یابد.

کمد دارویی ۳ طبقه:

۲. طبقه بالا شربت ها، طبقه میانی قطره، قرص و سایر داروهای خوراکی و در طبقه پایین داروهای غیرخوراکی چیده می شود.



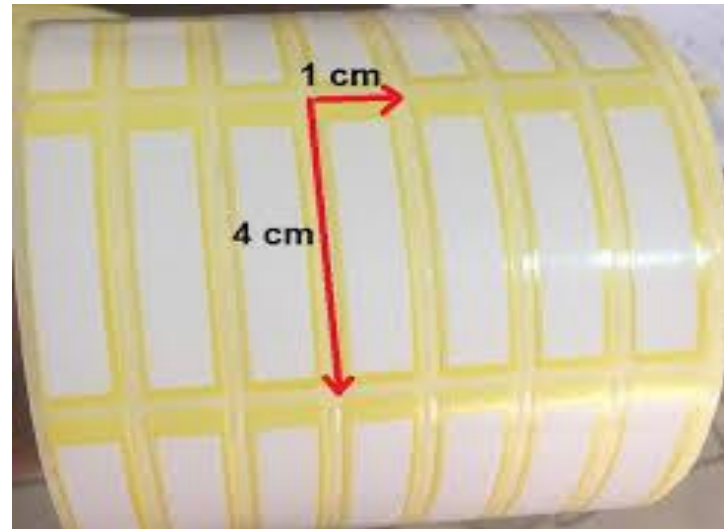
نکات مهم در چیدمان دارو

۱. هر دارویی که در کمد دارویی گذاشته می شود ضروری است که دارای برچسب دارویی باشد.



نکات مهم در چیدمان دارو

۲. برچسب های موجود بر داروها اطلاعات کافی در مورد نام دارو، تاریخ انقضاء دارو، دوز دارو، طریقه مصرف دارو، موارد منع مصرف دارو را در اختیار ما قرار می دهد.



نکات مهم در چیدمان دارو

۳. کلیه ظروف و شیشه های دارو بایستی درب داشته باشند و برچسب مشخص برای نوشتن نام دارو داشته باشند.



نکات مهم در چیدمان دارو

۴. هر روز به مقدار مصرفی همان روز دارو از قسمت پایین کمد دارویی خارج و در قسمت بالای کمد در دسترس قرار گیرد.



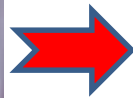
نکات مهم در چیدمان دارو

۵. داروهای که به فرم روغن هستند، مانند شیاف در یخچال نگهداری گردد.



فرم تاریخ انقضاء داروها

۶. تاریخ انقضاء داروها باید با فرم تاریخ انقضاء موجود بر قفسه دارویی مطابقت داده شود.



| خانه بهداشت | | تاریخ انقضاء داروها | | | |
|-------------|----------------------------|---------------------|------|-------------------------------|----|
| EXPY | نام داروهای مراقبتی | ردیف | EXPY | نام داروهای مراقبتی | بف |
| | بتادین سبز ۰۰۲۵۰ (خ) | ۳۹ | | آسپرین قرص ۳۲۵ mg (خ) | ۱ |
| | ستریپیلسی ۰۰۲۵۰ (خ) | ۴۰ | | استامینوفن قرص ۳۲۵ (خ) | ۲ |
| | کوتریموکسازول سوسپانسی (خ) | ۴۱ | | استامینوفن الکزیر (خ) | ۳ |
| | آ - پیو - دی | ۴۲ | | استامینوفن شیاف ۱۲۵ (خ) | ۴ |
| | شیر خشک (خ) | ۴۳ | | استامینوفن قطره (خ) | ۵ |
| | کاندوم (قراص) (خ) | ۴۴ | | آلومینیوم M.G.S قرص (خ) | ۶ |
| | ویتامین کا آمبول | ۴۵ | | آموکسی سیلین ۲۵۰ سوسپانسی (خ) | ۷ |
| | پزل ویتامین ۳.۵ | ۴۶ | | آموکسی سیلین ۲۵۰ سوسپانسی (خ) | ۸ |
| | | | | او - اس - اس پودر (خ) | ۹ |
| | | | | سوخنگی پماد (خ) | ۱۰ |
| | | | | پرمترین شامپو (خ) | ۱۱ |
| | پنبه ۱۰۰ گرمی | ۱ | | پنی سیلین V - سوسپانسی خ | ۱۲ |
| | | | | | ۱۳ |



فرم تاریخ انقضاء

در فرم تاریخ انقضاء داروها، به ترتیب تاریخ تمام اقلام دارویی ثبت می شود. تاریخ انقضاء داروها باید با فرم تاریخ انقضاء مطابقت داشته باشد.

۱

| خانه بهداشت | | تاریخ انقضاء داروها | |
|-------------|-----------------------------|---------------------|-------------------------------|
| EXPY | نام داروهای مراقبتی | ردیف | EXPY |
| | بنادین سبز ۰۰۲۵۰ (خ) | ۳۹ | آسپرین قرص mg۳۲۵ (خ) |
| | ستریپیدسی ۰۰۲۵۰ (خ) | ۴۰ | استامینوفن قرص ۳۲۵ (خ) |
| | کورتیکوگستارول سوسپانسی (خ) | ۴۱ | استامینوفن الکتیر (خ) |
| | آ - پی - دی | ۴۲ | استامینوفن شیاف ۱۲۵ (خ) |
| | شیر خشک (خ) | ۴۳ | استامینوفن قطره (خ) |
| | کاندوم (قراص) (خ) | ۴۴ | آلومینیوم M.G.S قرص (خ) |
| | ویتامین کا آمپول | ۴۵ | آموکسی سیلین ۱۲۵ سوسپانسی (خ) |
| | پزل ویتامین ۳.۵ | ۴۶ | آموکسی سیلین ۲۵۰ سوسپانسی (خ) |
| | | | او - اس - اس پودر (خ) |
| | | | سوخنگی پماد (خ) |
| | | | پرمترین شامپو (خ) |
| | پنبه ۱۰۰ گرمی | ۱ | پنی سیلین V سوسپانسی خ |
| | | ۲ | |



پرسش و تمرین

۱. شرایط نگهداری دارو را بیان کنید.
۲. داروها چگونه در کمد دارویی ذخیره می شوند.
۳. برچسپ دارویی چه اطلاعاتی را در اختیار ما قرار می دهند.
۴. در تحویل دارو به بیمار به چه مواردی را باید رعایت کرد.



خلاصه و نتیجه گیری

چون دارو به عنوان یکی از مهمترین اجزای تشخیص، پیشگیری و درمان به کار می رود باید به نحو مناسب تولید، نگهداری و توزیع شود در غیر اینصورت می تواند سبب بروز اختلالات و گرفتاریهای جدی و تهدید کننده ای در جامعه، محروم ماندن مردم از درمان و حتی مرگ بیمار گردد.

بنابراین داشتن مهارت و اطلاعات کافی در زمینه نگهداری و ذخیره سازی داروها، خواندن برچسپ دارو، نحوه چیدمان دارو، کنترل تاریخ انقضای دارو، مصرف اصولی و منطقی روازنه دارو از فعالیتهای بسیار اساسی و مهم بهورزان محترم می باشد.



فهرست منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت (تدوین: مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه‌های تخصصی وزرات و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی حوزه معاونت بهداشت مرداد ۱۳۹۶)

۲. قرائی سکینه، هاشمیان ویدا، نقی پور لاله ، مولایی کبودان سید محمد، جاجرمی زهرا، عرب حصاری معصومه (با نظارت دکتر محمد حسن درخشان)، درمانهای ساده علامتی ویژه بهورزان، انتشارات نسیم آفتاب، سال ۱۳۹۶

۳. تیموری فاطمه، بهاری جوان نیکا، رضائی شیرمرد لیلا، داروهای ژنریک ایران، چاپ سوم آبادیس طب، سال ۱۳۹۸

نظرات و پیشنهادات

- لطفا نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی ارومیه - معاونت امور بهداشتی استان
: واقع در خیابان شهید بهشتی، روبروی مسجد قبا، واحد آموزش بهورزی

پست الکترونیک: phc-gostaresh@umsu.ac.ir

نکات مهم در تجویز و مصرف دارو ۲





مشخصات سند

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درسی :

داروشناسی برای خانه های بهداشت

تاریخ آخر بازنگری:

99/2/23

نام فایل:

DA – Nokate mohem dar tajvize
daroo 2-edi1

نام و نام خانوادگی:

هاجر غفورزاده

مدرک تحصیلی:

کارشناسی ارشد آموزش پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

مربی پرستاری مرکز آموزش بهورزی
شهرستان بوکان دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی



اهداف آموزشی

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

۱. تمام نکات لازم را در حین دادن دارو به بیمار رعایت کنند.
۲. آموزشهای لازم را در مورد نحوه مصرف دقیق دارو به بیمار یا همراه بیمار آموزش دهند.
۳. تاریخ انقضای داروها را کنترل کنند و داروهایی با تاریخ انقضای نزدیک را به مرکز خدمات جامع سلامت عودت دهند.



فهرست عناوین

۱. نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۲. آموزشهای لازم در حین تجویز دارو

۳. راههای تجویز و مصرف دارو

۴. پرسش و تمرین

۵. نتیجه گیری

۶. منابع



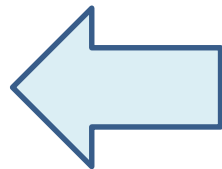
نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱. مقدار و دفعات مصرف دارو بر اساس دارونامه باشد.



دارونامه خانه بهداشت

فهرست داروهای قابل تجویز توسط بهورز



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۲. توجه به موارد منع مصرف دارو در هنگام تجویز دارو



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو



۳. اطمینان از داشتن برچسب دارویی و شناسایی کامل دارو



۴. آموزش کامل به بیمار در مورد نحوه مصرف دارو

۵. مشخص کردن تعداد دفعات دارو با کشیدن خط و زدن علامت مخصوص



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۶. بررسی تاریخ مصرف دارو جهت کنترل تاریخ انقضاء دارو

۷. گزارش سریع داروهای تاریخ انقضاء نزدیک به مرکز خدمات جامع سلامت



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۸. ممانعت از دادن دارو در صورت تغییر در ظاهر دارو



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۹. ارجاع فوری به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت در صورت ایجاد عوارض.

۱۰. به بیماران توصیه کنید از مصرف دارو بیش از مقداری که شما تجویز می کنید خودداری نمایند.



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱۱. دارو باید از دسترس کودکان دور نگه داشته شود.

۱۲. اگر با توجه به تمام موارد و هشدارهای که به والدین داده اید،

کودکی در اثر خوردن داروهای اضافی دچار مسمویت شد، او را

سریعا" به یک مرکز بهداشتی یا مرکز درمانی اعزام کنید.



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱۳. نحوه استعمال دارو را به دقت آموزش دهید.

۱۴. داروهای موضعی استعمال خارجی دارند و نباید خورده شوند.



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱۵. بعضی افراد به بعضی از داروها حساسیت دارند، این حساسیت ممکن است به صورت جوش، خارش، کهیر، قرمزی و تنگی نفس و... بروز کند، در این موارد دارو را قطع کنید و به پزشک ارجاع دهید.



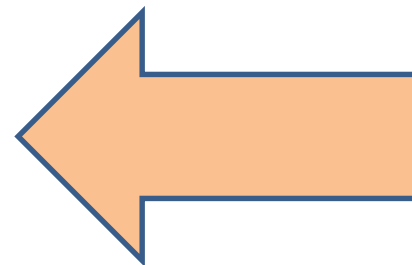
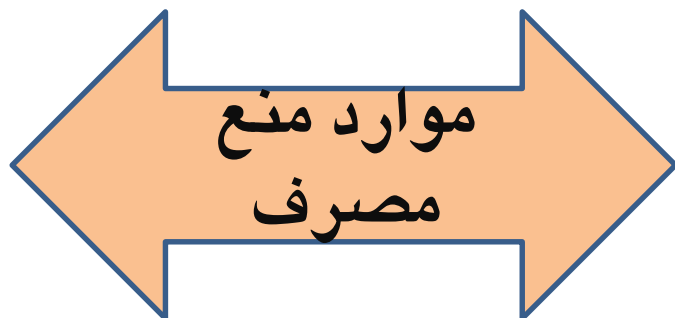
نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱۶. از وضعیت حاملگی و شیردهی خانم همسرداری که به شما مراجعه می کند مطلع شوید. دادن اغلب داروها در سه ماهه اول باید با تجویز پزشک صورت گیرد. در زمان شیردهی نیز بسیاری از داروها که توسط مادر مصرف می شود، برای شیرخوار ضرر دارد.



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱۷. در دارونامه خانه بهداشت، به ستون ((به چه کسانی نباید از این دارو بدهید)) توجه بیشتری نمایید.



نکات مهم در تجویز و مصرف دارو

۱۸. با توجه به تعداد مراجعین خانه بهداشت دارو درخواست کنید. اگر متوجه شدید دارویی مصرف نمی شود، حداقل ۶ ماه قبل از آن که تاریخ مصرف آن بگذرد، آن را به مرکز خدمات جامع سلامت عودت دهید.

۱۹. همواره تجویز و مصرف دارو باید طبق آخرین دستورعمل ارسالی از سوی وزارت متبوع باشد.

آئین نامه ها

و

دستورالعمل ها



نکات مهم در تجویز دارو

۲۰. در تجویز داروهایی مانند شربت ها بهتر است مقدار داروی تجویز شده در هر نوبت با سرنگ تعیین شود.

۲۱. در صورت نبود پیمانه یا سرنگ می توان با توجه به حجم های تعیین شده زیر از قاشق استفاده کرد.

| قاشق | حجم (میلی لیتر) | |
|-------------------|------------------|--|
| چای خوری | ۱/۲۵ | |
| مرباخوری | ۲/۵ | |
| غذاخوری سرخالی | ۵ | |



آموزشهای لازم در هنگام تجویز دارو به بیمار یا همراه بیمار

۱. مصرف نمودن دارو سر وقت و زمان مشخص



۲. کامل نمودن دوره درمان

۳. خوردن قرص ها با آب فراوان

۴. خرد کردن قرصهای درشت به قطعات کوچک برای کودکان



و حل کردن در یک قاشق آب



آموزشهای لازم در هنگام تجویز دارو به بیمار یا همراه بیمار

۵. روش مصرف دارو در کودکان را به دقت آموزش دهید، هنگام دادن دارو به مادر آموزش مراقبت کامل از کودکان جهت جلوگیری از گرفتگی راههای تنفسی داده شود.



پرسش و تمرین

۱. نکات لازم در حین دادن دارو به بیمار را بیان کنید؟
۲. در درخواست دارو چه نکاتی باید رعایت شود؟
۳. در تجویز دارو به شکل شربت چه نکاتی باید رعایت شود؟
۴. آموزشهای لازم در حین تجویز دارو به کودکان را توضیح دهید؟





خلاصه و نتیجه گیری

آموزش به بیمار در ارتباط با موارد منع مصرف، دفعات و میزان مصرف دارو، تاریخ انقضاء دارو از موارد بسیار اساسی و مهم می باشد. از حامله و شیردادن خانم های همسر دار باید اطمینان کامل حاصل کرد و در این باره دقت کافی به عمل آید. در صورت بروز عوارضی مانند تنگی نفس، قرمزی، کهیر، خارش و سایر علایم با مصرف دارو، باید دارو قطع و بیمار به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع داده شود. دارو از دسترس کودکان دور نگه داشته شود و تجویز و مصرف دارو باید طبق آخرین دستورالعمل های ارسالی از سوی وزارت متبوع باشد.



فهرست منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت (تدوین: مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه‌های تخصصی وزرات و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی حوزه معاونت بهداشت مرداد ۱۳۹۶)

۲. قرائی سکینه، هاشمیان ویدا، نقی پور لاله ، مولایی کبودان سید محمد، جاجرمی زهرا، عرب حصاری معصومه (با نظارت دکتر محمد حسن درخشان)، درمانهای ساده علامتی ویژه بهورزان، انتشارات نسیم آفتاب، سال ۱۳۹۶

۳. تیموری فاطمه، بهاری جوان نیکا، رضائی شیرمرد لیلا، داروهای ژنریک ایران، چاپ سوم آبادیس طب، سال ۱۳۹۸

نظرات و پیشنهادات

- لطفا نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی ارومیه ، معاونت امور بهداشتی استان
: واقع در خیابان شهید بهشتی، روبروی مسجد قبا، واحد آموزش
بهورزی

پست الکترونیک: phc-gostaresh@umsu.ac.ir



مشخصات سند

• مشخصات بسته آموزشی

• حیطة درس:

• دارو شناسی برای خانه های
بهداشت

• تاریخ آخرین بازنگری:

۹ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل:

DA –osol , mabani tajviz daro-
edi1



• نام و نام خانوادگی مدرس:

خالق خوشبخت

• مدرک تحصیلی:

کارشناس پرستاری

• موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

• مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز
بهداشت شهرستان مهاباد دانشگاه علوم
پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
آذربایجان غربی

اصول و مبانی تجویز دارو

مروری بر آشنایی با اصول و
مبانی تجویز دارو



اهداف آموزشی

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

1. مکانیسم عمل دارو را توضیح دهند.
2. راه های تجویز دارو را شرح دهند.
3. پاسخ های مضر به دارو را تعریف کنند.
4. عوامل موثر بر پاسخ های مضر قابل پیش بینی به دارو را نام ببرند.
5. پاسخهای مضر غیر قابل پیش بینی به دارو را نام ببرند.
6. نسخه یا دستور پزشک را تعریف کنند.
7. مشخصات یک نسخه را توضیح دهند.



فهرست عناوین

1. مکانیسم های عمل دارو
2. راه تجویز داروها
3. انواع پاسخهای مضر به داروها
4. پاسخ های مضر غیر قابل پیش بینی به داروها
5. نسخه یا دستور پزشک
6. مشخصات نسخه دارویی
7. پرسش و تمرین
8. نتیجه گیری
9. منابع



مکانیسم های عمل دارو

یک دارو بعد از رسیدن به یک غلظت مناسب در محل خود در بدن، اثر درمانی و دلخواه به وجود می آورد. در این جهت مولکول های ترکیبات شیمیایی باید از نقطه ورود بدن به مجاورت بافت محل اثر خود رسیده و با آن واکنش انجام دهند. میزان پاسخ دارو به مقدار بکار رفته و زمان باقی ماندن آن در بدن بستگی دارد.



راه تجویز داروها

- از آنجا که اغلب اثر بخشی یک دارو بستگی به شکل دارو و راه مصرف آن دارد، لذا در کارخانجات دارویی سعی بر این دارند تا پس از بررسی آثار فارماکولوژیک یک دارو، آن را به بهترین شکل ممکن تهیه و عرضه نمایند.



راه تجویز داروها

چهار راه عمده تجویز داروها عبارتند از:



۱- خوراکی
(جذب داروها از قسمت های مختلف
دستگاه گوارش)



۲- تزریقی
(زیرپوستی، عضلانی، وریدی و
داخل نخاعی)



راه تجویز داروها



۳- ریوی:



۴- موضعی:



راه تجویز داروها

۱. راه خوراکی:

- یکی از معمولترین روش های تجویز داروهاست.
- این روش تجویز، هرچند سالم، مطمئن و اقتصادی است اما تغییرات دستگاه گوارش حاصل از غذا، هیجانها و فعالیت های فیزیکی جذب داروها را کند می کند.



روش خوراکی (جذب دهانی)

۱. جذب دهانی:

از آنجا که فضای دهان دارای لایه نازک سلولهای پوششی، عروق خونی فراوان و PH اسیدی کمی است، لذا مقدار کمی از داروها از این مسیر جذب می شوند.

ترشح بزاق و مخلوط شدن با داروها جذب بعضی از آن ها را تسهیل می کند.

بخشی از مخاط دهان که در جذب خوراکی داروها اثر دارند شامل زیر زبان و قسمت داخلی گونه ها است.



روش خوراکی (راه های جذب دهانی)

۱. زیر زبانی:

در جذب دهانی به روش زیر زبانی دارو در ناحیه زیر زبان گذاشته می شود تا در بزاق حل شده و جذب شود (مثل نیترو گلسیرین). در این روش جذب سریع است و اثر دارو زود ظاهر می شود (۲ دقیقه)



۲. داخل گونه:

در جذب دهانی به روش داخل گونه قرص بین دندان و سطح داخلی گونه ها قرار داده می شود. مثل (بعضی هورمون ها و آنزیم ها) که در نتیجه دارو سریع جذب شده و بدون گذشتن از کبد مستقیماً وارد گردش خون می شود.

۳. جویدنی:

در جذب دهانی روش دیگر جویدنی است، مثل (مبندازول).



روش خوراکی (جذب معده ای)

جذب معده ای:

هر چند که معده دارای عروق خونی زیاد است و سطح گسترده ای دارد ولی از نظر جذب داروها حائز اهمیت نیست. زمان باقی ماندن دارو در معده جهت جذب به PH دارو و حرکت معده بستگی دارد.

معده دارای PH اسیدی (حدود ۱/۴) است و داروهای اسیدی مثل فنوباربیتال و آسپیرین در آنجا غیر یونیزه باقی مانده و جذب می شوند. با کندی سرعت تخلیه معده جذب داروها کاهش می یابد، به این دلیل است که داروها را اغلب با معده خالی، به همراه آب جهت فرستادن دارو به محل جذب در روده مصرف می کنند. بعضی از داروها که محرک معده هستند همراه با غذا مصرف می شوند.



روش خوراکی (جذب روده ای)

➤ جذب روده کوچک:

روده کوچک با پرزهای زیادی که دارد، یک سطح وسیع برای جذب فراهم می آورد. جذب داروها اغلب در قسمت بالای روده کوچک انجام می شود. محتویات روده دارای PH قلیایی (۷ تا ۸) است که به مقدار زیاد بر روی جذب داروهای بازی غیر یونیزه اثر می گذارد. افزایش حرکت روده ناشی از اسهال یا مصرف مسهل ها موجب کاهش زمان در معرض قرار گرفتن دارو و مخاط روده شده و جذب را کاهش می دهد.

➤ جذب رکتال:

جذب سطح رکتوم خیلی زیاد نیست ولی جذب دارویی به دلیل وجود عروق زیاد در آنجا صورت می گیرد. یکی از مزایای این روش آن است که بخشی از دارو (حدود ۵۰ درصد) بعد از جذب از راست روده از کبد عبور نمی کند.



راه تجویز دارو

۲. راه تزریقی :

در این روش جذب دارو سریعتر از سایر روش ها صورت می گیرد و معمولاً برای رساندن سریع دارو به بدن از این روش استفاده می شود. تزریق می تواند به روش های زیر جلدی، وریدی، عضلانی، داخل نخاعی و داخل شریانی و داخل پوستی باشد.

۳. راه ریوی:

ریه ها به علت دارا بودن سطح گسترده برای جذب و همچنین شبکه مویرگی غنی در اطراف کیسه های هوایی یکی از روش های مهم مصرف دارو هستند بطور مثال در مصرف گاز های بیهوشی نظیر هالوتان و یا گاز های درمانی نظیر سالبوتامول (متسع کننده برونش). .




راه تجویز دارو

۴. راه موضعی:

جذب داروهای موضعی که بر روی پوست و یا غشاء مخاطی سایر اندام ها به کار می رود نسبتاً سریع است. کاربرد داروها بر روی پوست اغلب برای اثر موضعی است ولی بعضی از ترکیبات محلول در چربی از سد پوست عبور کرده و اثر سیستمیک بوجود می آورد
مثل پماد نیترو گلیسیرین



انواع پاسخ های مضر به داروها

- داروها به روش های مختلف با بدن واکنش داده و منجر به پاسخ های مضر قابل پیش بینی و بعضی اوقات مضر غیر قابل پیش بینی می شوند.
- هیچ دارویی نیست که کاملاً بی خطر باشد و آثار سمی بوجود نیاورد، بعضی اوقات آثار جانبی داروها خیلی سریع از بین می رود ولی گاهی اوقات هفته ها و ماهها ادامه می یابد.
- بعضی اوقات عوارض جانبی داروها نسبتاً ملایم هستند ولی بعضی دیگر ممکن است کشنده باشند.
- هر چه، تعداد دارویی مصرفی بیشتر شود وقوع عوارض افزایش می یابد و این موضوع یکی از مشکلات مهم دارو درمانی می باشد 

پاسخ های مضر قابل پیش بینی

فاکتورهای متعددی بر روی پاسخ های افراد نسبت به داروها اثر می گذارد. این عوامل عبارتند از:

۱- سن:

به طور کلی مشخص شده که کودکان و افراد سالمند به داروها حساسیت بیشتری نشان می دهند نوزادان اغلب از نظر سیستم کلیوی و کبدی تکامل یافته نبوده و در نتیجه مکانیزم های دفعی و متابولیکی آن ها ناقص است، سالمندان به دلیل کاهش عملکرد کلیه و کبد و همچنین وجود بیماری های همراه مانند قلب و عروق پاسخ های متفاوتی به داروها نشان می دهند.

۲- توده بدن:

جهت ایجاد غلظت دارویی دلخواه در افراد با اندازه های مختلف باید دوز دارویی براساس توده بدن تنظیم گردد.



پاسخ های مضر غیر قابل پیش بینی :

تمام پاسخ های دارویی غیر قابل پیش بینی و غیر قابل توضیح عبارتند از:

الف : آلرژی دارویی

ب : ازدیاد حساسیت

ج : وابستگی دارویی

د : تداخل دارویی

ه : تشدید اثر

و : اثر جمعی



نسخه یا دستورات پزشکی

دستور پزشک در زمینه تهیه یا کاربرد یک ماده دارویی از طریق نسخه به

بیمار ارائه می شود. دستور پزشکی را می توان

بر روی هر قطعه کاغذی نوشت مشروط بر اینکه

شرایط قانونی را در نوشتن رعایت کرد.

نسخه:

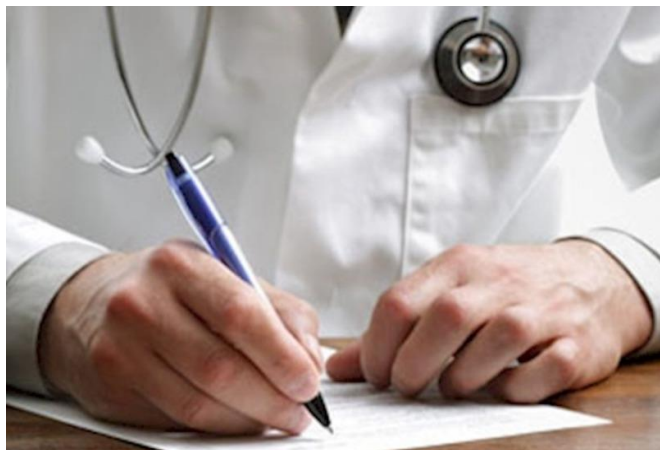
عبارت است از یک دستور دارویی که به طور کتبی و یا شفاهی از طرف

پزشک، دندانپزشک و یا سایر افرادی که مطابق قانون اجازه تجویز دارو

را دارند صادر می گردد. صفت مشخصه ای که نسخه دارویی بایستی دارا

باشد این است که دارویی معین، در زمان مشخص جهت فرد بخصوصی

تجویز شود.



مشخصات یک نسخه دارویی

➤ مشخصات پزشک:

در نسخه‌های دارویی باید نام و نام خانوادگی پزشک، شماره نظام پزشکی، مرتبه پزشکی (عمومی یا متخصص)، نشانی مطب، شماره تلفن تماس درج شده باشد اندازه یک نسخه معمولاً برابر یک صفحه A5 می‌باشد.

➤ تاریخ نسخه:

نوشتن تاریخ نسخه هم از نظر قانونی و هم از نظر درمانی اهمیت زیادی دارد.

➤ نام و نام خانوادگی:

برای جلوگیری از اشتباه در تحویل دارو به بیمار ذکر نام و نام خانوادگی بیمار به شکل خوانا ضروری است.



مشخصات یک نسخه دارویی

➤ عنوان نسخه یا سر نسخه:

سر نسخه یا شروع به عنوان یک سمبل یا علامت RX یا R مشخص می شود و به نظر می رسد مخفف شده کلمه لاتین Recipe به معنی (به این شکل اجرا کن) می باشد.

➤ متن نسخه:

بخش اصلی نسخه می باشد و حاوی اسامی و مقادیر مواد دارویی تجویز شده می باشد.

در مورد هر قلم داروی تجویزی شش عامل باید مشخص گردد.

- ۱- نام دارو
- ۲- شکل دارو
- ۳- تعداد دارو
- ۴- واحد دارو
- ۵- نحوه مصرف
- ۶- فواصل تجویز دارو.



مشخصات یک نسخه دارویی

➤ شکل دارو:

انتخاب راه مصرف دارو یکی از مهمترین وظایف پزشک است زیرا هر کدام از راههای مصرف داروها، دارای مزایا و معایبی می باشد. بعد از نوشتن نام دارو در همان سطر بلافاصله شکل دارو نوشته می شود.

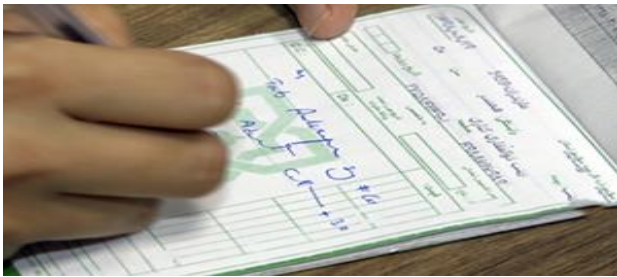
➤ قدرت دارو:

با توجه به اینکه بسیاری از اشکال دارویی با قدرت های (مقدار ماده موثره دارویی) متفاوت در داروخانه وجود دارند پزشک باید به طور واضح، قدرت شکل دارویی مورد نظر را وارد نماید.

مثال: cap Amoxicillin 250 mg

➤ تعداد دارو:

باید از اعداد متعارف استفاده گردد. در مورد اشکال دارویی قابل شمارش نظیر قرص و کپسول و آمپول، غالباً باید تعدادی از یک دارو در نسخه نوشته شود که برای تکمیل دوره درمانی مورد نظر پزشک کافی باشد.



مشخصات یک نسخه دارویی

➤ دستور دارو:

دستور دارو باید کامل و خوانا نوشته شود، در کشور ما دستور دارو عمدتاً به فارسی نوشته می‌شود. دستور دارو باید راه مصرف، میزان مصرف، دفعات مصرف، دوره مصرف و شرایط مصرف را مشخص نماید.

➤ مهر و امضاء پزشک:

هر نسخه دارویی با امضای پزشک رسمیت می‌یابد و ارزش حقوقی و قانونی پیدا می‌کند.



پرسش و تمرین

1. مکانیسم اثر دارو را توضیح دهید.
2. راههای عمده تجویز دارو را شرح دهید.
3. راههای جذب دارو در دستگاه گوارش را توضیح دهید.
4. پاسخ های مضر قابل پیش بینی در تجویز دارو را شرح دهید.
5. پاسخ های مضر غیر قابل پیش بینی در تجویز دارو را شرح دهید.
6. نسخه دارویی را تعریف کنید.
7. مشخصات نسخه دارویی را توضیح دهید.



خلاصه و نتیجه گیری

مکانیسم عمل دارو:

یک دارو بعد از رسیدن به یک غلظت مناسب در محل خود در بدن، اثر درمانی و دلخواه به وجود می آورد.

چهار راه عمده تجویز داروها عبارتند از:

- ۱- خوراکی
- ۲- تزریقی
- ۳- ریوی
- ۴- موضعی

داروها در دستگاه گوارش از چند محل جذب می شوند که عبارتند از:

- ۱- جذب دهانی
- ۲- جذب معده ای
- ۳- جذب روده کوچک
- ۴- جذب رکتالی



خلاصه و نتیجه گیری

انواع پاسخهای مضر به داروها شامل:

پاسخ های مضر قابل پیش بینی و پاسخهای مضر غیر قابل پیش بینی می باشد.

نسخه:

عبارت است از یک دستور دارویی که به طور کتبی و یا شفاهی از طرف پزشک، دندانپزشک و یا سایر افرادی که مطابق قانون اجازه تجویز دارو را دارند صادر می گردد .

مشخصات نسخه :

در نسخه های دارویی باید نام و نام خانوادگی پزشک، شماره نظام پزشکی، مرتبه پزشکی (عمومی یا متخصص) نشانی مطب، شماره تلفن تماس درج شده باشد. شکل، قدرت، تعداد و دستور دارویی نوشته شده باشد و مهر و امضاء شود.



منابع

1. تیموری، فاطمه، بهاری جوان، نیکا، رضایی شیرمرد، لیلا؛ داروهای ژنریک ایران، چاپ سوم انتشارات آرین پژوهش، (۱۳۹۵)
2. سبحانی، عبدالرسول، سپهری، غلامرضا؛ فارماکولوژی برای پرستاری و مامایی، چاپ هفتم انتشارات کتاب ارجمند (۱۳۹۳)
3. دارونامه خانه بهداشت (تدوین مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروههای تخصصی حوزه معاونت بهداشت، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی)
4. پوردستان، رضا؛ عوارض شناخته شده داروهای فارماکوپه ایران، چاپ سوم انتشارات کتابهای الکترونیکی (۱۳۹۳)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ارومیه -
معاونت امور بهداشتی استان: واقع در خیابان شهید
بهشتی، روبروی مسجد قبا، واحد آموزش بهورزی
پست الکترونیک:

phc-gostaresh@umsu.ac.ir

داروشناسی برای خانه های بهداشت

آشنایی با داروهای خانه بهداشت ۲



مشخصات سند



نام و نام خانوادگی مدرس:
شهین فتوحی
مدرک تحصیلی:
کارشناس پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان سردشت
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
آذربایجان غربی

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درس:

داروشناسی برای خانه های
بهداشت

تاریخ آخرین بازنگری:

۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل:

DA-ashnaye ba darohaye
khaneye behdasht2-edi1



اهداف آموزشی:

انتظار می رود فراگیر پس از مطالعه این درس بتواند:

۱. رده بندی درمانی دارو و رده بندی مصرف در حاملگی را بداند.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کند.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهد.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو را توضیح دهد.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهد.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کند.



فهرست عناوین

داروهای فاصله گذاری بارداری:

(۱) ال دی . تری فازیک

(۲) لاینسترنول

(۳) دیو مدروکسی پروژسترون استات (DMPA)

(۴) سیکلوفم

داروهای پیشگیری اورژانس بارداری :

(۵) لوونورجسترون

(۶) ال دی

(۷) تری فازیک

پرسش و تمرین

نتیجه گیری



قرص های ترکیبی (ال دی-تری فازیک)



رده بندی درمانی: جلوگیری کننده از بارداری

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه X

اشکال دارویی موجود:

Tablets(LD): ethinylestradiol
levonorgestrel

0.03mg
0.15mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: جلوگیری از بارداری بالغین

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر متقاضی واجد شرایط چقدر میتوانید از این دارو بدهید؟ |
|-------------------|----------|-------------------------|--|--|
| ال دی و تری فازیک | قرص | زنان ۴۹-۱۰ ساله همسرदार | مصرف این قرص ها در یکی از ۵ روز اول قاعدگی (روز اول تا پنجم) و ترجیحاً روز اول قاعدگی شروع شود. پس از تمام شدن بسته، به مدت ۷ روز خوردن قرص قطع گردد و از روز هشتم، خوردن قرص از بسته جدید شروع شود و به همین ترتیب ادامه یابد. ** | یک بسته برای یک دوره ۲۱ روزه |

** قرص باید در ساعت معین از شبانه روز خورده شود.



موارد منع مصرف:

شک به وجود سرطان پستان، ابتلای سابقه آن، کارسینوم آندومتر، خونریزیهای رحمی بدون علت مشخص، خانمهای سیگاری ۳۵ ساله و بالاتر، ابتلا به بیماریهای فعال یا مزمن کبدی، فشارخون بالا (بیشتر از ۱۶۰ روی ۱۰۰) زایمان در سه هفته گذشته در زنان غیرشیرده، ابتلای به دیابت به مدت بیست سال یا بیش از آن، سابقه سکته قلبی یا مغزی، لخته خون در پاها یا ریه، سردرد های مکرر شامل میگرن با علایم عصبی موضعی

توجهات:

فشار خون و وزن اندازه گیری شود

درد شدید در قسمت بالای شکم، درد قفسه سینه، تنگی نفس، سرفه با خلط خونی، تورم یا درد شدید یک پا، مشکلات چشمی (از دست دادن یکطرفه قدرت بینایی یا کم شدن میدان دید)، سردرد غیر معمول (سردرد شدید و ضربانی و یا سردرد در یکطرف سر و سردرد با علایم اولیه مانند تاری دید یا سفید شدن قسمتی از دید، دوره های از دست دادن قدرت بینایی، احساس سنگینی و پارسندی، سختی در صحبت کردن و علایم یک طرفه مانند ضعف) را گزارش کند.

عارضه جانبی:

بروز تهوع، سردرد خفیف، حساسیت پستان ها، لکه بینی یا خونریزی بین قاعدگی ها، افزایش وزن



لاینسترنول



رده بندی درمانی: جلوگیری کننده از بارداری

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه X

اشکال دارویی موجود:

tablets: 0.5mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

جلوگیری از بارداری بالغین ، این قرص باید هر روز در ساعت معینی خورده شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر متقاضی واجد شرایط چقدر میتوانی از این دارو بدهید؟ |
|--------------------------------------|----------|---------------------------|--|---|
| لاینسترنول (مجاز در دوران شیردهی) | قرص | زنان ۴۹ - ۱۰ ساله همسرदार | در صورت قاعده نشدن مادر شیرده و تغذیه انحصاری شیرخوار با شیر مادر، مصرف قرص ۶ هفته پس از زایمان آغاز شود. در صورت بازگشت قاعدگی و تغذیه انحصاری با شیر مادر، مصرف قرص باید در ۵ روز اول قاعدگی و ترجیحاً روز اول قاعدگی شروع شود. هر شب یک عدد قرص در ساعت معین و ثابت تا ۶ ماه اول تغذیه انحصاری با شیر مادر استفاده شود. قرص باید به طور مداوم مصرف شده و نباید بین بسته های آن فاصله بیفتد. | یک بسته برای یک دوره ۲۸ روزه |



موارد منع مصرف:

موارد منع مصرف هر یک از روشهای فاصله گذاری طبق آخرین دستورعمل می باشد.
ابتلای فعلی به مشکل لخته شدن خون در وریدهای عمقی_ آمبولی، سابقه/ابتلای به سرطان پستان، خونریزی غیر طبیعی رحمی، اختلالات مزمن یا حاد کبدی (تومور، هیپاتیت و...)

توجهات ویژه:

وزن و فشار خون اندازه گیری شود.
احتمال پارگی کیست های تخمدانی، حاملگی خارج رحمی، خونریزی شدید، درد شدید قفسه سینه، زردی پوست و چشم، خونریزی نامرتب رحمی سردرد شدید(میگرن ، سردرد های شدید همراه با تاری دید)بررسی شود .

عارضه جانبی:

حساس شدن پستان ها، سایر عوارض احتمالی



Medroxyprogesterone Acetate (DMPA)

دیومدروکسی پروژسترون استات



رده بندی درمانی: پروژستین ، ضد نئوپلاسم

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه X

اشکال دارویی موجود:



Injection: 150 mg/mL , 500 mg/5 mL

Tablets: 5 mg , 250 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

جلوگیری از بارداری بالغین: هر سه ماه یک دوز مصرف می شود.

نوع خوراکی جهت درمان خونریزی غیر طبیعی به علت عدم تعادل هورمونی و آمنوره ثانویه استفاده می شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو |
|---------------------------------------|-------------|-----------------------------|--|
| دیپومدروکسی پروژسترون استات (DMPA) | ۱۵۰mg آمپول | زنان ۱۰-۴۹ ساله همسر دار | اولین تزریق باید در یکی از ۵ روز اول خونریزی قاعدگی، در عضله سرین یا دلتوئید به طور عمیق (با استفاده از سرسوزن بلند انجام شود) و تزریقهای بعدی هر سه ماه یک بار (۹۰ روز) انجام گردد. قبل از تزریق، آمپول باید به شدت تکان داده شود. محل تزریق نباید ماساژ داده شود. |

موارد منع مصرف:

فشارخون کنترل نشده، خونریزی از دستگاه تناسلی بدون علت مشخص، سابقه تومور کبدی، سرطان پستان، اختلالات شدید انعقادی، سابقه سکته مغزی



توجهات ویژه:

۱) طی هفته اول شروع تزریق آمپول DMPA از کاندوم استفاده شود.

۲) تزریق آمپول DMPA باید به صورت عضلانی (عضله دلتوئید یا باسن) و عمیق (با استفاده از سرسوزن بلند) انجام شود.

۳) مصرف DMPA در افراد زیر ۱۶ سال با توجه به احتمال اثر منفی بر رشد استخوانی توصیه نمی شود.

۴) افزایش فشارخون در حدی که نیازمند درمان باشد (فشارخون ۱۶۰/۱۰۰ میلیمتر جیوه و بیشتر از آن)، زردی چشم و پوست، سردرد شدید همراه با تاری دید، از بین رفتن موقت بینایی، برق زدن در چشم، اختلال تکلم یا حرکت، خونریزی شدید یا طولانی (دو برابر شدن مقدار یا مدت قاعدگی) بررسی شود.

عارضه جانبی:

نفخ شکم، سردرد و سرگیجه، حساسیت پستان ها، کاهش میل جنسی، تغییر خلق، شک به بدخیمی پستان، تاخیر قاعدگی در فرد دارای قاعدگی مرتب با (DMPA)، تغییرات فشارخون، تغییرات وزن



آمپول ترکیبی یک ماهه (سیکلو فم)



رده بندی درمانی: جلوگیری کننده از بارداری

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه X

اشکال دارویی موجود:

amp: ./5ml



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:
جلوگیری از بارداری بالغین: ماهیانه یک دوز مصرف می شود

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر متقاضی واجد شرایط چقدر میتوانید از این دارو بدهید؟ |
|----------|---------------------------|--------------------------|--|--|
| سیکلوپم | آمپول (۰/۵ میلی لیتری) | زنان ۱۰-۴۹ ساله همسر دار | اولین تزریق در یکی از ۵ روز اول خونریزی قاعدگی در عضله سرین (قسمت فوقانی خارجی) و یا عضله دلتوئید به طور عمیق (با استفاده از سرسوزن بلند) انجام شود. تزریقات بعدی هرماه یک بار (۳۰ روز) انجام شود. پیش از کشیدن آمپول به داخل سرنگ، باید آمپول یا ویال را به آرامی تکان داد. محل تزریق نباید ماساژ داده شود. | یک آمپول |



موارد منع مصرف:

سابقه سکته قلبی یا مغزی، لخته خون در پاها یا ریه، خونریزی رحمی بدون علت مشخص، سیگاری ۳۵ ساله یا مسن تر، شک به سرطان پستان وابتلا یا سابقه آن، ابتلای به دیابت به مدت بیست سال یا بیش از آن، سردرد های مکرر شامل میگرن با علایم عصبی موضعی، داشتن فشارخون بیش از ۱۶۰/۱۰۰ میلی متر جیوه، زایمان در سه هفته گذشته در زن غیر شیرده، بیماری فعال یا مزمن کبدی

توجهات ویژه:

درد شدید در قسمت بالای شکم، درد قفسه سینه، تنگی نفس، سرفه با خلط خونی، تورم یا درد شدید پا، مشکلات چشمی (از دست دادن یکطرفه قدرت بینایی یا کم شدن میدان دید)، سردرد غیرمعمول (سردرد شدید و ضربانی و یا سردرد در یکطرف سر و سردرد با علایم اولیه مانند تاری دید یا سفید شدن قسمتی از دید، دوره های از دست دادن قدرت بینایی، احساس سنگینی و پارسازی، سختی در صحبت کردن و علایم یک طرفه مانند ضعف) بررسی شود.

عارضه جانبی:

سردرد خفیف، تهوع، حساسیت پستان ها، لکه بینی یا خونریزی بین قاعدگی ها، افزایش وزن



داروهای اورژانس پیشگیری از بارداری (لوونوروجسترو، ال دی تری فازیک)



رده بندی درمانی: جلوگیری کننده از حاملگی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه X

اشکال دارویی موجود:

لوونوروجسترو: Tablets

Tablets: 30 mcg

Tablets: 750 mcg

ال دی تری فازیک: Tablets

ethinylestradiol

LD 50mcg

HD 30mcg

levonorgestrel

LD 0.3mg

HD 0.5mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:
در موارد اورژانسی پیشگیری از بارداری مصرف می شود.

| به هر متقاضی واجد شرایط میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ | مقدار و روش دادن دارو | گروه سنی | شکل دارو | نام دارو |
|--|--|--------------------------|----------|---------------|
| یک بسته قرص دو عددی یا یک بسته قرص یک عددی | بلافاصله پس از نزدیکی مشکوک و حداکثر تا ۱۲۰ ساعت، دو عدد قرص (۰/۷۵ میلی گرم) یا یک قرص (۱/۵ میلی گرم) یکجا در اولین فرصت | زنان ۱۰-۴۹ ساله همسر دار | قرص | لوونورجسترویل |



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :
در موارد اورژانسی پیشگیری از بارداری مصرف می شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر متقاضی واجد شرایط میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|-----------|----------|----------------------------|---|--|
| ال دی | قرص | زنان ۱۰-۴۹ ساله همسرदार | بلافاصله پس از نزدیکی مشکوک و حداکثر تا ۱۲۰ ساعت پس از آن ۴ قرص و سپس ۱۲ ساعت بعد، ۴ قرص دیگر مصرف شود. | هشت عدد قرص ال دی |
| تری فازیک | قرص | زنان ۱۰-۴۹ ساله همسرदार | بلافاصله پس از نزدیکی مشکوک و حداکثر تا ۱۲۰ ساعت پس از آن ۴ قرص سفید و سپس ۱۲ ساعت بعد، ۴ قرص سفید دیگر مصرف شود. | ۸ عدد قرص سفید از بسته تری فازیک |



موارد منع مصرف: (لوونورجسترول)

بیماری فعال و شدید کبد در حال حاضر، بارداری (به دلیل بی اثر بودن و نه خطر برای جنین)، خونریزی غیر طبیعی و تشخیص داده نشده دستگاه تناسلی، موارد منع مصرف استروژن،

میگرن توجهات: (لوونورجسترول)

۱) اثر بخشی این روش با استفاده از مصرف هم زمان داروهایی مانند فنی توئین و ریفامپین کاهش می یابد. در صورت استفاده همزمان از این داروها باید مصرف قرص لوونورجسترول به میزان ۱۰۰٪ (جمعا ۴ عدد) افزایش یابد

۲) تهوع و استفراغ حین مصرف، اختلال قاعدگی، سردرد و سرگیجه را گزارش کند.

آموزش به بیمار: (لوونورجسترول)

۱) هر چه فاصله زمانی بیشتری از نزدیکی مشکوک سپری شده باشد، درصد موفقیت روش کاهش یافته و در هر حال به هیچ عنوان، روشهای یاد شده نباید پس از گذشت ۱۲۰ ساعت بکار برده شوند.



۲) این روش منحصر به موارد اورژانس (نظیر پاره شدن کاندوم، خارج شدن آن، استفاده نادرست از روش طبیعی و ...) بوده و نباید به عنوان یک روش دائمی مورد استفاده قرار گیرد.

۳) بهتر است قرص ها با شکم خالی خورده نشود و در صورت استفراغ تا دو ساعت پس از استفاده از روش، خوردن مجدد قرصها ضروری است.

۴) حداکثر دفعات مجاز استفاده از این روش در هر سیکل قاعدگی یک بار است و باید تأکید شود که این روش باید در حداقل دفعات ممکن در طول دوران باروری استفاده گردد.

مجاز بودن مصرف یک بار از این روش در هر دوره قاعدگی دلیلی بر تأیید مصرف آن به عنوان روش فاصله گذاری نیست .

۵) در موارد سوءاستفاده جنسی، روش پیشگیری اورژانس به فرد ارائه شده و سپس جهت بررسی از نظر بیماریهای مقاربتی و سایر مسایل، ارجاع به مراکز تخصصی انجام شود.

موارد منع مصرف: (ال دی_تری فازیک)

میگرن، ترومبوزوریدهای عمقی (DVT)

بارداری (به دلیل بی اثر بودن و نه خطر برای جنین)



پرسش و تمرین

۱. رده بندی درمانی دارو و رده بندی مصرف در حاملگی را بیان کنید.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنید.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهید.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو را توضیح دهید.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهید.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنید.



خلاصه و نتیجه گیری:

دارو شناسی مبحث گسترده ای می باشد که بهورزان با توجه به محیطی بودن خدمات در روستاها باید با دقت و حساسیت بیشتری نسبت به یادگیری کلیه مباحث از جمله طبقه بندی داروها، شناخت دارو، موارد مصرف و همچنین عوارض و نکات مراقبتی آن اقدام نمایند.

منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت ، تدوین مرکز مدیریت شبکه ، ادارات و گروه های تخصصی حوزه معاونت بهداشت ، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۷)
۲. مراقبت های ادغام یافته باروری سالم ، تدوین جمعیت معاونت بهداشت دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره باروری سالم و جمعیت (۱۳۹۷- ۱۳۹۸)
۳. دکتر خدام رامین راهنمای جیبی کاربرد داروهای ژنریک ایران چاپ یازدهم انتشارات نشر دیباج (۱۳۹۵)
۳. نارویی سلیمان ، خانی ویدا، اربابی محمد ادریس ، ملاشاهی مهدی رفرنس جامع فارماکولوژی داروهای ژنریک انتشارات آبنوس (۱۳۹۲)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان
آذربایجان غربی - مرکز آموزش بهورزی شهرستان
سردشت واقع در خیابان شهید قاسم سلیمانی

پست الکترونیک : sardasht.behvarz@umsu.ac.ir

داروشناسی برای خانه های بهداشت

آشنایی با داروهای خانه بهداشت ۴



مشخصات سند

مشخصات بسته آموزشی

نام و نام خانوادگی مدرس:

رقیه آرمند

مدرک تحصیلی:

کارشناس پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:

مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان میاندوآب دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی

حیطه درس:

دانشجویی برای خانه های
بهداشت

تاریخ آخرین بازنگری:

۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل:

DA-ashnaye ba darohaye khaneye
behdasht , 4-edi1



اهداف آموزشی:

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

1. مکانیسم اثر دارو را توضیح دهند.
2. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنند.
3. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهند.
4. اقدامات لازم در خصوص مراقبت ها در خصوص مصرف دارو توضیح دهند.
5. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهند.
6. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنند.



فهرست عناوین

داروهای جلدی (قسمت دوم) درمان شپش و گال:

گامابنزن (لیندان)

پرمترین ۵٪

پرمترین ۱٪

دایمتیکون (اکتی ویتد)

داروهای جلدی (قسمت سوم):

پماد سوختگی (روغن کبد ماهی)

نیتروفورازون

داروهای درمان برفک:

نیستاتین

ویوله دوژانسین

محلول های جلدی ضد عفونی کننده و پاک کننده:

پویدون آیداین (بتادین)

سرم نمکی (سرم فیزیولوژی)

ستریمیدسی (ساولن)

الکل اتلیک رنگی ۷۰ درجه

صابون



(Lindane) Gama Benzene Hexachloride

گاما بنزن (لیندان)



رده بندی درمانی: ضد جرب - ضد شپش

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:

Shampoo : 1 %

Lotion : 1%



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: ضد جرب و ضد گال و ضد شپش

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|----------------------|--------------------------|------------------|---|---|
| | شامپو (درمان شپش) | ۵ سال به بالا | موی سر را به مقدار کافی از شامپو کاملاً آغشته کرده و به دقت ماساژ داده شود، پس از انجام ماساژ به مدت ۴ دقیقه شامپو را بر روی مو ثابت گذاشته و سپس به طور کامل با آب شستشو داده و آن را خشک نماید. یک هفته بعد درمان به روش فوق تکرار شود. | یک قوطی برای دو بار مصرف |
| گامابنزن (لیندان) | لوسیون (درمان گال) | ۵ سال به بالا | بعد از استحمام با آب ولرم و خشک کردن بدن، لوسیون از چانه تا نوک انگشتان پا مالیده شود. باید دقت کرد که پوست بدن از جمله وسط انگشتان دست و پا، مچها و زیر بغل کاملاً به کرم آغشته شود و پس از ۱۲-۸ ساعت، بدن از سر به پایین تنه با شامپو و صابون شسته شود و ملحفه ها و لباسها تعویض شوند. یک هفته بعد درمان به روش فوق تکرار شود. | دو شیشه برای دو بار مصرف |



موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط، نوزادان نارس، کودکان زیر ۵ سال و زنان باردار(با تجویز پزشک) افراد دارای سابقه تشنج یا غش. (لازم به ذکر است که تجویز لیدان در افراد عادی هم باید زیر نظر پزشک باشد).

موارد احتیاط:

دوران حاملگی

عارضه جانبی:

تشنج - تحریک

تداخلات دارویی:

مصرف همزمان ترکیبات دارویی مخصوص پوست باعث افزایش جذب سیستمیک دارو می شود.

توجهات ویژه:

از محلول لیدان برای گال و از شامپو برای شپش استفاده می شود. ترجیحا لیدان در مکان های پرخطر مانند کمپ معتادان و زندان ها استفاده شود.

این داروها بر روی صورت مالیده نشوند. دقت شود داخل چشم یا دهان نرود و در صورت تماس با چشم فوراً چشم را با آب تمیز بشویند.

از مصرف این داروها بر روی زخم، خراشیدگی ها و بریدگی ها خودداری شود.
شامپو و محلول گاما بنزن را قبل از مصرف تکان دهید.



مصرف در شیر دهی و کودکان :

بعلت داشتن جذب سیستمیک ،مصرف دارو در دوران شیردهی توصیه نمی شود.
آموزش به بیمار و خانواده :

۱) دارو در ظرف در بسته و مقاوم به نور و در درجه حرارت ۳۰C - ۱۵ نگهداری کنید.

۲) به بیمار نحوه مصرف دارو را آموزش دهید، بر لزوم درمان همزمان تمام افراد خانواده تاکید کنید.

۳) جهت جلوگیری از الودگی مجدد یا انتشار بیماری ،بیمار باید تمام لباسهایی را که به تازگی مورد استفاده قرار داده است با آب خیلی داغ شستشو داده و یا خشک شویی نماید.

۴) به بیمار شرح دهید خارش ممکن است بعد از درمان نیز باقی بماند. تکرار درمان فقط در صورت مشاهده شپش های زنده مجاز می باشد.



Permetbrin

پرمترین



رده بندی درمانی: ضد شپش

رده بندی مصرف در حاملگی: B

اشکال دارویی:


Cream Rinse: 1% w/w

Shampoo: 1%



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

ضد شپش*ابتدا باید موی سر با شامپوی معمولی شستشو داده شود و پس از گرفتن آب آن به طوری که موها کمی رطوبت داشته و خیس نباشند، شامپوی ضد شپش استفاده شود.**در حدی که ساقه مو و کف سر کاملاً به شامپو آغشته شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---------------|--------------------------------|-----------------------|--|---|
| پرمترین ۵٪ | کرم (درمان گال و شپش تن) | همه گروههای سنی | بعد از استحمام با آب ولرم و خشک کردن بدن، کرم پرمترین از چانه تا نوک انگشتان پا مالیده شود. باید دقت کرد که پوست بدن از جمله وسط انگشتان دست و پا، مچها و زیر بغل کاملاً به کرم آغشته شود و پس از ۸-۱۲ ساعت بدن از سر به پایین تنه با شامپو و صابون شسته شود و ملحفه ها و لباسها تعویض شوند. یک هفته بعد درمان به روش فوق تکرار گردد. | ۲ لوله برای دو بار مصرف |
| پرمترین ۱٪ | شامپو (درمان شپش) | ۲ سال به بالا | جهت شستشوی سر* مقدار لازم از شامپو**را بر پوست سر و ساقه موها مالیده و پس از ۱۰ دقیقه شستشو داده شود.  | مقدار مورد نیاز برای یک بار مصرف و تکرار ۱۰ روز بعد |

موارد منع مصرف و موارد احتیاط:

در صورت حساسیت مفرط اجزای دارو منع مصرف دارد بی خطر بودن و کارایی آن برای کودکان کمتر از دو سال محرز نشده است.

عارضه جانبی:

تشدید خارش شایعترین عارضه است. سایر عوارض عبارتند از: احساس سوزش خفیف و ملایم، بی حسی، آریتم موقت، ادم یا بثورات جلدی.

توجهات ویژه:

این داروها بر روی صورت مالیده نشوند. دقت شود داخل چشم یا دهان نرود و در صورت تماس با چشم فوراً چشم را با آب تمیز بشویند.

از مصرف این داروها بر روی زخم، خراشیدگی ها و بریدگی ها خودداری شود. شامپو پرمترین را قبل از مصرف تکان دهید.

قبل از استفاده از شامپو، موی سر با شامپوی معمولی شسته شده و آب موها گرفته شود. سپس شامپوی ضد شپش به میزان لازم بر روی موهای مرطوب استفاده شود.



مصرف دربارداری و شیردهی:

طی دوره بارداری با احتیاط تجویز شود. در صورت امکان بهتر است تا چند روز پس از استفاده از آن، مادر، نوزاد را با شیر خود تغذیه نکند.

آموزش به بیمار و خانواده:

ممکن است باعث تشدید خارش ناشی از بیماری شود.

تنها برای استفاده موضعی است. از تماس با چشم و غشای مخاطی خودداری شود. در صورت بروز تحریک شدید با پزشک تماس بگیرید.



• برای درمان آلودگی با جرب، نکات زیر رعایت شود:

اگر بیمار قبل از مصرف دارو حمام کرده باشد، باید پوست را کاملاً خشک و خنک کند و سپس مقدار کافی از دارو را به خوبی به تمام پوست بدن از گردن به پایین بمالد و بین انگشتان پا، زیر بغل، کشاله ران و محل ضایعه را ماساژ بیشتری بدهد.

دارو را به مدت ۸-۱۲ ساعت بر روی پوست باقی بگذارند و سپس پوست را بشویند.

برای جلوگیری از آلودگی مجدد از لباس هایی که به تازگی جوشانده و خشک نموده اند، استفاده کنند. لباس های آلوده را که به تن داشته اند، به مدت ۱۰ دقیقه در درجه حرارت ۵۰ تا ۶۰ درجه سانتی گراد جوشانده و خشک نمایند.

ملحفه ها را شستشو داده و حداقل ۱۰ دقیقه در درجه حرارت ۵۰ تا ۶۰ درجه سانتی گراد بجوشانند. این کار برای آلودگی با شپش نیز باید انجام گیرد.

بعد از یک هفته درمان تکرار شود و مجدداً مراحل فوق برای البسه و لوازم خواب نیز تکرار شود. قبل از مصرف شامپو و محلول لیندان، شیشه کاملاً تکان داده شود.

برای درمان آلودگی با شپش، نکات زیر رعایت شود:

برای خارج کردن اجساد و تخم شپش ها، موها را پس از خشک کردن با یک شانه دندانه ریز شانه کنید. برای جلوگیری از گسترش آلودگی، شانه و برس را با شامپو بشویند.

از مصرف شامپو به طور مرتب اجتناب کنید.

اطرافیان فرد مبتلا را نیز همزمان درمان کنید.

تاکید می شود یک هفته بعد درمان تکرار شود.



Dimethicone دایمتیکون



رده بندی درمانی: درمان شپش سر
اشکال دارویی موجود:

Lotion4%



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: درمان شپش سر

| مقدار تجویز دارو | روش دادن دارو | گروه سنی | شکل دارو | نام دارو |
|------------------|--|-----------------|-----------------------|-----------|
| ۲ عدد | ابتدا لوسیون دایمتیکون ۴٪ از ریشه تا نوک موهای خشک مالیده شود (موها نباید خیس یا مرطوب باشند). باید دقت نمود که تمامی پوست سر کاملاً توسط لوسیون پوشانده شود. پس از ۸ ساعت باید موها را با شامپو شستشو داد و با شانه دندانه ریز موجود در قوطی، شپش های مرده را از مو جدا نمود. برای اطمینان از درمان، یک هفته بعد به همان روش قبلی تکرار گردد. ضمناً در صورتی که فرد دیگری در خانواده آلوده شده باشد، به همین روش درمان شود. | همه گروههای سنی | لوسیون (درمان شپش سر) | دایمتیکون |



موارد منع مصرف:
حساسیت به دارو

Burn Ointment

پماد سوختگی

رده بندی درمانی: داروهای موثر بر پوست و غشای مخاطی/

داروهای ضدالتهاب

نام ژنریک: زینک اکساید + روغن ماهی

رده بندی در حاملگی: A

اشکال دارویی:

ointment:cod liver oil 50% + zink oxide



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

درمان کمکی در سوختگی های کوچک، پیشگیری از عفونت پیوند پوست قبل یا بعد از جراحی بالغین و کودکان: مستقیماً روی محل مبتلا مالیده شود. در صورت وجود پانسمان، با هر تعویض مجدداً استعمال شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--------------------------------|----------|-------------|---|---|
| پماد سوختگی (روغن کبد ماهی) | پماد | همه سنین | ۳ تا ۴ بار در روز ، مقدار کمی از این پماد بر روی پوست مالیده شود . | یک لوله |



موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو.

موارد احتیاط:

ابتلا به اختلال کارکرد کلیوی.

عوارض جانبی:

به ندرت ممکن است بعد از مصرف این پماد یک راش اتفاق بیفتد.

توجهات ویژه:

این دارو برای پیشگیری و درمان تحریک و التهاب پای شیرخواران ناشی از ادرار، تسکین آفتاب سوختگی و زخم های سطحی و سوختگی که تاول نزده، سایر تحریکات خفیف پوستی به کار می رود

آموزش بیمار و خانواده:

دارو دور از دسترس اطفال نگهداری شود. این دارو برای مصرف خارجی است به صورت خوراکی استفاده نکنید. از تماس دارو با چشم جلوگیری شود. در صورت عدم بهبود، یا بروز تحریک یا عفونت، مصرف دارو باید قطع شود. دستها را قبل و بعد از استفاده از این دارو بشویید. مقدار کافی از این دارو به ناحیه بعد از شستن و خشک کردن ناحیه بمالید. اگر به ترکیبات زینک اکساید یا روغن ماهی حساسیت دارید، از پماد سوختگی استفاده نکنید.



نیتروفورازون Nitrofurazone



رده بندی درمانی: آنتی باکتریال موضعی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Topical Cream: 0.2 %



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: آنتی باکتریال موضعی

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده می‌توانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---------------|----------|----------|--|--|
| نیتروفورازون* | کرم | همه سنین | ۲ تا ۳ بار در روز، هر بار مقدار کمی از این دارو در محل مالیده شود. | یک لوله |

* از کرم نیتروفورازون در درمان سوختگی های درجه 2 و 3 که با سایر داروها بهبود نیافته اند، استفاده کنید.

موارد منع مصرف:
حساسیت مفرط به دارو.

موارد احتیاط:
ابتلا به اختلال کارکرد کلیوی



عارضه جانبی:

سوزش، ادم، خارش، واکنش های شدید و ایجاد تاول

تداخلات دارویی:

مورد گزارش نشده است.

مصرف در شیر دهی و کودکان:

عدم زیان آن ثابت نشده است.

آموزش به بیمار و خانواده:

- (۱) روش صحیح استعمال را به بیمار آموزش دهید.
- (۲) به بیمار بگویید از مواجهه دارو با نور مستقیم خورشید و حرارت بالا خودداری کند.
- (۳) از تماس با چشم و غشاهای مخاطی پرهیز شود.



Nystatin (oral-Local)

نیستاتین



رده بندی درمانی: ضد قارچ

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:

Coated Tablets: 500,000 u

For suspension Drop: 100,000 u/mL



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو : داروی درمان برفک

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|----------|-----------------------------|---------------------|----------------------------------|---|
| نیستاتین | سوسپانسیون (قطره خوراکی) | نوزادان | ۴ بار در روز؛ هر بار یک سی سی | یک شیشه |
| | | شیرخواران زیر ۲ ماه | ۴ بار در روز هر بار دو سی سی | |



موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو

عارضه جانبی:

تهوع گذرا، استفراغ، اسهال و در صورت مصرف موضعی، حساسیت و راش پوستی مشاهده می شود.

توجهات ویژه:

- ۱) از تماس دارو با دستها اجتناب کنید، واکنشهای ازدیاد حساسیت بندرت با نیستاتین روی می دهد. به بیمار توصیه کنید شروع سرخی، التهاب یا تحریک را گزارش کند. در صورت ایجاد این نشانه ها دارو باید قطع شود.
- ۲) همه اشکال دارو بجز قرص های واژینال را در دمای ۱۵-۳۰ درجه نگهداری کنید. قرص های واژینال داخل یخچال در دمای کمتر از ۱۵ نگهداری شوند. از منجمد کردن هر شکلی از دارو اجتناب کنید. دارو را از گرما و نور شدید محافظت کنید.



• آموزش به بیمار و خانواده:

- (۱) مادر باید: قبل از مصرف، شیشه را خوب تکان دهد.
- (۲) دست هایش را بشوید، پنبه تمیز را به ته یک چوب کبریت پیچیده و (یا یک گوش پاک کن را) با ۱ میلی لیتر محلول نیستاتین آغشته کند و روی لکه های سفید (برفک) داخل دهان شیرخوار بمالد و این عمل را هر ۶ ساعت یک بار تکرار کند. دارو را به نوک و هاله پستان نیز بمالد. دارو را دور از نور نگهداری کند.
- (۳) برای درمان برفک شیرخواران بالای ۲ ماه، باید ارجاع صورت گیرد.



Viola Crystallina ویوله دوژانسین

رده بندی درمانی: بدون طبقه بندی

اشکال دارویی:



Topical Route



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروی درمان برفک

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده میتوانی قدر از این دارو بدهید؟ |
|----------------------------|----------|---------------------|-----------------------------------|---|
| ویوله دوژانسین (0/25 درصد) | محلول | شیرخواران زیر ۲ ماه | ۱-۲ بار در روز هر بار یک سی سی | یک شیشه |



عوارض جانبی:

که بعضی اوقات ممکن است حالت تهوع، استفراغ، اسهال، سردرد، سرگیجه و ایجاد زخم در غشاهای مخاطی ایجاد کند.

توجهات ویژه:

در صورتی که بعد از ۱۰ روز برفک بدتر شده یا اگر کودک در پستان گرفتن یا مکیدن مشکل دارد: پنبه تمیز را به سر یک چوب کبریت پیچیده و (یا یک گوش پاک کن را) با ۱ سی سی محلول آغشته کند و روی لکه های سفید (برفک) داخل دهان شیرخوار بمالد و این عمل را ۱-۲ بار در روز تکرار کند. دارو را می توان به نوک و هاله پستان نیز مالید.

پویدوین آیوداین (بتادین)



رده بندی درمانی :

داروی ضد عفونت، داروی موثر بر پوست و غشای مخاطی

اشکال دارویی موجود :

Topical Ointment :10% Topical
Solution:10% (60ml,250ml)



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

محلول موضعی بتادین برای شست و شو و ضد عفونی کردن پوست قبل و بعد از عمل جراحی استفاده می شود. محلول بتادین خاصیت قارچ کش-باکتری کش دارد.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو |
|--------------------------|----------|----------|---|
| پویدوین آیوداین (بتادین) | محلول | همه سنین | زخم و سوختگی ها را با این محلول شستشو دهید. برای ضد عفونی زخم افراد حیوان گزیده هم استفاده شود. (از رقیق کردن درو خودداری کنید) |

موارد منع مصرف:

افراد دارای حساسیت به این دارو

توجهات ویژه:

برای ضد عفونی کردن زخم ها و سوختگی ها بهتر است از بتادین استفاده کنید. دقت نمایید پس از استفاده از بتادین، حتما موضع را با سرم نمکی استریل کاملا شستشو دهید تا بتادین روی ناحیه سوختگی باقی نماند. در صورتیکه این دارو در دسترس نبود، از محلول رقیق شده ستریمیدسی برای شستشو و تمیز کردن زخم ها استفاده نمایید.



Sodium Chloride (For Irrigation) سدیم کلراید



رده بندی درمانی: شستشو دهنده

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه A

اشکال دارویی موجود:

Solution For injection: 0.9% (500 mL , 1000 mL)



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

شستشوی بافتها، حفرات بدن و لوله های درناژ. مقدار مصرف به روش کار و به سطحی که باید شسته شود بستگی دارد.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو |
|--------------------------|----------|----------|--|
| سرم نمکی (سرم فیزیولوژی) | محلول | همه سنین | زخم ها را قبل و بعد از ضدعفونی با بتادین و ساولن، با این محلول بشویید. |



Cetrimide-C Savlon

ستريميد-سى



رده بندی درمانی : ضد عفونی کننده

اشکال دارویی :

Concentrated sol (4 lit):Cetrimide



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

محلول ضد عفونی کننده

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو |
|--------------------|----------|----------|---|
| ستریمید سی (ساولن) | محلول | همه سنین | این دارو برای شستشو و تمیز کردن زخمها و ضد عفونی کردن وسایل پانسمان است . |

موارد منع مصرف و احتیاط:

از استفاده طولانی مدت و مکرر روی پوست خودداری شود. از ستريمید در حفرات بدن یا به عنوان تنقيه استفاده نکنید. محلول ستريمید می تواند به آلودگی های میکروبی دچار شوند.



عوارض جانبی:

در غلظت های معمول روی پوست تحریک ایجاد نمی کند اما ممکن است در برخی افراد با استفاده مکرر حساسیت ایجاد شود. غلظت های بالا ممکن است به سوختگی پوست منجر شود. در صورت خوردن آن تهوع و استفراغ ایجاد می شود.

توجهات ویژه:

محلول ستریمید سی را باید قبل از مصرف رقیق کرد (۱۵ سی سی در ۱۰۰ سی سی آب). برای رقیق کردن محلول، باید آب را آهسته به دارو اضافه کرد تا زیاد کف کند. محلول رقیق شده ستریمید سی را فقط در همان روز مصرف کنید و باقی آن را دور بریزید. این محلول نباید وارد دهان، چشم یا گوش شود. همراه این محلول، نباید صابون استفاده شود. دهانه شیشه را نباید با چوب پنبه پوشاند.

آموزش به بیمار و خانواده:

از تماس دارو با چشم و غشای مخاطی جلوگیری شود.



الکل



رده درمانی: ضد عفونی کننده ها

اشکال دارویی: بالک

الکل ۷۰ درجه، سه پیمانانه الکل اتیلیک ۹۶ درجه را با یک پیمانانه آب جوشیده سرد شده مخلوط کنید.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | روش دادن دارو |
|-------------------------|----------|----------|---|
| الکل اتیلیک رنگی ۷۰درجه | محلول | همه سنین | برای ضد عفونی کردن محل تزریق و دماسنج استفاده شود. برای ضد عفونی کردن زخم افراد حیوان گزیده استفاده شود. |



صابون

| روش دادن دارو | گروه سنی | شکل دارو | نام دارو |
|--|-------------|--------------------------|----------|
| به منظور شستشوی زخم افراد حیوان گزیده به کار برده می شود | همه سنین | صابون جامد صابون مایع | صابون |



پرسش و تمرین

۱. مکانیسم اثر دارو را توضیح دهید.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنید.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهید.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو توضیح دهید.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهید.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنید.



خلاصه و نتیجه گیری:

دارو شناسی مبحث گسترده ای می باشد که بهورزان با توجه به محیطی بودن خدمات در روستاها باید با دقت و حساسیت بیشتری نسبت به یادگیری کلیه مباحث از جمله طبقه بندی داروها، شناخت دارو، موارد مصرف و همچنین عوارض و نکات مراقبتی آن اقدام نمایند.



منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت، تدوین مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه های تخصصی حوزه معاونت بهداشت، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۷)
۲. مراقبت های ادغام یافته باروری سالم ، تدوین جمعیت معاونت بهداشت دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره باروری سالم و جمعیت (۱۳۹۷- ۱۳۹۸)
۳. داروهای ژنریک ایران ویرایش ششم بهار ۹۲
۴. نارویی سلیمان، خانی ویدا، اربابی محمد ادریس، ملاشاهی مهدی رفرنس جامع فارماکولوژی داروهای ژنریک انتشارات آبنوس (۱۳۹۲)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

- دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان
آذربایجان غربی- مرکز آموزش بهورزی شهرستان
میاندوآب واقع در خیابان شهید قاسم سلیمانی

- پست الکترونیک : Miandoab.behvarz@umsu.ac.ir

داروشناسی برای خانه های بهداشت

آشنایی با داروهای خانه بهداشت ۵



مشخصات سند

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درس :

داروشناسی برای خانه های بهداشت

تاریخ آخرین بازنگری :

۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل :

DA-ashnaye ba darohaye khaneye
behdasht, 5 -edi1

نام و نام خانوادگی مدرس :

رقیه آرمند

مدرک تحصیلی :

کارشناس پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس :

مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان میاندوآب دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی



اهداف آموزشی:

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

مکانیسم اثر دارو را توضیح دهند.

موارد مصرف و دوز آن را بیان کنند.

موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهند.

اقدامات لازم در خصوص مراقبت ها در خصوص مصرف دارو توضیح دهند.

نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهند.

آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنند.



فهرست عناوین

داروهای چشمی:

1. سولفاستامید ۱۰٪
2. تتراسایکلین ۱٪

داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح:

1. مولتی ویتامین یا ویتامین آ+د
2. آهن
3. مولتی ویتامین مینرال
4. اسیدفولیک
5. ویتامین د
6. کلسیم د

داروهای مراقبتی نوزادان:

1. ویتامین کا ۱ میلی گرم

داروهای جمع کننده رحم جهت کنترل خونریزی پس از زایمان:

1. اکسی توسین



Sulfacetamide sodium (oph)

سولفاستامید سدیم (چشمی)



رده بندی درمانی: آنتی بیوتیک چشمی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Ophthalmic drops: 10% , 20%



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

درمان عفونتهای چشمی ناشی از میکروارگانیزم های حساس، تراخم بالغین و کودکان ۱-۲ :
قطره هر ۱-۳ ساعت در طول روز و در فواصل بیشتر و طی شب در ملتحمه چکانده شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش مصرف دارو | مقدار مصرف دارو | درچه مواردی نباید از این دارو بدهید؟ |
|-----------------|-----------|-------------------|---|-----------------|---|
| سولفاستامید ۱۰٪ | قطره چشمی | شیرخوار زیر ۲ ماه | به مدت ۵ روز ، هر سه ساعت یک بار، هر بار یک قطره در گوشه داخلی چشم بچکاند | یک شیشه | -حساسیت به دارو -عفونت شدید چشمی -اگر علائم دیگری به همراه ناراحتی چشم وجود دارد . -اگر نوزاد اشک ریزش داشته باشد. |



موارد منع مصرف :

حساسیت به دارو عفونت شدید چشمی اگر علایم دیگری به همراه ناراحتی چشم وجود داشته باشد. اگر نوزاد فقط اشک ریزش داشته باشد.

عارضه جانبی:

بروز واکنش های حساسیت مفرط شامل خارش، قرمزی، تورم، درد گزارش شده است.

تداخلات دارویی:

از مصرف همزمان با محصولات چشمی حاوی نقره استفاده نشود.



توجهات ویژه:

(۱) احتمال وقوع عوارض مشابه سایر سولفونامیدها وجود دارد.

(۲) دارو از نظر فیزیک و شیمیایی با محلول نیترات نقره ناسازگار است، لذا از مصرف توام خودداری شود.

۳) در صورت وجود عفونتهای شدید چشمی یا همراه بودن علائم دیگر و یا عدم بهبودی علیرغم ۵ روز درمان، بیمار را به پزشک ارجاع فوری نمایید.

۴) اگر نوزاد فقط با علامت اشک ریزش مراجعه نماید، باید به مرکز بهداشتی درمانی ارجاع فوری شده و از انجام هرگونه درمان خودداری شود.

۵) اگر رنگ قطره زرد مایل به قرمز یا قهوه‌ای بود، مصرف نکنید و داروها را دور از نور نگهداری کنید.

۶) به تاریخ انقضای دارو توجه کنید.



۷) دقت کنید نوک قطره چکان با چشم تماس پیدا نکند.

۸) بعد از این که قطره چشمی باز شد و برای یک دوره درمان از آن استفاده کردید، باقیمانده قطره برای استفاده‌های بعدی مناسب نیست.

۹) به نوزادان در بدو تولد، به منظور پیشگیری از عفونتهای چشمی هیچ نوع قطره و پماد آنتی بیوتیک چشمی داده نمی‌شود.

۱۰) در صورت مواجهه با عفونتهای شدید چشمی، باید سریعاً نسبت به ارجاع نوزادان اقدام نمایید.

۱۱) در صورت عدم بهبود عفونتهای چشمی خفیف نوزادان بعد از ۵ روز درمان، نسبت به ارجاع آنان اقدام نمایید.

Tetracycline ophthalmic

تتراسایکلین (چشمی)



رده بندی درمانی : آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه D

اشکال دارویی موجود :

Ophthalmic ointment:1%



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

عفونت های سطحی چشم ناشی از ارگانیزم های حساس، به صورت کمکی همراه با تتراسایکلین خوراکی برای درمان عفونت های کلامیدیایی چشم مثل تراخم مصرف می شود .

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش مصرف دارو | مقدار مصرف دارو | در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟ |
|---------------|-----------|-----------|---|-----------------|---------------------------------------|
| تتراسیکلین ۱٪ | پماد چشمی | بزرگسالان | ۳ بار در روز، هر بار به اندازه یک گندم در گوشه داخلی چشم بگذارد. چشم را مالش ندهد و پاک نکند. | یک لوله | نوزادان |

موارد منع مصرف:

نوزادان



توجهات ویژه:

- (۱) با احتیاط پلک ها را جدا کرده و لایه نازکی از پماد را در کیسه تحتانی ملتحمه هر چشم قرار دهید در صورتی که پماد چشمی استفاده می شود به آرامی پلکها را جهت تسهیل پخش پماد ماساژ دهید.
- (۲) پس از یک دقیقه داروی اضافی را با پنبه استریل به آرامی پاک کنید. دارو را پس از تجویز به چشم نشوئید.
- (۳) دارو را در ظروف مقاوم به نور در محیط خشک در دمای ۳۰ - ۱۵ درجه سانتی گراد نگهداری کنید. تتراسایکلین ها در معرض نور خورشید، در هوای مرطوب تیره می شوند.
- (۸) عفونت های خفیف عمدتاً در مدت ۴۸ ساعت به درمان پاسخ می دهند. عفونت های شدید به چندین روز درمان نیاز دارند.

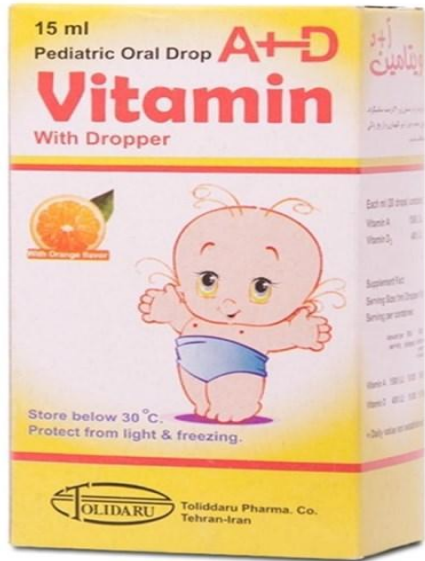
آموزش به بیمار و خانواده :

- (۱) به بیمار تذکر دهید که بینایی به طور موقت به دنبال تجویز پماد چشمی یا محلول چشمی تار می شود.
- (۲) به بیمار توصیه کنید تا شروع احساس واضح سوزش، گزش، داشتن احساس های غیر معمولی در صورت عدم بهبودی یا ظاهراً بدتر شدن عارضه به پزشک گزارش کند.
- (۳) به بیمار بیاموزید تا دارو را طبق تجویز برای دوره کامل درمانی مصرف کند و دارو را هنگامی که نیاز بیشتری نیست یا تاریخ گذشته است، دور بریزد.



Vitamin A+D

ویتامین آ و د



رده بندی درمانی : التیام بخش موضعی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه A در دوز بالا گروه (C)

اشکال دارویی موجود:

Drop: Vitamin A palmitat 1500 u/ml

Vitamin D 400 u/ml



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

مکمل تغذیه ای ویتامین ها و املاح بالغین : روزانه یک کپسول یا طبق دستور پزشک مصرف شود.

*تعدادقطره ها طوری محاسبه شود که روزانه ۱۵۰۰ واحد ویتامین آ و ۴۰۰ واحد ویتامین د از سن ۳ تا ۵ روزگی تا پایان ۲۴ ماهگی به کودکان داده شود. اگر در ترکیبات قطره مولتی ویتامین، آهن نیز وجود داشته باشد، این نوع قطره ها را فقط هم زمان با شروع تکمیلی می توان به کودک داد.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--|----------|--|---|---|
| مولتی ویتامین یا ویتامین A+D (حاوی ۱۵۰۰ واحد ویتامین آ و ۴۰۰ واحد ویتامین دی در یک سی سی) | قطره | شروع از ۳ تا ۵ روزگی تا پایان ۲۴ ماهگی* | روزانه یک سی سی قطره آ+د یا مولتی ویتامین | یک شیشه |



آهن



رده بندی درمانی: مکمل تغذیه ای ویتامینی و املاح

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه A

اشکال دارویی:



Drope, Tablet



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح* شروع قطره آهن هم زمان با شروع تغذیه تکمیلی است که معمولا در پایان ۶ ماهگی آغاز می شود، ولی با توجه به منحنی رشد کودک می توان از پایان ۴ تا ۶ ماهگی نیز قطره آهن را شروع کرد. در مورد کودکان نارس و شیرخوارانی که با وزن کمتر از ۲۵۰۰ گرم متولد می شوند، از زمانی که وزن آن ها به دو برابر وزن هنگام تولد می رسد یا از ۲ ماهگی، باید قطره آهن برای کودک شروع شود. در ارائه داروهای مراقبتی برای کودکان زیر یک سال، همواره باید آخرین دستور عمل های وزارت متبوع مد نظر باشد.



| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | چه مقدار دارو برای هر مراجعه کننده |
|--|----------|--|--|------------------------------------|
| آهن (حاوی ۱۵ mg آهن المنتال در هر سی سی و هر سی سی معادل ۱۵ قطره | قطره | از پایان ۶ ماهگی (هم زمان با شروع تغذیه تکمیلی) تا پایان ۲۴ ماهگی* | روزانه ۱mg به ازای هر کیلوگرم وزن بدن تا حداکثر ۱۵mg آهن المنتال معادل ۱۵قطره در روز | یک شیشه |

توجهات ویژه:

توصیه کنید قطره آهن را ته دهان شیرخوار بچکانند و پس از هر بار مصرف، به کودک کمی آب دهند. در غیر اینصورت دندان های شیرخوار را جرم تیره رنگی می پوشاند. همچنین به مادر آموزش دهید تا پس از مصرف قطره، با یک حوله نرم دندان های کودک را تمیز کند.



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح* در صورتی که قرص فرفونیک در دسترس باشد، به شرط وجود ۶۰-۵۵ میلی گرم آهن، بهتر است از این قرص استفاده شود.



| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---|----------|--------------------------------|--|--|
| آهن(فروس سولفات ،فروس فورامات ، فروس گلوکونان ۶۰ میلی گرم آهن) | قرص | دختران نوجوان ۱۲ تا ۱۸ سال* | هفته ای یک عدد به مدت ۱۶ هفته در طول هر سال تحصیلی | ارائه به مدارس و توزیع هفتگی به دانش آموزان ، در صورتی که فرد به مدرسه نمی رود ، ۱۶ عدد قرص یک بار در سال |

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|---|----------|---|------------------|---|
| آهن(فروس سولفات ,فروس فورامات ,فروس گلوکونات ۶۰ میلی گرم آهن) | قرص | مادران باردار : شروع از هفته ۱۶ بارداری تا پایان بارداری | روزی یک عدد | با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود |
| | | مادران شیرده : روزی یک قرص از زمان زایمان تا ۳ ماه بعداز زایمان | | |



• توجهات ویژه:

- ۱) فرآورده های آهن را دور از دسترس کودکان قرار دهید.
- ۲) سولفات آهن، مدفوع را تیره و سیاه رنگ می کند.
- ۳) فرآورده های آهن را نباید به همراه مواد لبنی مانند شیر و مواد غذایی مانند چای، حبوبات و داروهای ضد ترشی معده مصرف کرد.
- ۴) داروها را در جای خنک و دور از نور نگهداری کنید.
- ۵) به زنان باردار آموزش دهید که قرص آهن را حتما بعد از غذا و قبل از خواب مصرف نمایند تا از بروز عوارضی مانند حالت تهوع و استفراغ جلوگیری شود.
- ۶) چنانچه زن باردار علیرغم مصرف صحیح قرص دچار علائمی مانند بی اشتهایی، تهوع، استفراغ، عرق کردن، تشنگی بیش از حد و سرگیجه شود، دارو را قطع کنید و علاوه بر توصیه به مصرف بیشتر مایعات، او را به پزشک ارجاع دهید.
- ۷) در ارائه داروهای مراقبتی برای خانم های باردار، همواره باید آخرین دستور عمل های وزارت متبوع مد نظر باشد



multivitamin Plus Mineral

مولتی ویتامین پلاس مینرال



رده بندی درمانی: مکمل تغذیه ای ویتامینی و املاح

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه A

اشکال دارویی موجود:



Iron 18 mg + Magnesium 100 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح*حد سمی ویتامین آ برای مادران بارداروشیرده تا ۱۰۰۰۰ واحد بین المللی در روز تعیین شده است.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--|--------------|---|------------------|---|
| مولتی ویتامین منیرال (الزاما حاوی ۱۵۰ میکروگرم ید ۱۰۰۰ واحد ویتامین د و ۲۵۰۰- ۵۰۰۰ واحد ویتامین آ) | قرص یا کپسول | مادران باردار : شروع از هفته ۱۶ بارداری تا پایان بارداری* مادران شیرده : روزی یک قرص از زمان زایمان تا ۳ ماه بعداز زایمان | روزی یک عدد | با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود. |



اسید فولیک Folic Acid



رده بندی درمانی : ویتامین محلول در آب

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه A و درمقادیر بالا گروه C

اشکال دارویی موجود:



Tablets: 1 mg

Tablets: 5 mg



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

بیماری کبد، الکلیسم، انسداد روده و همولیز شدید. زنان حامله و شیرده: روزانه ۰/۸ mg از راه خوراکی تجویز می شود. *در صورتی که قرص یا کپسول مولتی ویتامین دارای اسید فولیک یا قرص فر فولیک تجویز شود، نیاز به دادن اسید فولیک به صورت جداگانه تا پایان بارداری نیست.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | چه مقدار دارو برای هر مراجعه کننده بدهید؟ |
|---|----------|---|------------------|---|
| اسید فولیک (قرص) ۴۰۰ تا ۱۰۰۰ میکروگرم) | قرص | به محض اطلاع از بارداری و یا ترجیحا ۳ ماه قبل از شروع بارداری تا پایان بارداری* بارداری* | روزی یک عدد | با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود |



عارضه جانبی :

راش، خارش، اریتم، ضعف عمومی

تداخلات دارویی :

مصرف همزمان سولفونامیدها، تریامترن مانع فعالیت اسید فولیک می شود. نیاز به اسید فولیک در صورت مصرف استروژن ها افزایش می یابد.

توجهات ویژه:

دارو در ظروف دربسته و مقاوم به نور و درجه حرارت ۱۵ تا ۳۰ درجه سانتی گراد نگهداری شود. میزان مورد نیاز اسید فولیک در بارداری، روزانه ۴۰۰ میکروگرم (تقریباً نصف قرص یک میلی گرمی) می باشد، بنابراین اگر قرص های موجود قابل نصف کردن (خط دار) هستند، مصرف نصف قرص به طور روزانه برای مادر باردار کافی است. مطابق دستور عمل مجموعه مراقبت های ادغام یافته سلامت مادران، بهتر است مصرف اسید فولیک از سه ماه قبل از بارداری شروع شود.

مصرف در شیردهی و کودکان :

این دارو در شیر ترشح می شود با مصرف مقادیر معمولی دارو عوارضی برای آن در انسان گزارش نشده است با این حال منافع دارو در برابر ضررهای احتمالی آن سنجیده شود.



آموزش به بیمار و خانواده :

- (۱) بیمار را به رعایت رژیم غذایی توصیه شده تشویق کنید و توصیه نمایید بهترین منبع ویتامینها مصرف یک رژیم غذایی متعادل حاوی هر ۴ گروه مواد غذایی اصلی است.
- (۲) وقتی پزشک سعی می کند به تشخیص کمبود اسید فولیک بپردازد یک رژیم غذایی حاوی مقادیر اندکی ویتامین B۱۲ و فولات تجویز می نماید.
- (۳) غذاهای سرشار از اسید فولیک عبارتند از : سبزیجات و میوه ها، ولی حرارت اسید فولیک موجود در مواد غذایی را از بین می برد.
- (۴) به بیمار توضیح دهید که اسید فولیک رنگ ادرار را بشدت زرد می کند.
- (۵) به بیمار یادآور شوید در صورت مشاهده راش به پزشک اطلاع دهد چون ممکن است نشانه بروز واکنش های شدید حساسیتی باشد.



کلسیم دی Calcium-D



رده بندی درمانی: مکمل غذایی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:

Tablets: calcium 500 mg (as carbonate) + vitamin D 200 Iu



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروی مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح*مصرف هم زمان مکمل ۵۰ هزار واحدی ویتامین د با قرص کلسیم د بدون اشکال و از نظر دریافت ویتامین د در محدوده ایمن قرار دارد.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|--|----------|----------|------------------|---|
| کلسیم /کلسیم د(حاوی ۵۰۰ میلی گرم کلسیم / ۴۰۰ یا ۵۰۰ واحد بین المللی ویتامین د) | قرص | سالندان* | روزی یک عدد | با توجه به زمان مراجعه بعدی ماسبه شود |

توجهات ویژه:

به بیمار آموزش دهید در صورت بروز اسهال ،استفراغ، تهوع، بی اشتها، سردرد و خواب آلودگی به پزشک گزارش نمایید.



Vitamin D

ویتامین دی



Tablet

رده بندی درمانی: مکمل غذایی

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه C

اشکال دارویی موجود:



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

داروی مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامینها و املاح

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دارو | به هر مراجعه کننده میتوانید چقدر از این دارو بدهید؟ |
|-------------------------------|----------|---------------------------------------|------------------|---|
| ویتامین دی (۵۰ هزار واحدی) | قرص | نوجوانان سنین مدرسه (۱۲ تا ۱۸ سال) | ماهی یک عدد | ارایه به مدارس و توزیع ماهیارنه به دانش آموزان |
| | | میانسالان | | با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود |
| | | سالمدان | | |



ویتامین k فیتونادیون

اشکال دارویی:



Phylloquinone Injection solution: 1mg/1cc, 10 mg/ 1cc



اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :
 داروی مراقبتی نوزادان* برای کلیه نوزادانی که در منزل متولد شده اند، تزریق شود.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | مقدار تجویز دارو |
|------------|------------------|----------|--|------------------|
| ویتامین K1 | آمپول ۱ میلی گرم | نوزادان | بلافاصله یا حداکثر ۲۴ ساعت پس از تولد برای نوزادان نارس ۰/۵ میلی گرم و برای نوزادان با وزن طبیعی ۱ میلی گرم به صورت تزریق عضلانی* | یک آمپول |

موارد منع مصرف:

بیماری شدید کبد - حاملگی



اکسی توسین

رده بندی درمانی : اکسی توسیک، محرک انقباض رحم، ترشح شیر

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه X

اشکال دارویی موجود:



Injection : 5 units/mL , 10 units/ mL,Solution

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

این دارو در مورد زایمان هایی که در منزل انجام گرفته است تجویز می شود.*پس از خروج جنین در صورت اطمینان از نبود قل دیگر، برای تسریع خروج جفت، ۱۰ واحد اکسی توسین به صورت عضلانی تزریق شود. تزریق عضلانی اکسی توسین قبل از خروج کامل نوزاد و همچنین تزریق وریدی آن در هر زمانی (حین یا پس از زایمان) ممنوع است.

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | مقدار تجویز دارو |
|-------------------------------|---------------------|---------------------|---|---------------------------------------|
| اکسی توسین موارد منع مصرف: | آمپول ۱۰ یا ۵ واحدی | زنان در سنین باروری | ۱۰ واحد به صورت عضلانی پس از خروج جنین* | یک آمپول ۱۰ واحدی یا دو آمپول ۵ واحدی |

حساسیت مفرط به اکسی توسین، جفت سرراهی، جنین مرده، جداشدگی زودرس جفت، زایمانهای متعدد، اورژانس های مامایی، زنی که یک زایمان انجام داده و بیش از ۳۵ سال سن دارد، سابقه قبلی عفونت رحم

عارضه جانبی :



جنین : برادیکاردی ، هیپوکسی، یرقان نوزاد، مرگ.
مادر : پارگی رحم، واکنش های آنافیلاکتیک، خونریزی پس از زایمان، هماتوم لگن، تهوع، استفراغ، هیپوتانسیون، اضطراب، دیس پنه، درد جلوی قلبی، ادم، سیانوز یا قرمزی پوست

تداخلات دارویی :

منقبض کننده های عروق سبب هیپرتانسیون شدید می شوند. با وارفارین ناسازگار می باشد

توجهات ویژه:

(۱) برای کمک به جذب سریع دارو محل تزریق عضلانی را ماساژ دهید.

(۲) محلول را در یخچال نگهدارید اما منجمد نکنید.

(۳) قبل از شروع درمان، علایم حیاتی مادر، نسبت جذب و دفع، وزن، قدرت و مدت و تکرار انقباضات و قدرت و سرعت ضربان قلب جنین را بررسی کنید.

(۴) در طی انفوزیون کنترل علایم حیاتی مادر و سرعت ضربان قلب جنینی هر ۱۵ دقیقه انجام شود.

مصرف در شیر دهی و کودکان :

مقادیر حداقلی از دارو در شیر مادر ظاهر می شود، لذا خطرات احتمالی را در نظر داشته باشید.

آموزش به بیمار و خانواده :

(۱) بیمار را از هدف تجویز اکسی توسین و اثر مورد انتظار آن مطلع سازید.

(۲) به بیمار پیاموزید تا سردرد شدید و ناگهانی را بلافاصله گزارش کند.



پرسش و تمرین

۱. مکانیسم اثر دارو را توضیح دهید.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنید.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهید.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو توضیح دهید.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهید.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنید.



خلاصه و نتیجه گیری:

دارو شناسی مبحث گسترده ای می باشد که بهورزان با توجه به محیطی بودن خدمات در روستاها باید با دقت و حساسیت بیشتری نسبت به یادگیری کلیه مباحث از جمله طبقه بندی داروها، شناخت دارو، موارد مصرف و همچنین عوارض و نکات مراقبتی آن اقدام نمایند.



منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت، تدوین مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه های تخصصی حوزه معاونت بهداشت، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۷)
۲. مراقبت های ادغام یافته باروری سالم، تدوین جمعیت معاونت بهداشت دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره باروری سالم و جمعیت (۱۳۹۷-۱۳۹۸)
۳. داروهای ژنریک ایران ویرایش ششم بهار ۹۲
۴. نارویی سلیمان، خانی ویدا، اربابی محمد ادریس، ملاشاهی مهدی رفرنس جامع فارماکولوژی داروهای ژنریک انتشارات آبنوس (۱۳۹۲)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

- دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان
آذربایجان غربی - مرکز آموزش بهورزی شهرستان
میاندوآب واقع در خیابان شهید قاسم سلیمانی
- پست الکترونیک : Miandoab.behvarz@umsu.ac.ir

داروشناسی برای خانه های بهداشت



آشنایی با داروهای خانه بهداشت ۶

مشخصات سند

نام و نام خانوادگی مدرس :

رقیه آرمند

مدرک تحصیلی :

کارشناس پرستاری

موقعیت اشتغال سازمانی مدرس :

مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان میاندوآب دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی

مشخصات بسته آموزشی

حیطه درس :
دآروشناسی برای خانه های بهداشت

تاریخ آخرین بازنگری :

۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۹

نام فایل :

DA-ashnaye ba darohaye khaneye
behdasht 6-edi2



اهداف آموزشی:

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

مکانیسم اثر دارو را توضیح دهد.

موارد مصرف و دوز آن را بیان کند.

موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهد.

اقدامات لازم در خصوص مراقبت ها در خصوص مصرف دارو توضیح دهد.

نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهد.

آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کند.

فهرست عناوین

داروی درمان گلودرد استرپتوکوکی:

پنی سیلین وی

داروهای درمان پنومونی و عفونت های حاد گوش:

آموکسی سیلین

کوآموکسی کلاو

داروی درمان عفونت باکتریال شدید در شیرخواران کمتر از دو ماه در صورت عدم امکان ارجاع



یا فاصله بیش از یک ساعت تا نزدیکترین مرکز درمانی

جنتامایسین

آمپی سیلین

داروی درمان پنومونی شدید یا بیماری خیلی شدید در کودکان ۶۰ روزه تا ۵ ساله که باید ارجاع فوری شوند

سفتریاکسون

محلول شستشوی بینی:

کلور سدیم

پنی سیلین وی



رده بندی درمانی: آنتاگونیت فلزات سنگین

رده بندی مصرف در حاملگی: نامشخص

اشکال دارویی موجود:



Scored film coated tablets:250mg

Capsules:250mg

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو : داروی گلودرد استرپتوکوکی

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی-وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده می توانید چقدر از این دارو بدهید؟ | در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟ |
|--------------|--|-------------------------------------|--|---|---|
| پنی سیلین وی | سوسپانسیون ۲۵۰ میلی گرم در ۵ میلی لیتر | ۲ تا ۵ سال (۱۰ تا ۱۹ کیلوگرم) | هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی سی)، به مدت ۱۰ روز | یک شیشه | کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند. یعنی هنگام مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس، گرگرفتگی تورم، کهیر و... می شوند. (باید این موضوع از بیمار یا اطرافیان او سوال شود). |
| | قرص ۵۰۰ میلی گرم | بالتر از ۵ سال | هر ۸ ساعت یک قرص، به مدت ۱۰ روز | ۹ عدد قرص | |

موارد منع مصرف :

سابقه آلرژی به پنی سیلین ها

موارد احتیاط :

کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند، یعنی هنگام مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس، گر گرفتگی، تورم، کهیر و... می شوند. (باید این موضوع از بیمار یا اطرافیان او سوال شود.)



عارضه جانبی :

بی اشتهایی، اسهال، تهوع، زخم های دهان، خارش، راش، کهیر، درماتیت
اختلال عملکرد کبد، آنمی فقر آهن، تغییر حس چشایی، طعم فلزی، تب دارویی

تداخلات دارویی :

تاثیر داروهای ضدبارداری خوراکی را کاهش می دهد.

توجهات ویژه:

- مصرف پنی سیلین وی در کودکان زیر ۵ سال فقط منحصر به شرایط خاص مندرج در بوکلت و راهنمای مانا است.
- توصیه کنید شربت را قبل از مصرف خوب تکان دهند و طبق دستور مصرف نمایند.
- اهمیت مصرف مرتب پنی سیلین و علت پیگیری را به بیمار بگویید.
- بیماری که به او پنی سیلین خوراکی می دهید، حتما باید هر ۳ روز یک بار پیگیری شود.
- در پیگیری ها باز هم دادن پنی سیلین خوراکی را ادامه دهید، به طوریکه مجموعاً بیمار ۱۰ روز پنی سیلین بخورد.
- داروی تهیه شده فقط ۷ روز در دمای اتاق و یا ۱۴ روز در یخچال قابل نگهداری است و باید دور ریخته شود. دارو را دور از نور و حرارت نگهداری کنید و به تاریخ مصرف داروها توجه کنید.

مصرف در شیر دهی و کودکان :

بی ضرر بودن مصرف این دارو در دوران شیردهی ثابت نشده است. تغذیه با شیر مادر در حین درمان با این دارو توصیه نمی شود.

آموزش به بیمار و خانواده :

- (۱) به بیمار آموزش دهید در صورت بروز راش، خونریزی یا خونمردگی غیر معمول، گلودرد تنگی نفس همراه با فعالیت، سرفه بدون علامت مشخص، تب، لرز یا حالت غیر معمول دیگر به پزشک اطلاع دهد .
- (۲) به بیمار بیاموزید دارو را مطابق تجویز استفاده نموده و در موارد مصرف دارو به صورت یک بار در روز باید دوز فراموش شده را بلافاصله پس از به خاطر آوردن مصرف نماید.

Amoxicillin

آموکسی سیلین



رده بندی درمانی : آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه B

اشکال دارویی موجود :

Tablets:250 mg(chewable) , 500 mg (as trihydrate)

Capsuls :250 mg , 500 mg

Powder , FOr Suspension : 125 mg / 5ml , 250 mg / 5 ml

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

عفونتهای خفیف تا شدید مجاری تنفسی و عفونت های شدید گوش ، حلق و بینی پوست و مجاری ادراری - تناسلی

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی-وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده می توانید چقدر از این دارو بدهید؟ | در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟ |
|--------------|--|---|---|--|---|
| آموکسی سیلین | سوسپانسیون ۱۲۵ میلی گرم در ۵ میلی لیتر | ۶۰ روزه تا ۱۲ ماهه (۵ تا ۹ کیلوگرم) | هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی سی) به مدت ۵ روز | یک شیشه | کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند. یعنی هنگام مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس گرگرفتگی تورم کبیر و... می شوند. (باید این موضوع از بیمار یا اطرافیان او سوال شود). |
| | | ۱۲ ماهه تا ۵ ساله (۱۰ تا ۱۹ کیلوگرم) | هر ۸ ساعت دو قاشق غذاخوری (۱۰ سی سی) به مدت ۵ روز | | |
| | ۶۰ روزه تا ۱۲ ماهه (۵ تا ۹ کیلوگرم) | هر ۸ ساعت یک قاشق مرباخوری (۲/۵ سی سی) به مدت ۵ روز | | | |
| | ۱۲ ماهه تا ۵ ساله (۱۰ تا ۱۹ کیلوگرم) | هر ۸ ساعت یک قاشق غذا خوری (۵ سی سی) به مدت ۵ روز | | | |

موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو یا سایر پنی سیلین ها، کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند یعنی موقع مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس ، گر گرفتگی ، تورم ، کهیر و...می شوند.باید از بیمار یا اطرافیان او سوال شود.

عارضه جانبی :

اضطراب، افسردگی، گیجی، خستگی، توهم، آژیتاسیون، تشنج ، درد شکمی، اسهال، گاستریت، تهوع، استفراغ، واژینیت، آنمی، لکوپنی




تداخلات دارویی :

در مصرف هم زمان با کنتراسپتیوها باعث کاهش اثر کنتراسپتیو ها می شود.

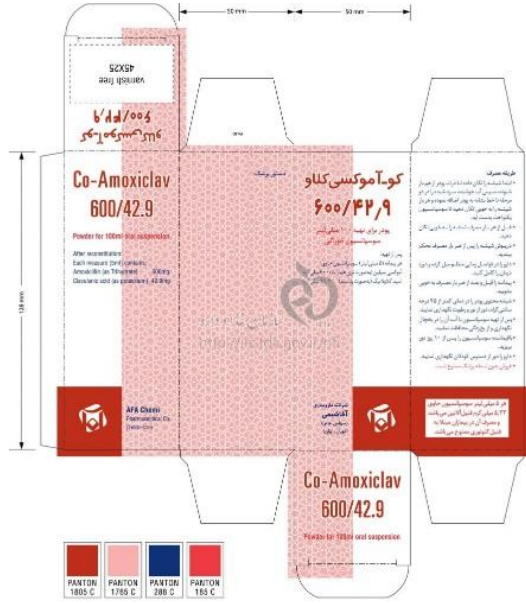
مصرف در شیر دهی و کودکان :

دارو در شیر ترشح می شود لذا توصیه می شود در طی درمان ، شیر دهی قطع گردد.

آموزش به بیمار و خانواده :

- ۱) از سن کودک زمانی استفاده کنید که وزن او را نمی دانید.
- ۲) جهت آماده نمودن شربت، به تدریج آب جوشیده سرد شده را اضافه کرده و مرتباً تکان دهید تا حجم داخل شیشه به خط نشانه برسد.
- ۳) می توان دارو را همراه با غذا میل کرد و تاثیری در جذب آن ندارد. آموکسی سیلین را می توان به همراه شیر، آب میوه، آب و یا سایر مایعات مصرف کرد.
- ۴) داروی تهیه شده فقط ۷ روز در دمای اتاق و یا  ۱۰ روز در یخچال قابل نگهداری است و بعد باید دور ریخته شود.
- ۵) شربت را قبل از مصرف باید خوب تکان داده و طبق دستور مصرف کنند.
- ۶) کودک مبتلا به پنومونی می بایست ظرف ۴۸ ساعت مجدداً ارزیابی شود و در صورتی که بهتر شده باشد درمان را تا ۵ روز ادامه دهید، در غیر این صورت ارجاع داده شود.
- ۷) جهت اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود.

کو - آموکسی کلاو



رده بندی درمانی : آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه B

اشکال دارویی موجود :

Powder

Tablets

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو :

درمان عفونت‌های مجاری تنفسی تحتانی، عفونت حاد گوش ، سینوزیت، عفونت‌های پوستی، عفونت‌های مجاری ادراری، گاز گرفتگی حیوانات و عفونت شدید دندان

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی -وزن | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده می توانید چقدر از این دارو بدهید؟ | در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟ |
|---------------|---|----------------|--|--|--|
| کوآموکسی کلاو | سوسپانسیون ۶۰۰ میلی گرم آموکسی سیلین ۴۲/۹ + میلی گرم کلاولانیک اسید در هر ۵ میلی لیتر | ۲ ماه تا ۵ سال | هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی سی) به مدت ۵ روز | یک شیشه | کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند. یعنی هنگام مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس گر گرفتگی تورم کبیر و... می شوند. (باید این موضوع از بیمار یا اطرافیان او سوال شود). |

موارد منع مصرف:

زردی و نارسایی کبد ناشی از پنی سیلین ، کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند یعنی موقع مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس، گرگرفتگی، تورم، کهیر و... می شوند. (باید از بیماران یا اطرافیان او سوال شود)

تداخلات دارویی:

مصرف همزمان دارو با داروهای ضدبارداری خوراکی حاوی استروژن ممکن است سبب بارداری ناخواسته به دنبال کاهش تاثیر دارو شود.

توجهات ویژه:

- ۱) از سن کودک زمانی استفاده کنید که وزن او را نمی دانید.
- ۲) جهت آماده نمودن شربت، به تدریج آب جوشیده سرد شده را اضافه کرده و مرتباً تکان دهید تا حجم داخل شیشه به خط نشانه برسد.
- ۳) شربت را قبل از مصرف باید خوب تکان داده و طبق دستور مصرف کنند.
- ۴) داروی تهیه شده فقط ۷ روز در دمای اتاق و یا ۱۴ روز در یخچال قابل نگهداری است و بعد باید دور ریخته شود.
- ۵) کودک مبتلا به پنومونی می بایست ظرف ۴۸ ساعت مجدداً ارزیابی شود و در صورتی که بهتر شده باشد درمان را تا ۵ روز ادامه دهید، در غیر این صورت ارجاع داده شود.
- ۶) برای اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود.

توجهات ویژه:

۶) سوسپانسیون خوراکی این دارو صرفاً روی کودکان تست شده است. و تجربه ای با آن در مورد بالغین که مشکل بلع دارند وجود ندارد.

۷) در اختلال کبدی دارو را با احتیاط تجویز کنید.

۸) مصرف کو آموکسی کلاو در کودکان زیر ۵ سال باید با تجویز پزشک باشد، به جز در شرایطی که در بوکلت و راهنمای مانا آمده است.



مصرف در شیر دهی و کودکان :

آموکسی سیلین و کلاولانات در شیر ترشح می شوند ، لذا بااحتیاط مصرف شوند.

آموزش به بیمار و خانواده :

۱) توصیه کنید دارو با غذا یا مقداری خوراکی مصرف شود.(تا موجب ناراحتی معده نشود).

۲) آموزش دهید بروز اسهال را سریعاً گزارش دهد.

۳) تأکید کنید دوره درمان را حتی با وجود بهبودی کامل تکمیل کند.

Gentamicin Sulfate

جنتامایسین سولفات



رده بندی درمانی : آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه D

اشکال دارویی موجود:

Injection: 20 mg/2mL , 40 mg/ 1mL , 80 mg/ 2mL

Ophthalmic solution: 3 mg/ mL

Ophthalmic Ointment: 3 mg/ g

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

عفونتهای شدید بیماری التهابی لگن، عفونتهای خارجی چشمی
داروی درمان عفونت باکتریال شدید

در شیرخواران کمتر از دو ماه در صورت عدم امکان ارجاع یا فاصله بیش از یک ساعت تا نزدیک ترین مرکز
درمانی (تجویز اولین نوبت آنتی بیوتیک داخل عضلانی)

| امپول جنتا مایسین (آمپول ۲ میلی لیتر/۲۰ میلی گرم) | وزن |
|--|--|
| ۰/۲۵ میلی لیتر | تا ۱/۵ کیلوگرم |
| ۰/۵ میلی لیتر | ۱/۵ تا ۲/۵ کیلوگرم |
| ۰/۷۵ میلی لیتر | ۲/۵ تا ۳/۵ کیلوگرم |
| ۱ میلی لیتر | ۳/۵ تا ۴/۵ کیلوگرم |
| ۱/۲۵ میلی لیتر | ۴/۵ کیلوگرم به بالا |
| هر ۸ ساعت | در صورت عدم امکان ارجاع تا زمان رسیدن به مرکز درمانی |

جذب گوارشی دارو بسیار ضعیف است. انتشار وسیعی در بدن بجز داخل چشم، دارد. دارو عمدتاً در ادرار دفع می شود.

موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو

موارد احتیاط:

نوزادان و شیرخواران، سالمندان، بیماریهای کلیوی، بیماریهای عصبی - عضلانی، اختلالات شنوایی. در افراد سالخورده مبتلا به پارکینسون باید با احتیاط مصرف شود.

عارضه جانبی:


گیجی، تب، سردرد، مورمور شدن، تشنج، تهوع، استفراغ، هیپوتانسیون، پرش عضلات، سوزش، پرخونی ملتحمه، تاری دید، آنمی، آپنه، خارش، کهیر

توجهات ویژه:

۱) مقدار مناسب با وزن یا سن کودک را به دقت تعیین کنید. از سرنگ و سرسوزن استریل استفاده کنید.

۲) اولین نوبت آنتی بیوتیک تزریقی را بدهید و فوراً کودک را به بیمارستان ارجاع نمایید.

۳) در صورت عدم امکان ارجاع برای شیرخواران زیر یک هفته، جنتامایسین هر ۱۲ ساعت تکرار شود.

۵) برای اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود. 

مصرف در شیردهی و کودکان :

مقادیر کمی از دارو در شیر ترشح می شود بنابراین شیردهی باید متوقف گردد.

Ampicillin

آمپی سیلین



رده بندی درمانی : آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی : گروه B

اشکال دارویی موجود:



Suspension : 125 mg / 5 ml , 250 mg / 5 ml

Capsules : 250 mg , 500 mg

Injection : 250 mg , 500 mg , 1 g (as sodium)

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:
 مننژیت، عفونت های حاد و مزمن مجاری ادراری
 مننژیت نوزادی استرپتوکوکی گروه B

| آمپول آمپی سیلین (۵ میلی لیتر/۵۰۰ میلی گرم) | وزن |
|---|--|
| ۱ میلی لیتر | تا ۱/۵ کیلوگرم |
| ۲ میلی لیتر | ۱/۵ تا ۲/۵ کیلوگرم |
| ۳ میلی لیتر | ۲/۵ تا ۳/۵ کیلوگرم |
| ۴ میلی لیتر | ۳/۵ تا ۴/۵ کیلوگرم |
| ۵ میلی لیتر | ۴/۵ کیلوگرم به بالا |
| هر ۶ ساعت | در صورت عدم امکان ارجاع تا زمان رسیدن به مرکز درمانی |

موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به دارو و یا سایر پنی سیلین ها.

عارضه جانبی :

اضطراب، آژیتاسیون، افسردگی، گیجی، خستگی، توهم، تشنج، درد شکمی، اسهال، تهوع، استفراغ، کولیت، آنمی،

لکوپنی

تداخلات دارویی :

مصرف همزمان با داروهای ضدبارداری خوراکی حاوی استروژن، اثر این دارو را کاهش می دهد و منجر به بارداری ناخواسته می شود.

توجهات ویژه:

- (۱) مقدار مناسب با وزن یا سن کودک را به دقت تعیین کنید.از سرنگ و سرسوزن استریل استفاده کنید.
- (۲) آمپی سیلین را باید با معده خالی مصرف کرد. سابقه آلرژی را قبل از تجویز دارو سوال نمائید.
- (۳) اولین نوبت آنتی بیوتیک تزریقی را بدهید و فوراً کودک را به بیمارستان ارجاع نمایید.
- (۴) در صورت عدم امکان ارجاع برای شیرخواران زیر یک هفته، آمپی سیلین برای وزن زیر ۲ کیلوگرم هر ۱۲ ساعت و برای وزن بالای ۲ کیلوگرم هر ۸ ساعت تکرار شود.
- (۵) برای اطلاع بیشتر به بوکت مانا مراجعه شود.

مصرف در شیر دهی و کودکان :

تا کنون بی خطر بودن دارو طی بار داری ثابت نشده است. در سالمندان نیمه عمر دارو ممکن است بالاتر باشد.

آموزش به بیمار و خانواده :

(۱) آموزش دهید که بروز اسهال را سریعاً گزارش دهد.

(۲) آموزش دهید که دوره های درمان را کامل نماید.



سفتریاکسون



رده بندی درمانی: آنتی بیوتیک

رده بندی مصرف در حاملگی: گروه B

اشکال دارویی موجود:



Injection: 250 mg, 500 mg, 1g (as sodium)

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو:

داروی درمان پنومونی شدید یا بیماری خیلی شدید در کودکان ۶۰ روزه تا ۵ ساله که باید ارجاع فوری شود. در صورتی که با نزدیک ترین مرکز درمانی بیش از یک ساعت فاصله باشد.

(تجویز اولین نوبت آنتی بیوتیک تزریقی)

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | درجه مواردی نباید از این دارو بدهید؟ |
|------------|--------------------|--|------------------------------|--|
| سفتزیاکسون | ویال 500 میلی گرمی | ۶۰ روزه تا ۴ ماه (۴ تا کمتر از ۶ کیلوگرم) | ۱/۸ میلی لیتر (۳۰۰ میلی گرم) | شیرخوار کوچکتر از 60 روز حساسیت مفرط به سفالوسپورین ها حساسیت به پنی سیلین |
| | | ۴ ماهه تا ۹ ماه (۶ تا کمتر از ۸ کیلوگرم) | ۲/۴ میلی لیتر (۴۹۹ میلی گرم) | |
| | | ۹ ماهه تا ۱۲ ماه (۸ تا کمتر از ۱۰ کیلوگرم) | ۳ میلی لیتر (۵۰۰ میلی گرم) | |
| | ویال 1000 میلی گرم | ۱۲ ماهه تا ۳ سال (۱۰ تا کمتر از ۱۴ کیلوگرم) | ۲/۱ میلی لیتر (۷۰۰ میلی گرم) | |
| | | ۳ سال تا ۵ سال (۱۴ تا ۱۹ کیلوگرم) | ۳ میلی لیتر (۱۰۰۰ میلی گرم) | |

موارد منع مصرف:

حساسیت مفرط به سفتریاکسون و سایر سفالسپورین ها. شیرخواران کوچکتر از ۶۰ روز

موارد احتیاط:

دوران شیردهی ، بیماران حساس به پنی سیلین.

عارضه جانبی:

اسهال ، کولیت، راش، لکوپنی



توجهات ویژه:

- ۱) مقدار مناسب با وزن یا سن کودک را به دقت تعیین کنید.
- ۲) تجویز سفتریاکسون تزریقی طبق بوکلت مانا و برای اولین نوبت قبل از ارجاع می باشد.
- ۳) هر ویال سفتریاکسون ۵۰۰ و ۱۰۰۰ میلی گرم باید با ۳ میلی لیتر آب مقطر رقیق شود.
- ۴) از سرنگ و سرسوزن استریل استفاده کنید.
- ۵) برای اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود.



مصرف در شیر دهی و کودکان :

مصرف در کودکان و نوزادان بلامانع است. دارو در شیر ترشح می شود، احتیاط کنید.

آموزش به بیمار و خانواده :

عوارض جانبی احتمالی را به بیمار اطلاع دهید.


سدیم کلراید



اشکال دارویی:

Nasal and Ophtalmic:Solution 0.09%(5ml)

اندیکاسیون های تجویز، راه مصرف، دوز اثر دارو: محلول شستشوی بینی

| نام دارو | شکل دارو | گروه سنی | مقدار و روش دادن دارو | به هر مراجعه کننده چقدر میتوانید از این دارو بدهید؟ |
|--------------------|--------------------|----------|--|--|
| قطره کلرور سدیم | قطره ۰.۶۵٪ درصد | کودکان | هر ۲ تا ۳ ساعت، دو تا سه قطره در بینی  | یک عدد |

پرسش و تمرین

۱. مکانیسم اثر دارو را توضیح دهید.
۲. موارد مصرف و دوز آن را بیان کنند.
۳. موارد منع مصرف و موارد احتیاط را شرح دهید.
۴. اقدامات لازم مراقبتی در خصوص مصرف دارو توضیح دهید.
۵. نحوه مصرف در شیر دهی و بارداری را توضیح دهید.
۶. آموزش های لازم در مورد هر دارو به خانواده را بیان کنید.

خلاصه و نتیجه گیری:

دارو شناسی مبحث گسترده ای می باشد که بهورزان با توجه به محیطی بودن خدمات در روستاها باید با دقت و حساسیت بیشتری نسبت به یادگیری کلیه مباحث از جمله طبقه بندی داروها، شناخت دارو، موارد مصرف و همچنین عوارض و نکات مراقبتی آن اقدام نمایند.

منابع

۱. دارونامه خانه بهداشت، تدوین مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه های تخصصی حوزه معاونت بهداشت، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۷)
۲. مراقبت های ادغام یافته باروری سالم، تدوین جمعیت معاونت بهداشت دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره باروری سالم و جمعیت (۱۳۹۷-۱۳۹۸)
۳. داروهای ژنریک ایران ویرایش ششم بهار ۹۲
۴. نارویی سلیمان، خانی ویدا، اربابی محمد ادریس، ملاشاهی مهدی رفرنس جامع فارماکولوژی داروهای ژنریک انتشارات آبنوس (۱۳۹۲)

لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

• دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان
آذربایجان غربی - مرکز آموزش بهورزی شهرستان
میاندوآب واقع در خیابان شهید قاسم سلیمانی

• پست الکترونیک : Miandoab.behvarz@umsu.ac.ir

مشخصات سند



- نام و نام خانوادگی مدرس:
خالق خوشبخت
- مدرک تحصیلی:
کارشناس پرستاری
- موقعیت اشتغال سازمانی مدرس:
مربی مرکز آموزش بهورزی مرکز بهداشت
شهرستان مهاباد دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی

- مشخصات بسته آموزشی
- حیطه درس:
دارو شناسی برای خانه های بهداشت
- تاریخ آخرین بازنگری:
۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۹
- نام فایل :

DA-nokat mohem dr tajviz daro 1-
tarif & mafahim , Ashkal daroei -
edi1



نکات مهم در تجویز دارو (۱)

تعاریف و مفاهیم - اشکال دارویی



اهداف آموزشی

انتظار می رود فراگیران پس از مطالعه این درس بتوانند:

1. داروشناسی را تعریف کنند.
2. دارو را تعریف کنند .
3. اشکال دارویی را نام ببرند.
4. روش های نام گذاری دارو را توضیح دهند.
5. منابع داروها را بشناسند.
6. راه های تجویز و مصرف دارو را بیان کنند.
7. گروه های دارویی در بارداری و شیردهی را توضیح دهند.



فهرست عناوین

1. تعریف داروشناسی و دارو
2. تعریف دوز دارو
3. روش های نام گذاری دارو
4. منابع تهیه دارو
5. اشکال دارویی
6. مصرف منطقی دارو
7. گروه های دارویی در بارداری
8. اصطلاحات در تجویز دارو
9. پرسش و تمرین
10. نتیجه گیری
11. منابع



تعریف داروشناسی و دارو

داروشناسی (pharmacology):

- از دو واژه یونانی (pharmakon) به معنای دارو و (Logos) به معنی علم و شناخت مشتق شده است.
- شامل علمی است که از تقابل عمل دستگاه های زنده بدن با مولکول ها، خصوصا مولکول هایی که از خارج وارد بدن می شود بحث می کند.

دارو (Druge):

- شامل هر نوع مولکول کوچکی است که پس از ورود به بدن با فعل و انفعال در سطح مولکولی، عمل بدن را تغییر دهد.
- به مواردی اطلاق می شود که جهت تشخیص، درمان، بهبودی، تسکین و یا پیشگیری از یک بیماری با شرایط غیر طبیعی بکار می

رود



دوز دارو (Drug Dose)

دوز دارو : عبارت است از مقدار دارویی که در یک زمان مشخص استفاده می‌شود یا به عبارت دیگر تعیین و تنظیم مقدار و دفعات مصرف دارو می‌باشد.



نام گذاری داروها

دارو بعد از گذشتن از مراحل تحقیقاتی و پذیرفته شدن جهت مصرف انسان وارد بازار شده و ممکن است سه نوع نام گذاری بر روی آن انجام گیرد:

نام شیمیایی (Chemical name):

نام شیمیایی با توجه به ساختار مولکولی و بر اساس قوانین و مقررات مربوط به نام گذاری شیمیایی، به دارو اختصاص داده می شود.



نام گذاری داروها

نام ژنریک یا عمومی (Generic):

با توجه به مشکلات کاربرد نام شیمیایی دارو، به هر داروی جدید، تحت مجموعه ای از قوانین بین المللی خاص، یک نام عمومی داده می شود که بسیار کوتاه تر است.

نام تجاری (Brand or trade name) :

بسیاری از کارخانه ها به منظور مشخص و متمایز ساختن ترکیب دارویی ساخت خود و نیز به منظور اهداف تجاری و اقتصادی، نام تملیکی خاصی را برای محصول خود بر می گزینند و در تبلیغات دارویی حتی اگر هم به نام ژنریک یا دارو اشاره شده باشد، نام تجاری آن را با حروف بزرگتر می نویسند.



منابع دارو ها

➤ منابع گیاهی:

از برگ، ریشه، دانه و یا قسمت دیگر گیاهان بعد از خشک کردن و یا انجام اعمالی روی آن استفاده می شود. به عنوان نمونه دیژیتالها، افرین و مرفین

➤ منابع حیوانی:

داروهای حیوانی را اغلب از غدد و اعضاء مختلف حیوانات به دست می آورند. مثل انسولین، اپی نفرین و تیروکسین

➤ منابع معدنی:

این داروها شامل فلزات و شبه فلزات هستند که بصورت اسید و باز و املاح به کار می روند. مانند آهن، ید، سولفات سدیم و سولفات

منیزیم



منابع دارو ها



➤ داروهای صناعی:

این نوع داروها در آزمایشگاه تولید می شوند و ممکن است حاوی ترکیبات آلی، معدنی و یا هردو باشند؛

«از قبیل سولفانامیدها، کورتیکواستروئیدها و داروهای ضد انعقاد».

امروزه از منابع جدیدی مانند میکروبیها جهت تهیه داروها استفاده



می شود. «از قبیل انسولین و هورمون رشد».

اشکال دارویی

برای سهولت مصرف و تحمل پذیری برای بیمار، دارو به فرمهای متعدد و اشکال مختلف تولید می شود. پرمصرف ترین اشکال دارویی عبارتند از:

۱- قرص (Tablet):

ساده ترین و پرمصرف ترین شکل دارویی است که بصورت جامد و در اندازه های مختلف و بصورت فشرده به شکلهای استوانه ای و یا پهن تهیه می شود. قرص ممکن است دارای یک یا دو شیار باشد که می توان آن را به دو یا چهار قسمت تقسیم کرد. در صورتیکه قرص بد طعم، سوزاننده و یا بدرنگ باشد روی آن را با یک ورقه لعاب قندی با رنگهای مختلف می پوشانند که چنین قرصی را دراژه (Dragee) می نامند.



انواع قرصها

- قرص عادی (Tablet)
- قرص روکشدار (Coated Tablet)
- قرص جوشان (Effervescent Tablet)
- قرص زیر زبانی (Sublingual Tablet)
- قرص مکیدنی (Lozenge Tablet)
- قرص جویدنی (Chewable Tablet)
- قرص خط دار (Scored Tablet)
- قرص آهسته رهش (Slow Release Tablet)
- قرص واژینال (Vaginal Tablet)



اشکال دارویی

۲- کپسول (Capsule):

یکی از معروفترین فرم های کاربرد خوراکی داروها، بصورت کپسول می باشد در شکل کپسول دارو به صورت پودر در داخل یک پوشش ژلاتینی استوانه ای شکل ریخته می شود.



انواع کپسول عبارتند از:

➤ کپسول خوراکی (Oral Capsule)

➤ کپسول تنفسی (Inhalation Capsule)

➤ کپسول نرم (Pearl)

کپسول نرم (Pearl) شکل دارویی است که بصورت کپسول ژلاتینی نرم و به دو صورت زیر زبانی و خوراکی ساخته می شود.



اشکال دارویی

۳- شربت (Syrup):

از حل شدن ماده دارویی در شربت قند به دست می آید. و این قند سبب مطبوع شدن طعم دارو می شود. (شربت سولفات روی، هیدروکسی زین و دکسترومتورفان).



۴- الگزیر (Elixir):

از حل شدن ماده دارویی در الکل و شربت قند و افزودن برخی مواد معطر به دست می آید (استامینوفن).



۵- سوسپانسیون (Suspension):

مخلوط های مایعی هستند که ماده دارویی به همراه ماده دیگر به مدت کوتاهی معلق مانده و سپس ته نشین می شود لذا قبل از مصرف باید بخوبی تکان داده شود.

اشکال دارویی

۶- پماد (Ointment):

شکلی از دارو که بصورت نیمه جامد و فاقد آب می باشد. که بصورت موضعی مورد استفاده قرار می گیرد.



➤ پماد موضعی (Topical Ointment)

➤ پماد چشمی (Ophthalmic Ointment)

➤ پماد مقعدی (Rectal Ointment)

۷- کرم (Cream):

شکل دارویی که به صورت نیمه جامد بوده و در آن آب به کار رفته است، لذا به راحتی بر روی پوست پخش و جذب می شود.



اشکال دارویی

۸- شیاف (Suppository):

یکی از اشکال دارویی است که معمولاً مخروطی شکل بوده و دارای انواع زیر است:



➤ شیاف مقعدی (Rectal Suppository)

➤ شیاف واژینال (vaginal Suppository)



اشکال دارویی

۹- ژل (Gel):

دارو به شکل ماده جامد ژلاتین مانند، درمی آید که دارای مصارف مختلف زیر است:



➤ ژل موضعی (Topical Gel)

➤ ژل واژینال (Vaginal Gel)

➤ ژل چشمی (Ophthalmic Gel)

➤ ژل دهانی (Oral Gel)



اشکال دارویی

۱۰- آمپول (Ampoule):

محلولی استریل و عاری از هر گونه آلودگی یا ذرات خارجی است که حاوی یک یا چند ماده دارویی بوده و از طریق روش های زیر تزریق می شود:

عضلانی ➤ (I.M)

وریدی ➤ (I.V)

زیر جلدی ➤ (S.C)

داخل جلدی ➤ (I.D)

انفوزیون ➤ (INF)

داخل نخاعی ➤ (I.thecal)

داخل مفصلی ➤ (I.a)



اشکال دارویی

۱۱- ویال (Vial):

شکلی از دارو که حاوی گرد استریل بوده و بعد از افزودن حلال برای تزریق به کار می رود.



۱۲- لوسیون (Lotions):

شکلی از دارو که غلظت آن از کرم کمتر و دارای ذرات جامد معلق چربی است و از طریق مالیده شدن بر روی پوست مصرف می شود.



اشکال دارویی

۱۳- قطره (Drop):

شکلی از دارو است که به صورت مایع در حجم کم تولید می شود دارای انواع زیر می باشد:



قطره چشمی (Eye Drop)



قطره بینی (Nasal Drop)



قطره گوش (Ear Drop)



اشکال دارویی

۱۴- اسپری (Spray):

دارو بصورت مایع تحت فشار در ظرف تولید شده و انواع مختلف دارد



اسپری موضعی: (Topical Spray)

اسپری بینی: (Nasal Spray)

اسپری دهانی: (Inhalation Spray)



۱۵- پودرها یا ساشه (Sachet & Powder):

پودرها یا گردها ذرات ریز و نرم و خشک یک ماده دارویی هستند که درون کیسه کوچک یکبار مصرفی به نام ساشه قرار دارند (پودر O.R.S).

اشکال دارویی

۱۶ - محلول (Solution):

شکلی از دارو که به صورت مایع یکنواخت ساخته می شوند و برای مصارف خوراکی یا موضعی به کار می رود.

۱۷ - سرم (Serum):

شکلی از داروها که بصورت محلول تولید می شوند. سرم ها به دو صورت ساخته می شوند:

➤ سرم تزریقی

➤ سرم شستشو

۱۸ - شامپوهای دارویی: که برای مصارف

درمانی کاربرد دارند.



مصرف منطقی دارو (Rational Use of Drugs)

■ مصرف منطقی دارو زمانی امکان پذیر است که:

- بیماران، مداوای مناسب خود را براساس نیاز بالینی با دوزهای مورد نیاز و برای یک دوره کافی و با حداقل هزینه دریافت دارند.
- تجویز دارو بر اساس منطق پزشکی، دارودرمانی مؤثر و مطمئن باشد.
- تجویز دارو بدون تداخل و با حداقل عارضه جانبی برای بیمار باشد.
- اطلاعات مناسب، درست، مهم و روشن درباره داروی تجویزی به بیمار داده شود.
- ارزیابی اثرات مورد انتظار و یا غیرمنتظره داروها انجام شده باشد.



رده‌بندی داروها در دوران بارداری :

تخمین میزان خطر آسیب رسیدن به جنین، به دلیل مصرف داروهایی است که توسط مادر در دوران بارداری و شیردهی مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر دارویی دارای اطلاعات مشخصی است که در برگه اطلاعات محصول، ذکر شده‌است.

سازمان غذا و داروی امریکا (FDA) داروها را در پنج گروه A, B, C, D, X دسته‌بندی کرده است که هر طبقه شامل داروهای است که ممکن است اثرات متفاوتی را بر روی جنین داشته باشد. داروهای گروه A بی‌خطرترین و گروه X پرخطرترین نوع داروها بر روی جنین است.



احتیاطات گروه بندی داروها در بارداری

| گروه | تعریف |
|------|--|
| A | درباره داروهای این گروه مطالعه کافی انجام شده و خطری جهت جنین در سه ماهه اول بارداری وجود نداشته است. شواهدی مبنی بر خطرناک بودن دارو در سایر دوران بارداری نیز وجود ندارد. |
| B | مطالعه این دارو در حیوانات خطری برای جنین نداشته است. اما مطالعه کافی در زنان حامله انجام نشده است یا اینکه مطالعه بیانگر وجود خطر در سه ماهه اول حاملگی در جنین حیوانات بوده است، اما در زنان حامله خطری نشان داده نشده است. |
| C | مطالعات نشان دهنده اثرات جانبی در جنین حیوانات بوده است، ولی در مورد انسان مطالعه کافی در دسترس نیست، اما منافع مصرف دارو در زنان حامله از خطرات احتمالی بیشتر است و یا اینکه هیچگونه مطالعه کافی در انسان و حیوان انجام نشده است. |
| D | شواهدی مبنی برخطر در انسان ها وجود دارد اما فوائد استفاده از دارو در شرایط خاص اجتناب ناپذیر است و باید خطرات احتمالی آن را پذیرفت. |
| X | مطالعات در انسان و حیوانات نشان دهنده اختلالات و ناهنجاریهای جنینی بوده است، مصرف این دارو در دوران جنینی ممنوع است. |



اصطلاحات اختصاری در داروشناسی

| | | | |
|--------|------------------|--------------|---------------|
| q2h | هر دو ساعت | Amp | آمپول |
| g/mg | گرم / میلی گرم | Cap | کپسول |
| Lit/ml | لیتر / میلی لیتر | Tab/Comp | قرص |
| PO | از راه دهان | Deragea | قرص روکش دار |
| TD | از راه پوست | Pearl | قرص ژله ای |
| INH | از راه تنفس | Effervescent | قرص جوشان |
| SL | زیرزبانی | S/Sr | سرم |
| I.M | عضلانی | Syr | شربت |
| I.D | داخل درم | Elixir | شربت الکل دار |
| I.V | داخل رگ | lotion | لوسیون |
| S.c | زیر جلد | Oint/Pomade | پماد |
| NPO | ناشتا | Gtt/drop | قطره |
| AM | قبل از ظهر | Supp | شیاف |
| MD | میان (وسط) روز | N.S | نرمال سالین |
| MN | میان (وسط) شب | DW | آب مقطر |
| M&N | صبح و شب | Gel | ژل |
| PM | بعد از ظهر | Spray | اسپری |



پرسش و تمرین

۱. دارو و داروشناسی را تعریف کنید.
۲. منابع داروئی را نام ببرید.
۳. اشکال داروئی را بیان نمایید.
۴. انواع قرص را نام ببرید.
۵. انواع کپسول را نام ببرید.
۶. راههای تزریق را توضیح دهید.
۷. انواع گروه های داروئی در بارداری را شرح دهید.



خلاصه و نتیجه گیری

داروشناسی: شامل علمی است که از تقابل عمل دستگاه های زنده بدن با مولکول ها، خصوصا مولکول هایی که از خارج وارد بدن می شود بحث می کند.

دارو: به مواردی اطلاق می شود که جهت تشخیص، درمان، بهبودی، تسکین و یا پیشگیری از یک بیماری با شرایط غیر طبیعی بکار می رود.

دوز دارو: عبارت است از مقدار دارویی که در یک زمان مشخص استفاده می شود یا به عبارت دیگر تعیین و تنظیم مقدار و دفعات مصرف دارو می باشد.

نام گذاری داروها:

داروها به سه صورت نامگذاری می شوند: نام شیمیایی، نام ژنریک، نام تجاری

اشکال دارویی: برای سهولت مصرف و تحمل پذیری برای بیمار، دارو به فرمهای متعدد و اشکال مختلف تولید می شود. پرمصرف ترین اشکال دارویی عبارتند از: قرص، کپسول، شربت، الگزیر، سوسپانسیون، اسپری، پودر، قطره، پماد، کرم، ژل، آمپول، ویال، سرم، لوسیون، شامپو.



خلاصه و نتیجه گیری

مصرف منطقی دارو:

دارو یکی از مهمترین و اساسی ترین راه های درمان بیماری به شمار می رود، توجه به مصرف بجا، معقول و اصولی آن بسیار مهم است. و این زمانی میسر است که بیماران تمامی توصیه های مربوط به داروی مورد نیازشان را بدانند و به آن عمل کنند.

گروه بندی داروها در دوران بارداری :

سازمان غذا و داروی امریکا (FDA) دارو ها را در پنج گروه A ,B ,C,D,X دسته بندی کرده است که هر طبقه شامل داروهای است که ممکن است اثرات متفاوتی را بر روی جنین داشته باشد. داروهای گروه A بی خطرترین و گروه X پرخطرترین نوع داروها بر روی جنین است.



منابع

1. دارونامه خانه بهداشت (تدوین مرکز مدیریت شبکه، ادارات و گروه های تخصصی حوزه معاونت بهداشت، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی) (۱۳۹۷)
2. تیموری، فاطمه، بهاری جوان، نیکا، رضایی شیرمرد، لیلا؛ داروهای ژنریک ایران، چاپ سوم انتشارات آرین پژوهش، (۱۳۹۵)
3. سبجانی، عبدالرسول، سپهری، غلامرضا؛ فارماکولوژی برای پرستاری و مامایی، چاپ هفتم انتشارات کتاب ارجمند (۱۳۹۳)
4. پوردستان، رضا؛ عوارض شناخته شده داروهای فارماکوپه ایران، چاپ سوم انتشارات کتابهای الکترونیکی (۱۳۹۳)



لطفاً نظرات و پیشنهادات خود پیرامون این بسته آموزشی را به آدرس زیر ارسال کنید

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
ارومیه - معاونت امور بهداشتی استان: واقع در
خیابان شهید بهشتی، روبروی مسجد قبا، واحد
آموزش بهورزی

پست الکترونیک: phc-gostaresh@umsu.ac.ir